

Шляхи розвитку української науки:

суспільний дискурс

У номері:

• *Грантові можливості від НАТО для українських учених*

• *МОН запроваджує єдину спрощену звітність для наукових проєктів всіх сфер управління*

• *Тиждень відкритого доступу в Україні*

• *Лауреати Нобелівської премії 2024*

• *Бібліотечні документально-ресурсні центри як важливі інформаційні установи в умовах міжнародного воєнного протистояння в Україні*

№ 9 (202)

ЖОВТЕНЬ

Київ 2024

**Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів
державної влади**

Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативної інформації
(Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101)
Заснований у 2005 р. Видається щомісяця.

Головний редактор В. Горовий, д-р іст. наук, проф., заслуж. діяч науки і техніки України, заст. генерального директора НБУВ. Редакційна колегія: М. Закіров, д-р політ. наук, заввідділу політологічного аналізу; Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу оперативної інформації (заст. головного редактора); О. Натаров (упорядник).

Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviap.gov.ua/>.

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

№ 9 (202) жовтень 2024

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2024

Київ 2024

ЗМІСТ

Аналітичний погляд	3
Наука – для обороноздатності країни	19
Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти	22
Наука і влада	24
Міжнародне наукове співробітництво	27
Наукові дослідження коронавірусу COVID-19	32
Новини наукового розвитку	34
Проблеми енергозбереження	41
Науково-організаційні заходи	44
Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки	54
Бібліотека в науковому процесі	58
Наукова комунікація	77
Зарубіжний досвід наукової діяльності	79
ДОДАТКИ	84

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

Аналітичний погляд

В. Горовий,

доктор історичних наук, професор, заступник гендиректора, заслужений діяч науки і техніки України,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Бібліотечні документально-ресурсні центри як важливі інформаційні установи в умовах міжнародного воєнного протистояння в Україні

Постановка проблеми. Історичні періоди визначають специфічні можливості сучасних електронних інформаційних технологій, коли оперативне інформування, що спроможне стрімко формувати актуальний і доступний контент, набуває пріоритетного значення й поширюється на всі категорії населення держав і націй, що знаходяться в протистоянні, особливо, коли надаються можливості не лише використовувати достовірну інформацію, а й виявляти маніпулювання і фабрикацію матеріалів та протистояти її впливу.

Значний внесок у цю діяльність вносять великі наукові національні бібліотеки, що постійно вдосконалюють свою історичну функцію в галузі створення науково-довідкового апарату пошуку бібліотечних документів та обслуговуванням ними користувачів, серед яких провідне місце посідає і Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Інформаційна ера дає змогу розвивати процес соціальної комунікації, що перетворює бібліотеки в потужні центри електронної інформації, яка виходить за межі оперування документами власних бібліотечних фондів і використовує в аналітичній діяльності весь спектр суспільної інформації, розвиваючи засоби аналізу будь-якого матеріалу та доведення її вірогідності. Це стає одним з ефективних інструментів керування масовими інформаційними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку багатьох учених, та передусім авторитетного в цій царині науковця О. Прогнімака, людство входить у період неоіндустріального суспільства [1]. Його розбудову, як стверджував І. Валлерстайн [2], слід проводити засобами упорядкування знань. Сьогодні це активно впроваджують наукові відділи бібліотек світу, що мають своїх інтелектуалів, які працюють із глибокою аналітикою в суспільних науках. Розглядаючи найближчі перспективи розвитку людства, М. Каку [3, с. 13] зауважує, що показник обсягів інформації, яку може переробити цивілізація, стає не менш важливим, ніж її енергооснащеність. Опанування можливостями нинішнього століття, очевидно, визначить остаточну траєкторію подальшого розвитку людської раси в усій множині її національних утворень. Протистояння націй і держав у процесі їх подальшого розвитку базуватимуться на проявах міжнародного співро-

бітництва і протистоянь, що відображатиметься насамперед у бібліотечній сфері як у центрах акумуляції і організації використання інформаційних ресурсів. Розвиток електронних інформаційних технологій зумовлює постійний процес оновлення багатоаспектних процесів трансформації їх діяльності, що активно досліджується вченими НБУВ вже декілька років [4, с. 102–164; 184–199; 5].

Виклад матеріалу. Джерелом і основними складовими міжнародних протистоянь на етапі переходу від індустріального до неоіндустріального суспільства стає міжнаціональний рівень суперечностей. З розвитком електронних інформаційних технологій він відіграє найважливішу роль у міжнародних взаємовідносинах і пов'язаний з посиленням інтеграційних факторів глобалізації.

В історичному розрізі в системі соціальних структур суспільства ми спостерігаємо найбільш тривалі традиції етно-національної еволюції та національної пам'яті. Неспівзмірно довша тривалість впливу саме цієї складової історичної пам'яті в процесі її розвитку порівняно з традиціями попередніх цивілізацій і суспільств із внутрішніми конфліктами і впливами (родо-племінних, релігійних, державоутворювальних та інших критеріїв впливу на видову пам'ять), на емоційну сферу людських популяцій робить складові національних орієнтирів найбільш стійкими в людській свідомості. Сьогодні ці стосунки і фактори вже досліджуються з використанням квантових технологій [6], квантів первинних психологічних чинників¹ реагування, що активно вивчаються в психології та соціології, і тривають пошуки найважливішої одиниці інформаційного виміру в цій сфері знань для оцінок можливостей їх методичного використання. Це спричинено тим, що впливи навколишнього середовища (пов'язані з первинними відчуттями болю, голоду, задоволення та ін.), порівняно з іншими факторами формування суспільної психіки, спираються на стародавню основу матеріальної стійкості біоенергетичних об'єктів.

Використання можливостей квантового аналізу в психології дає змогу визначити емоційну основу і стійкість специфічних особливостей національної психіки в процесі розвитку націй, оцінити вплив специфіки територіальних особливостей, розвитку місцевих традицій, соціально-економічних, культурних, релігійних та інших зв'язків, формування місцевих трендів розвитку.

За умов активного розвитку націй, формування національних, а потім і багатонаціональних держав, набирає інтенсивності конкуренція між державами, релігійними об'єднаннями, націями, професійними об'єднаннями та ін. Нинішнє інформаційне суспільство водночас, по суті, є об'єднуючим усіх складових цивілізації у єдине ціле. Його основні об'єд-

¹ Кванти психологічних чинників – це їх найменші елементи, що зберігають основні характерні особливості даних психологічних явищ (прим. авт.). Детал. див. Уилсон Р. А. Квантовая психология / пер. с англ. под ред. Я. Невструева. Киев : Янус, 1998.

нуючі процеси позитивні для всіх складових, що, по-перше, готові сприяти інноваційні трансформації, швидке освоєння передових технологій та, по-друге, перебувати на рівні сучасної ідеології якісних перетворень, що диктуються викликами сучасності. У той же час перетворення можуть ставати негативним процесом нівелювання слабо виражених національних ознак для тих націй і держав, що не мають внутрішньої енергії протистояти цим впливам. Нації і держави без внутрішньої енергії спротиву зовнішнім впливам, без забезпечення необхідного для сьогодення розвитку енергії, обов'язкового при цьому внеску в загальноцивілізаційний доробок усіх складових суспільного розвою, витісняються з процесу самостійної еволюції і щезають із процесу самобутнього розвитку, стають придатком активних дієвих історичних сил.

Їх активізація пояснюється розвитком інформаційної основи трансформаційних процесів, що приносить націям позитивні приклади поступу, що не суперечать основним напрямам національної еволюції. При цьому в багатонаціональному суспільстві, яке постійно оновлюється, позитивними є саме ті характерні національні особливості, що сприяють прогресу держав в умовах зміцнення єдності їх складових, інноваційного реагування з національним забарвленням на нові виклики дійсності. Опора в розвитку на такі нові ознаки, які поки що суттєво відображаються в предметних інноваційних ресурсах, дає підстави називати постіндустріальне суспільство неоіндустріальним. Усі інші складові оновлення національних структур тією чи іншою мірою несуть у собі елементи суперечностей, що під час розвитку перетворюються в гальмівні фактори національного поступу.

Великі бібліотечні національні установи в сучасних інформаційних процесах, як і в інформаційних обмінах індустріального суспільства, відіграють вагомую роль. В інформаційному комплексі кожної нації, що разом становлять нашу державу, вони є базою знань, базою суспільного досвіду, джерелом формування трендів, а згодом і конкретних орієнтирів подальшого, спочатку інформаційного, а потім всебічного суспільного життя. Бібліотечні інформаційні бази при цьому виконують дуже важливу функцію відтворення національних духовних цінностей у свідомості нових поколінь, забезпечення їх еволюції, значущості за умов сучасного розвитку націй. Базові інформаційні ресурси націй і держав є також інформаційним інструментом захисту культурно-освітніх процесів від агресивних впливів, що передбачають асиміляцію та культурне поглинання сусідами. У теперішній час таке поглинання, як уже показує міжнародна практика, спочатку культурних утисків, згодом політичних, економічних тощо спричиняє розмивання націй як рівноправних суб'єктів глобального національного розвитку. Така тенденція спочатку призводить до малопомітного, а потім і до відчутного збіднення різноманітності форм творчого поступу в загальноцивілізаційному вимірі. Зі зростанням усього комплексу в процесі

еволюції значення цього негативного фактора стає дедалі значущим для нашого суспільства.

Для сучасної еволюції інформаційної сфери, що насамперед базується на розвитку електронних інформаційних технологій, бібліотечні установи стають ефективними інструментами науково-інформаційної консолідації зі стрімко зростаючим потенціалом глобального інформаційного простору. Однак треба зазначити, що на цей потенціал також впливають масиви низькоякісної інформації, що продукуються і вводяться в обіг малокваліфікованими інформаційними виробниками. З розвитком глобальної інформатизації число таких виробників і розповсюджувачів електронних ресурсів швидко збільшується. Масиви низькоякісної інформації тішать свідомість їх виробників і водночас затіняють якісну, необхідну для суспільства інформацію. Розроблювані пошукові системи в масивах електронного контенту хоча й сприяють пошуку якісної інформації, але, як показує практика, завжди обмежені вузькотематичними орієнтирами конкретного завдання. До того ж на практиці вони не пропонують багатоваріантних шляхів розв'язання проблем зростання.

Акумуляовані в бібліотеках національні інформаційні ресурси сприяють підготовці інноваційних аналітичних продуктів, орієнтованих на зарубіжні ринки інформації. Вони мають ставати компонентами міжнародних дослідницьких проєктів, забезпечувати оригінальний національний внесок у багатогранну систему міжнародного розвитку. Це є обов'язковим чинником сучасного національного поступу [7].

Слушно наголосити, що розвиток інформаційно-аналітичної діяльності в бібліотечних установах [4] дає підстави для активізації ще одного важливого напрямку – рекламної діяльності, що відображає вітчизняні здобутки в загальносуспільному прогресі та має сприяти поживавленню ринкової економіки на етапі розвитку інформаційних технологій.

Водночас значною перешкодою на цьому шляху є законодавча заборона державним бібліотекам України використовувати свої ресурси на комерційній основі. При цьому не варто забувати, що глобальні інформаційні процеси зумовлюють, на жаль, зростання інформаційної складової в міждержавних протистояннях, розвитку гібридних воєн, стають активним компонентом воєн «гарячих». Потенціал вітчизняної бібліотечної системи при його певній організації може відслідковувати ворожі інформаційні вкиди в міжнародне інформаційне середовище, інформаційну систему національного інформаційного комплексу України, форми і методи дезінформації власного суспільства в країнах-дезінформатизаторах [5].

За цих обставин науково-інформаційна та інформаційно-аналітична діяльність вітчизняних бібліотек набуває суттєвого значення. Чимала їх кількість уже сьогодні як за професійним рівнем працівників, так і за технологічним рівнем інфраструктури мають змогу відслідковувати зміст ворожих інформаційних вкидів у сучаний інфопростір, а на базі процесу

оперативної комплектації фондів новою електронною та іншою інформацією готувати інформаційно-аналітичні та аналітичні продукти для ознайомлення вітчизняних користувачів з оновлюваним ресурсом, його можливостям для протистояння ворожій пропаганді [8].

Загалом з філософського погляду, на всіх етапах розвитку людства бібліотеки були матеріальним відображенням сукупного енергоінформаційного змісту діяльності людської цивілізації. На нинішньому інформаційному етапі особливого значення набуває використання наукової інформації, отриманої за рахунок квантових технологій, що підвищує її продуктивність і сприяє максимальній активізації національної свідомості і духовноціннісних орієнтирів сучасних націй, зміцненню самоусвідомлення, стійкості, рішучості народу в боротьбі з агресором.

Пошук і використання саме цих бібліотечних ресурсних центрів і можливості поширення їхнього впливу, застосування нової актуальної інформації в протистоянні ворогу за умов застарілого бібліотечного законодавства, відсутності можливостей для оновлення інформаційної бази і одночасного поглиблення міжнародного протистояння – стає для нації і держави дедалі необхідним і життєво важливим.

Ефективність протистояння ворогу залежить також від якості оновлення інформаційної бази, фондів бібліотек, відбору передових здобутків світової науки та технологій із ресурсів глобального інформаційного простору. Паралельно мають комплектуватися продуктами національного інформотворення магістральні напрями національного розвитку.

Електронні інформаційні технології дали змогу бібліотечним ресурсним центрам активніше використовувати наукову інформацію в контексті розвитку націй і їх державної організації. Наукові бібліотеки в першу чергу на основі використання комп'ютерних технологій мають здійснювати структурування наукових ресурсів, їх тематичну організацію відповідно до потреб і замовлень користувачів, та із самого початку полегшувати пошук інформації. Бібліотекарі сьогодні є професійними спеціалістами з обробки інформаційних масивів, вони працюють спільно з науковими співробітниками та звільняють наукових працівників від малопродуктивної для них пошукової роботи в глобальних масивах інформації, націлюють на оперативну інформацію, особливо вагому в періоди інформаційних воєн [9, 10].

Важливим у роботі бібліотек стає розвиток ініціативного дистанційного забезпечення, насамперед корпоративних користувачів, як метод розширення обслуговування не лише учасників наукової діяльності, а й виробничників, усіх зацікавлених в оперативному використанні результатів наукових досліджень [11]. Цей метод ефективно використовується в роботі аналітичних служб НБУВ для інформування органів державної влади, громадських органів, провідних економічних структур, бібліотечних установ та ін. У 2021 р. їх число становило 3216 постійних корпоративних

користувачів в усіх регіонах України [12]. У 2023 р., незважаючи на воєнні дії в країні, СІАЗ вдалося зберегти основну масу замовників (насамперед у державних структурах). Серед абонентів, що отримують інформаційно-аналітичну продукцію СІАЗ – Верховна Рада України, РНБО, Кабінет Міністрів, Національна академія наук України, міністерства освіти та охорони здоров'я; обласні, районні державні та військові адміністрації (понад 100 адресатів); об'єднані територіальні громади (873 адресати), обласні, міські і районні ради (184). Загалом диференційоване інформаційно-аналітичне обслуговування охоплює 1189 email-абонентів. Окремо виділимо вибіркове обслуговування, що охоплює центральний офіс Українського союзу промисловців і підприємців (УСПП), центральний офіс Української бібліотечної асоціації (УБА), посольства України в різних країнах – всього шість email-абонентів [13].

Під час розвитку національної інформаційної інфраструктури наукові бібліотеки, насамперед НБУВ, беруть активну участь у розбудові електронних інформаційних комунікацій, що стали основою сучасної національної інформаційної системи. Саме ці комунікації забезпечують «скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків з громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави» [14]. Входження наукових бібліотек зі своїм науково-інформаційним ресурсом до системи стратегічних, регіональних та місцевих електронних комунікацій об'єктивно сприяє підвищенню якості інформаційних обмінів на загальнонаціональному рівні, зближенню науки з потребами сучасного суспільного розвитку, забезпеченню наукового обґрунтування планів суспільного розвитку та зворотного зв'язку в їх реалізації.

Необхідним методологічним рішенням у новому бібліотечному законодавстві, у тому числі щодо створення Національної електронної бібліотеки, оголошеною як пріоритет на сучасному етапі, мають стати корпоративні технології створення спільних ресурсів і розв'язання проблем міжбібліотечної кооперації. Лише налагодження ефективної взаємодії між бібліотеками всіх рівнів перетворить національну інфосферу в ефективний національний інформаційний комплекс, який успішно зможе вирішувати завдання національного розвитку і співробітництва в глобалізованому світі на засадах співпраці міжнародних і національних стандартів створення інформації та надання до неї доступу. Це питання давно і ефективно вирішене бібліотеками передових країн світу й тих, хто до них долучився. Система нараховує близько 200 тис. установ у різних країнах.

Така кооперація має багато переваг, а саме:

- проведення успішного формування, пошуку наявних ресурсів і оцифрування фондів бібліотек без затратного паралелізму;

– можливості обслуговування всіма наявними ресурсами інформації користувачів у межах національного і глобального інформаційного простору; оперативно попереджувати шкідливі впливи і надання достовірної інформації як вітчизняним громадянам, так і аналітикам та журналістам усіх країн; економії бюджетних коштів на замовленнях іноземних платних ресурсів тощо. Для внутрішньої ситуації важливою залишається можливість оперативно реагувати на інформаційні та інші потреби як держави в цілому, так і регіонів.

Висновок. Інформаційна практика останніх років переконує, що з розвитком електронних технологій міжнародні інформаційні протистояння стали значно різноманітнішими, диференційовано впливаючи на широкі аспекти суспільної діяльності країн – об'єктів впливу. З активізацією глобалізаційних процесів нова оперативна інформація стає надбанням свідомості всіх верств населення. При цьому від бібліотечних документально-ресурсних центрів вимагається розвиток і впровадження нових технологій обслуговування користувачів, і передусім квантового аналізу, створення національного інтегрованого корпоративного ресурсу провідних бібліотек, законодавчі зміни в бібліотечній галузі, підготовка інформаційних спеціалістів для бібліотечних установ та постійна модернізація комп'ютерного парку і програмного забезпечення. Слід врахувати потреби сучасного суспільства, а саме той чинник, що особливістю інформаційного обслуговування є охоплення всіх складових інформаційних впливів. При упущенні окремих напрямів у противника з'являється змога швидко перекидати акценти діяльності саме на ослаблені ділянки, на яких вони і досягають успіху.

Тому використання нових підходів у роботі бібліотечних установ при інформаційних протистояннях забезпечує цілісність реагування на інформаційну агресію, поповнення ресурсу бібліотек на користь успішної суспільної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Прогнімак О. Д. Неоіндустріальне майбутнє країни: сподівання vs перешкоди. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/170650/03-Prohnyimak.pdf?sequence=1> (дата звернення: 06.02.2024).
2. Валлерстайн І. Кінець знаомого мира: соціологія ХХІ века / пер. с англ. ; под ред. В. Л. Іноземцева. М. : Логос, 2003. С. 200.
3. Каку М. Фізика будущею / пер. с англ. 5 изд. М. : Альпіна нон-фікшн, 2017. 584 с.
4. Горова С. В. Інтернет-ЗМІ як об'єкт бібліотечної інформаційної діяльності : монографія. Київ, 2013. 208 с.
5. Інформаційні механізми нейтралізації негативних зарубіжних впливів на регіони України в умовах гібридної війни : наук. доп. / Л. А. Дубровіна

(кер. проєкту), О. С. Онищенко, В. М. Горовий та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2018.

6. Уилсон Р. А. Квантовая психология / пер. с англ. ; под ред. Я. Невструева. Киев : Янус, 1998.

7. Горовий В. М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства : монографія. Київ : НБУВ, 2005. С. 69–71.

8. Інтеграція України у світове співтовариство в контексті розвитку бібліотечних інформаційних технологій : монографія / О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 290 с.

9. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 248 с.

10. Соціокультурні механізми формування ментального імунітету проти зовнішніх маніпуляцій свідомістю населення України : монографія / В. М. Горовий (кер. проєкту), В. І. Попик, О. С. Онищенко та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2015. 247 с.

11. Горовий В. М., Желай О. П. Організація наукової, інформаційно-аналітичної діяльності в підрозділах НБУВ, орієнтованих на дистанційне використання електронних інформаційних ресурсів. У кн.: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського в науково-інформаційному просторі (2000–2018) / В. М. Горовий (кер. проєкту), М. Б. Закіров, Л. А. Чуприна та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2019, [розд.] 1.2, С. 26–87.

12. Короткий звіт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського про наукову діяльність у 2021 році. URL: <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/46> (дата звернення: 14.02.2024).

13. Короткий звіт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського про наукову діяльність у 2023 році. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/taxonomy/term/46> (дата звернення: 15.02.2024).

14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України від 28 груд. 2021 р. № 685/2021. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (дата звернення: 20.02.2024).

(Джерело: Горовий В. Бібліотечні документально-ресурсні центри як важливі інформаційні установи в умовах міжнародного воєнного протистояння в Україні / В. Горовий // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – 2024. – Вип. 70. – С. 11–22. – Режим доступу: http://np.nbuv.gov.ua/doc/npnbuimviv_2024_70_3).

Ю. Половинчак,

доктор наук із соціальних комунікацій, керівник Національної юридичної бібліотеки,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Соціокомунікаційні аспекти української книжкової культури в епоху цифрових та суспільних трансформацій: сучасні тенденції, виклики і перспективи

Актуальність наукового осмислення культурних процесів у сучасній Україні не викликає сумніву: сьогодні йдеться не лише про закономірні зміни, що визначаються загальною логікою культурного розвитку, і не лише про вплив на культуру інформаційно-комунікаційних технологій, а (й це наразі головне, хоч і не відміння названих вище обставин, лише ускладнює їх) про функціонування загроженої культури в оборонній війні в умовах глобалізованого інформаційного світу. Ці обставини, з одного боку, роблять сучасні українські культурні реалії унікальними, а отже, перспективними для вивчення з погляду загальної теорії культури; з іншого – життєво важливими (буквально) в контексті національної стійкості, тому – нагальними для осмислення на всіх рівнях.

Важливою та репрезентативною сферою духовної культури є книжкова культура як сукупність соціокультурних аспектів побутування книги. Відтак її дослідження фахівцями різних наукових течій є, на нашу думку, попри напрацьовану тривалу історіографію, і науково перспективним, і суспільно затребуваним напрямом, особливо в контексті сучасних цифрових та суспільних трансформацій. На актуальності цього напрямку досліджень авторкою статті було наголошено раніше під час роботи Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі» (Київ, травень 2024 р.). Пропонована стаття – розширений та поглиблений варіант тез, презентованих на вказаній конференції. Вона узагальнює сучасні характеристики соціокультурних аспектів розвитку книжкової культури та водночас пропонує спробу визначити основні напрями подальших досліджень у цій царині, що, власне, і є її метою.

Слідом за вітчизняними бібліотекознавцями та культурологами розглядаємо концепт книжкової культури як спосіб трактувати книгу з погляду не лише матеріальної культури (мистецтво та технології виготовлення), а через характер суспільної затребуваності та як засіб соціальної комунікації [1, с. 164]; рівень поширеності книги і читання в тій чи іншій країні, соціальному середовищі, соціальному епосі [2, с. 78]; механізми впливу книжок на різноманітні соціально-економічні, соціально-

психологічні та політичні процеси, як і зворотний вплив [3]. Попри те, що деякі дослідники трактують поняття «книжкова сфера» як дещо вужче щодо «книжкової культури», наголошуючи головним чином на організаційно-правових, господарських та технологічних питаннях, у цій праці вказані поняття використовуються як синонімічні із наголошенням, насамперед, на соціокультурних аспектах.

На методологічному рівні з огляду на поставлені завдання – з'ясування соціокомунікаційних чинників розвитку книжкової культури на сучасному етапі – в основу дослідження закладено структурно-функціональний метод. У статті розглянуто структурні елементи книжкової культури, що з'явилися або набули розвитку упродовж останніх десятиліть під впливом технологічних (цифровізація) та соціокультурних (розвиток в умовах незалежності) трансформацій. Емпіричний матеріал, на якому базуються зроблені висновки, вибудовано на основі методу спостереження та описовому методі. Авторські тези, що стосуються розгляду книжкової культури в контексті принципу самоорганізації складних систем, врахування взаємовпливів різних культурних та соціальних факторів, обґрунтовані за принципами синергетичного підходу.

Проблематика, що обговорюється в цій статті, знаходиться на перетині соціальної комунікативістики та книгознавства, бібліотечного читачезнавства, культурної антропології на інших гуманітарних наук. До самого питання дослідження книжкової культури, як правило локалізованого певними періодами та характеристиками її суб'єктів, зверталися різні фахівці впродовж тривалого часу наукових досліджень. Серед їхніх розвідок теоретичний та методологічний інтерес для нашого дослідження представляють ті праці, що охоплюють українські за суб'єктом процеси на сучасному етапі: від специфіки книжкової культури в незалежній Україні до вужчих досліджень її нинішнього стану. Ідеться про праці Е. Огар, О. Михайлової, О. Антоник, С. Грипич [1, 3, 4, 5]. Теоретичні аспекти зазначених питань піднімалися також у цілій низці праць сучасних дослідників як у контексті антропології літератури – через осмислення актуальних змін, що відбуваються з уявленнями про художнє слово [6, 7], так і в царині комунікативістики на рівні з'ясування особливостей взаємин «читач» – «книга» [8], дослідження модерних читацьких практик [9, 10, 11, 12] та загалом читачезнавства та специфіки роботи бібліотек. Проте, попри напрацьовані напрями, швидкі зміни, зумовлені інформаційними та суспільними трансформаціями, актуалізують завдання їх постійного наукового осмислення, а також вибудовування системного бачення багатоаспектних характеристик цього складного соціокультурного явища.

Отже, книжкова сфера сьогодні переживає принципові зміни, зумовлені різновекторними чинниками. Частина з них відповідає світовим трендам. Серед цих глобальних трендів варто виділити цифровізацію основних явищ та процесів книжкової культури, кросмедійність та конвергентність текстів і

видань (конвергентність тут розуміємо як інтегрованість технологій і контенту, детальніше про це – в окремому дослідженні [13]). Цей тренд охоплює низку принципових змін у галузі. Це, по-перше, зміни у форматі самих книг: розвиток електронного та аудіо книговидавання, створення книг із доповненою реальністю; практику «винесення» частити ілюстративного матеріалу або довідково-допоміжного апарату в інтернет-простір поза друкованим виданням (через QR-код, наприклад).

Ця ж тенденція ілюструється домінуванням е-комерції та е-маркетингу в книжковій сфері (стрімке зростання онлайн-продажів та помітне перенесення в онлайн презентацій та промокампаній у період пандемії із збереженням тренду навіть після відмови від карантинних обмежень).

Додатково варто наголосити на розростанні асортименту читацьких цифрових та інтерактивних програм і застосунків (читацькі щоденники, планери, цитатники, рідери та ін.). Попереднє узагальнення дає змогу виділити декілька типів таких читацьких застосунків: власне рідери, тобто програми, що дозволяють завантажувати книги в різному форматі на телефон чи інший пристрій, формувати та систематизувати бібліотеку, як правило, з інструментами для цитування та нотування; застосунки для відстеження читання – своєрідні електронні читацькі щоденники, що мають, серед іншого, трекер читання – календар, за допомогою якого можна фіксувати прочитане щоденно та в перспективі читацького року, створювати або приєднуватись до читацьких челенджів (викликів); інструменти для читацьких практик – різноманітні нотатники, списки книг. Загалом як стрімке розширення асортименту таких застосунків, так і помітне зростання їх впливу дає змогу вести мову про це явище не лише як про одну із читацьких практик, а й як про перспективний об'єкт для наукового осмислення.

Помітним явищем є також постійне зростання впливу соціальних мереж та пов'язані з цим зміни природи авторства та текстів, процесів створення, видавництва, розповсюдження та продажу книг, а також помітна еволюція старих та поява нових читацьких практик. Ці процеси мають дві складові: з одного боку – формування читацьких спільнот у загальних, неспеціалізованих соціальних мережах. Сюди відносимо читацькі групи у фейсбуці або канали книжкових блогерів у телеграмі, так само як і виокремлення Bookstagram та Booktok, як сегментів книжкового блогінгу, відповідно в соціальних мережах «Інстаграм» та «TikTok». З іншого боку – має місце зростання впливу спеціалізованих читацьких соціальних мереж, наприклад, спільнот соціальної каталогізації на зразок «GoodReads» або «StoryGraph».

Ці технологічні зміни врешті визначають еволюцію комунікаційних, а отже, – і соціокультурних процесів, пов'язаних із книгою. Тут слід вказати, що українські фахівці напрацювали помітний блок досліджень, що розглядають промоцію книги і читання за посередництвом різних соціальних мереж. Ідеться про праці О. Політової, О. Ковальнової, Ю. Шмиги, Т. Яценко, Т. Білушак, О. Радковець, А. Сімашової та інших. Водночас, попри досить

високу активність наукового осмислення проблеми, можна зауважити, що в роботах названих авторів в основному досліджуються або комунікаційні механізми в читацьких сегментах соціальних мереж, або стратегії видавництва чи продавців у них. Проаналізовані нами статті, як правило, піднімають питання популяризації читання, створення моди на читання, особливо серед молоді, відновлення інтересу до книги і читання. Досить ґрунтовно розглядаються шляхи формування «лояльного читача» з позиції виробників та дистриб'юторів: книжковий блогінг розглядається як політика стимулювання користувачів створювати контент, пов'язаний із придбанням, читанням, обговоренням книг. Дуже активно науковцями напрацьовується проблематика читацької активності та читацької культури підлітків через інструментарій соціальних мереж.

Водночас помітним є той факт, що поза увагою фахівців залишаються читацькі спільноти та читацькі практики за межами їх маркетингової чи дидактичної інструменталізації. Окремих досліджень, на нашу думку, потребує вивчення читацького ком'юніті саме як суб'єкта книжкової культури. Читацька критика, рейтингування, волонтерські ініціативи, пов'язані з книжковими спільнотами; читацькі практики на зразок «челенджів» (індивідуальні або групові «виклики» – завдання, що їх послідовно реалізують у читанні), «спільночитів» та близьких до них читацьких клубів, є свідченням трансформації особистих практик у групові, відтак – формування спільнот однодумців, комунікація у яких виходить за межі просто колективного читання та обговорення.

Саме цей «читацький переворот» – помітне зростання ролі читацьких спільнот, зміщення ієрархій у книжковій культурі (статус професійної критики, маркетингу, роль цифрового «самвидаву» та ін.) розглядаємо як надзвичайно перспективні напрями вивчення в обговорюваній тематиці. Поставлені питання вважаємо універсальними для явища книжкової культури загалом, але українська специфіка, на наше переконання, зумовлює особливий інтерес до таких досліджень. Ця особливість визначена декількома факторами. По-перше, треба зважати на те, що певні аспекти української книжкової галузі через низку чинників, серед яких і деструктивний вплив російського книговидавання і культурної політики, мають інколи слабкий, а інколи навіть зачатковий рівень. Ідеться про слабку розвиненість книжкової інфраструктури загалом: донедавна – нерозвиненість культури і ринку перекладів (системна репрезентація української літератури за кордоном є очевидно недостатньою і донині); активність і видимість професійної літературної критики, а також її помітна репрезентація поряд із науково-популярними літературознавчими та книгознавчими студіями на рівні спеціалізованих видань, телепроектів і т.д.; недостатність і слабкість галузевих книжкових та вужчих жанрових видань, сайтів, проєктів; потреба в нарощування авторитетних загальнолітературних та жанрових рейтингів і премій; функціонування українських

спільнот читацьких відгуків і, що дуже важливо, – рейтингування; ініціативи і ресурси письменницької майстерності та професійної підтримки початківців у галузі літератури і книжкової культури; навіть не розвиток – формування інституту літературних агенцій. Власне, по всіх перелічених пунктах існує більше або менше ініціатив, але вони поки несистемні, дається взнаки брак ресурсів і, що дуже важливо, втрачений період 2000-х. Отже, є сенс розглядати навколос книжкову комунікацію в просторі соціальних мереж з точки зору компенсаційного фактора, коли така комунікація, хай і частково, жодним чином не відмінюючи потреби в повноцінній розгалуженій інфраструктурі книжкової культури, але бодай частково задовольняє запит на неї.

Озвучені думки спрямовують нас до ще одного блоку чинників впливу на книжкову культуру, цього разу – саме українських і головно політичних та соціальних: очевидно, що вплив війни на всі аспекти культурного життя сьогодні є надзвичайно важливим питанням для наукового осмислення як бібліотекознавцями, так і фахівцями різних напрямів сучасної гуманітаристики. Водночас цей воєнний аспект має і ретроспективну складову: саме культура дає змогу дивитися на нинішню війну Росії як на продовження тривалої імперської політики на поглинання і розчинення, апропріації, врешті – ламання і навіть нищення того в українській культурі, що так чи інакше не вдавалось інкорпорувати в імперський проєкт. Тож сьогодні йдеться про два взаємопов'язаних явища: виклик становлення новітньої української культури водночас із осмисленням посттоталітарної, постгеноцидної та постколоніальної природи українського суспільства як її творця (детальніше про це [15]).

Для осмислення сучасного розвитку української книжкової культури багато важить і розуміння її постколоніальної природи, і все ще нагальні деколонізаційні виклики. Так, ґрунтовної роботи як дієвців культури, так і державних інституцій потребує позиціонування української книги у світі. Наведемо лише декілька прикладів, що унаочнюють цей запит. Це, зокрема, зусилля українських ентузіастів серед співробітників Бібліотеки Конгресу США, які, як визначає цей процес кореспондентка «Голосу Америки», «повертають національність багатьом українським авторам, яких намагалася привласнити Росія». У цитованому матеріалі йдеться про те, що донедавна «російським письменником» у каталогах бібліотеки значився навіть Іван Франко, письменник з австро-угорських українських земель, який не писав російською, не жив у Росії і не писав про неї художніх творів.

Зусилля із «деколонізації українських письменників, яких Росія намагалася записати до власної скарбниці», передбачають редагування україномовних записів у каталогах та актуалізацію географічних назв [16].

Аналогічним курйозом супроводжувалась інформація про те, що книга української поетки Галини Крук посіла перше місце за продажами на Amazon.com, щоправда віднесена вона була до рубрики «Russian and Soviet

Poetry», попри те, що українські автори, чиї книги представлені до продажу цим гігантом електронної комерції, зверталися з проханнями уточнити рубрикатор. Наведені приклади аж ніяк не є вичерпними й ілюструють лише деякі проблеми, пов'язані з позиціонуванням української книжкової культури в глобальному просторі.

Оцінюючи стан книжкової галузі, необхідно також постійно враховувати тиск виклику триваючої війни: і як чинника безпосереднього впливу, і як екзистенційного межового досвіду, що визначає всі культурні практики спільноти, цим досвідом об'єднаної (або розділеної).

Саме культурна сфера загалом і книжкова зокрема працює сьогодні із історичними паралелями – сприйняття як «нове Розстріляне Відродження» загибелі внаслідок російської агресії українських письменників і поетів (Володимира Вакуленка, Гліба Бабича, Вікторії Амеліної, Андрія Гудими, Максима Кривцова та багатьох інших авторів); або ж свідчення про розбомблені бібліотеки чи знищені окупантами українські книги і водночас – численні ініціативи зборів для бібліотек громад деокупованих та постраждалих від бойових дій територій; чи загальновідомої для всіх, залучених до книжкової сфери кризи друку видань через руйнування Харкова як важливого осередку українських видавництв та друкарень. Кожен із наведених кейсів цілком стихійно, на рівні суспільного сприйняття розглядається в контексті історичних злочинів проти української культури.

З іншого боку, важливим є згадане раніше екзистенційне переживання культурою і суспільством війни. Ця складова проблеми охоплює досить різні досвіди, наскрізним для яких є безпосередній вплив війни. У першу чергу тут ідеться про українську воєнну прозу – явище, започатковане ще у 2014 р. Тож сьогодні маємо помітний корпус текстів та імен – письменників, що пішли до війська, і військових, що звертаються до літературного осмислення свого досвіду. Водночас складовою цього корпусу стає новий мартиролог – відомі і невідомі втрати української культури і літератури зокрема [17].

Тут також ітиметься про породжені відчуттям загроженості явища культурного життя: книга та книгосфера (згадувані вище книжкові клуби, книгарні, що все частіше набувають статусу креативного простору, блогінг, фестивалі тощо) як засіб ескапізму для читачів і спосіб заспокоєння, психологічного заякорення в позастресову буденність (відповідні репліки про роль читання неодноразово зустрічаються у навколокнижкових обговореннях соціальних мереж, та й, власне, неодноразово підтверджуються соціологією та опитуваннями).

Інший аспект впливу війни на практики читання – помітне зростання інтересу до української літератури – і класики, і менш відомих авторів, що не увійшли до канону, але сьогодні виявилися актуальними для перепрочитування. Тут показовими є близько десятка нових (започатковані від 2022 р.) серій української класики від практично всіх найбільших українських видавництв, причому на принципово новому поліграфічному та

часто літературознавчому рівні, а також успішність цих серій: за даними різних джерел (Forbes Ukraine, Інститут Української книги, звіти книгарень та видавництв) можна стверджувати, що у 2022–2023 рр. попит на перевидання українських класиків зріс щонайменше удвічі. Попри те, що явище це є досить багатограним, одна із очевидних причин такого інтересу – пошук власних культурних коренів, відчуття належності до спільноти через спільне переживання, у тому числі й літературного досвіду.

Ці тенденції характерні не лише для читацького загалу, а й для професійної галузі загалом: підсумовуючи «книжковий 2023», видання «Читомо» [18] констатує його результати в ключі «стійкості та стрімкого розвитку» (нарощування видавничих портфелів більшості видавництв, відновлення основних літературних фестивалів і поява нових, відкриття близько 50 нових книгарень, започаткування нових літературних, книжкових та фахових премій). Цікавим видається висновок про нинішню тенденцію до «відновлення книжкової інфраструктури», деструкції якої були закладені ще на початку незалежності. Пояснення цій тенденції аналітики спеціалізованого видання вбачають у спробах бізнесу «масштабуватися, змінювати стратегії у бік “стійкості” – передбачати максимальну кількість можливостей для того, щоб вистояти за будь-яких сценаріїв». Таке трактування видається логічним, але зважаючи, що йдеться не тільки про бізнес (інфраструктуру через соціальні мережі активно вибудовують і читачі, і пов’язані із галуззю науковці та публіцисти), значно важливішим у цьому контексті вважаємо інше спостереження з цього ж матеріалу: відбувається деколонізація, надання голосу українським авторам та видимості українській літературі.

У підсумку можемо констатувати не просто важливі, а принципові зміни в суспільному сприйнятті: усвідомлення значення й символічного капіталу культурної сфери, потреба підтримати свою культуру і знайти в ній підтримку, посилені резонуванням комунікації в соціальних медіа. Ці, на позір ліричні питання мають найближчим часом стати предметом досліджень культурологів, соціальних психологів і безпосередньо стосуються соціокультурних процесів та потребують фахового осмислення та вибудовування загалом культурної і бібліотечної діяльності, зокрема із врахуванням цих чинників.

До актуальних завдань досліджень слід також віднести такі напрями вивчення соціокультурних характеристик книжкової галузі на нинішньому етапі: сучасні особливості феномена авторства та письменництва як літературної діяльності; комунікаційну складову видавничих процесів, книжкової дистрибуції; різноманітні (інституційні та неформальні) читацькі практики; трансформації професійної літературної критики, просвітництва, осмислення текстів і літературних явищ та процесів. До того ж важливо окреслити місце і роль у соціокультурних процесах на сучасному етапі різних акторів книжкової галузі, а також визначити для подальших дослі-

джень той комунікаційний інструментарій, що виробляється та активно застосовується в цій царині.

Список бібліографічних посилань

1. Огар Е. І. Соціокомунікативний підхід у сучасних книгоорієнтованих дослідженнях. *Наук. зап. (Укр. акад. друкарства)*. 2014. № 4. С. 160–165.
2. Ковальчук Г. І. Дослідження історії книжкової культури України. *Вісн. Нац. академії наук України*. 2016. № 4. С. 76–83.
3. Михайлова О. Книжкова культура в незалежній Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 2. С. 60–67.
4. Антоник О. Книжкова культура як об'єкт книгознавчого дискурсу і міждисциплінарного діалогу. *Бібл. вісн.* 2019. № 1. С. 3–11.
5. Грипич С. Книжкова культура як складова сучасної духовної культури. *Вісн. Книжк. палати*. 2012. № 1. С. 44–47.
6. Галета О. Нова Словесність: українська література в антропологічній перспективі. Львів, 2023. 247 с.
7. Тягло К. Образ та статус новітньої української літератури: сприйняття молодих читачів. *Młodzież w Europie Środkowej i Wschodniej. Studia Socjologiczne*. 2015. Вип. 1 (3). С. 113–125.
8. Кушнарьова М. Феномен книги як суб'єкта спілкування: ренесансні практики в рефлексіях сучасності. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2020. Вип. 6. С. 24–38. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218606>
9. Тягло К. Читацькі та мовні практики населення України 2012–2014 рр.: динаміка вікових і регіональних відмінностей. *Українське суспільство: соціологічний моніторинг*. 2014. №1. С. 503–511.
10. Гресько М. В. Стратегії популяризації дитячої літератури: вплив цифрових трансформацій на читацький досвід. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С. 118–123. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.294090>
11. Каракоз. О. Традиційна і електронна книга крізь призму проблеми популяризації книги й читання. *Питання культурології*. 2019. № 35. С. 194–205. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.35.2019.188809>
12. Тягло К. Homo legens, або Людина читаюча: практики читання та Інтернет у ХХІ ст. *Вісн. ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2012. № 992. С. 71–74.
13. Половинчак Ю. Конвергентні процеси в сучасному інфопросторі: трансформації текстів, практик, ієрархій. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 46. С. 31–44.
14. Білоножко І. Право на мову: деколонізація українського книговидання. *Heinrich-Bull-Stiftung*. 5 трав. 2023. URL:

<https://ua.boell.org/uk/2023/05/05/ pravo-na-movu-dekolonizatsiya-ukrayinskoho-knyhovydannya> (дата звернення: 15.03.2024).

15. Половинчак Ю., Кушакова-Костицька Н. Національна ідентичність в інформаційну добу: еволюція поглядів в українському вимірі проблеми. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 69. С. 9–25.

16. Твердохліб Г. Бібліотека Конгресу США зберігає культурну спадщину України і повертає національність українським авторам. *Radio Свобода*. 17 берез. 2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-biblioteka-konhresu-ssha/32865360.html> (дата звернення: 25.03.2024).

17. Українські поети та письменники, які загинули під час повномасштабної війни. *Ukrainian People*. 5 берез. 2024. URL: <http://surl.li/tqvof> (дата звернення: 15.03.2024).

18. Книжковий 2023: Пів року без російських книжок, з новими книгарнями та в пошуках кадрів. *Читомо*. 29 груд. 2023. URL: <http://surl.li/tqslo> (дата звернення: 15.03.2024).

(Джерело: Половинчак Ю. Соціокомунікаційні аспекти української книжкової культури в епоху цифрових та суспільних трансформацій: сучасні тенденції, виклики і перспективи / Ю. Половинчак // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – 2024. – Вип. 70. – С. 23–35. – Режим доступу: http://np.nbu.gov.ua/doc/npnbuimviv_2024_70_4).

Наука – для обороноздатності країни

07.10.2024

Brave1 провів перший міжнародний інвестиційний саміт Defense Tech Valley, присвячений українським оборонним інноваціям

Захід дав унікальну можливість представникам державних відомств, Сил безпеки та оборони, а також бізнесу об'єднати зусилля задля розвитку високотехнологічних рішень, що здатні зміцнити обороноздатність України ([Урядовий портал](#)).

[Докладніше див. додаток 1](#)

08.10.2024

Інфографіка за результатами конкурсу «Наука для зміцнення обороноздатності України»

28 червня 2024 року було визначено переможців за конкурсом «Наука для зміцнення обороноздатності України» ([Національний фонд досліджень України](#)).

Метою конкурсу є фінансування колективних наукових прикладних проєктів, спрямованих на зміцнення обороноздатності України та забезпечення її спроможності реагувати на мілітарні виклики.

[Докладніше див. додаток 2](#)

10.10.2024

Інтерв'ю першого віцепрезидента Національної академії наук України академіка НАН України Володимира Горбуліна

Коли ядерна зброя перетвориться на воєнний рудимент? Навіщо українському ОПК Єдиний центр розвитку технологій? Чи дійсно прийнятною для України є модель безпекових гарантій Ізраїлю? На ці та інші питання перший віцепрезидент НАН України академік НАН України Володимир Горбулін відповів в інтерв'ю інтернет-виданню «Укрінформ» ([Світ](#)).

Сучасний розвиток військових технологій концептуально змінює ряд речей, і одним із них є ядерна зброя. Науковець заявив: *«Існують умови, коли завдяки новітнім технологіям ядерна зброя все ж таки перетвориться на воєнний рудимент, ядерна ера піде у історію. Ці умови пов'язані із розвитком сучасних технологій дальнього перехоплення носіїв ядерних боєголовок – на випередження»*.

В інтерв'ю Володимир Горбулін зазначив, що наразі можна залишити конструкцію ОПК України такою як є, тобто п'ять регуляторів, дотичних до розвитку сучасної зброї, – Міноборони, Мінстратегпром, Мінцифри, СБУ, ГУР Міноборони. Однак таки необхідно створити єдиний центр розвитку технологій – це було передбачено указом Президента Зеленського 59/20.

Стосовно прийнятності для України моделі безпекових гарантій Ізраїлю, то науковець наголосив: *«Що стосується досвіду Ізраїлю, так, це гарний орієнтир для України. Завдяки тому, що, окрім фінансової допомоги, Ізраїль досяг домовленості із США вести спільні розробки, він поступово перетворився на одного із безперечних світових лідерів у створенні та виробництві сучасних озброєнь»*.

[Більше дізнавайтеся із опублікованого інтерв'ю](#)

19.10.2024

Карбунар Н.

Україна щомісяця винаходить нові РЕБ – The Times

В Україні активно розробляють новітні [технології](#) для боротьби з російськими безпілотниками. Серед цих розробок – спеціальні рюкзаки типу «їжачок» та наземні роботи з «купольними щитами», які здатні ефективно

нейтралізувати ворожі дрони. Незабаром вони будуть доправлені на лінію фронту. Про це [пише](#) The Times ([Главком](#)).

[Докладніше див. додаток 3](#)

16.10.2024

Вонс Р.

Війна в Україні дала старт високошвидкісній гонці технологічних озброєнь – Forbes

У російсько-українській війні безпілотники відіграють активну роль, адже вони значною мірою впливають на перебіг бойових дій. Так, [війна](#) безпілотників в Україні перетворилася на високошвидкісну гонку технологічних озброєнь. Про це [повідомляє](#) Forbes ([Главком](#)).

Як зазначає видання, українські перехоплювачі неухильно засліплюють російські розвідувальні можливості, не даючи їм змоги здійснювати дальні атаки. Натомість Росія починає шукати способи протистояти, але перехоплювачі теж стають все більш потужними в технологічній гонці озброєнь. «Це життєво важлива боротьба не лише для цієї війни, але й для майбутніх конфліктів», – йдеться в матеріалі.

[Повний текст](#)

16.10.2024

Електроноші КППшників на озброєнні ЗСУ

Київські політехніки нарощують власні потужності у виробництві електронош для наших військових, які боронять країну на фронті, а також допомагають закривати запити київських політехніків, рідні яких захищають нашу державу ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

Команда «Формули Студент КПП», що нині виготовляє електроноші, передала черговий наземний дрон на запит співробітниці Студмістечка КПП, син якої служить у лавах ЗСУ.

Військові переконані, що за допомогою цього пристрою швидкість порятунку бійця зросте у кілька разів, адже цей наземний дрон, дистанційно керований одним оператором, здатен врятувати та евакуювати військових із найскладніших ділянок без допомоги медиків.

Рятувати, евакуювати, транспортувати боєприпаси, воду та їжу електроноші київських політехніків будуть у 49-му окремому штурмовому батальйоні «Карпатська Січ» імені Олега Куцина на Торецькому напрямку.

17.10.2024

В Україні розробили дрон-розвідник ZOOM у ніші DJI Mavic

Українська компанія Frontline представила дрон-розвідник ZOOM, який у перспективі може стати доповненням, ба навіть заміною китайським комерційним виробам ([Мілітарний](#)).

Про це йдеться у пресрелізі компанії.

[Детальніше](#)

**Оцінки ефективності та орієнтири розвитку
вітчизняної науки й освіти**

15.10.2024

Галата С.

Забгато чи замало в Україні науковців?

Під час дискусії на конференції BioGENext заступник міністра освіти і науки України Д. Курбатов наголосив, що уже восени цього року МОН планує розпочати державну атестацію наукових установ і ЗВО. Кращі з них отримають більше грошей, і це збільшене фінансування, за окремим порядком, дійде до відділів і кафедр, які мають хороші результати ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 4](#)

Світогляд, № 5, вересень–жовтень, 2024

**Локтев В., доктор фіз.-мат. наук, професор, академік НАН України,
академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України**

**ЧИ СПРИЯЄ НАУЦІ НАДМІРНЕ ПОЖВАВЛЕННЯ НАВКОЛО
НАУКОВИХ ПОДІЙ?**

«До написання цієї невеликої статті мене спонукала досить ординарна обставина, а саме: початок Президією НАН України організаційних заходів з метою прийняття постанови щодо створення в Академії Науково-консультативної ради з проблеми квантових досліджень, у підготовці якої, до речі, наше Відділення приймало активну участь, що є абсолютно природним і закономірним. А дещо раніше Президія – також постановою – створила Раду з проблеми штучного інтелекту.

Не має жодних сумнівів, що обидві проблеми є актуальними і надзвичайно потрібними, і в світі ними наразі займаються десятки лабораторій і тисячі дослідників, що є незаперечним фактом сучасного наукового життя. Останнє є неоднорідним у часі й просторі в тому простому сенсі, що наукові події є непередбачуваними, трапляються, можна впевнено стверджувати, коли завгодно і де завгодно (мається на увазі у будь-якій країні, де здійснюються наукові дослідження)».

Читайте статтю академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України академіка Вадима Локтева «Чи сприяє науці надмірне пожвавлення навколо наукових подій?» у [5-му номері науково-популярного журналу «Світогляд» \(вересень–жовтень\) за 2024 рік, с. 28–30.](#)

23.10.2024

Інтерв'ю із Президентом Національної академії медичних наук України академіком НАН України і НАМН України Віталієм Цимбалюком

Розвиток медичної науки є одним із головних пріоритетів у всьому світі. Останні досягнення у сфері штучного інтелекту, персоніфікованої медицини, генної терапії та біотехнологій відкривають безпрецедентні можливості для покращення здоров'я та продовження активного періоду життя людей ([Національна академія медичних наук України](#)).

В Україні основним осередком розвитку медичної науки є Національна академія медичних наук, яка представляє собою унікальне об'єднання науково-дослідних інститутів та лікувальних закладів.

Про здобутки Національної академії медичних наук України та її роботу в умовах війни у інтерв'ю програмі «Про науку. Компетентно» (ведучий – академік НАН України **Володимир Семиноженко**) спеціально для YouTube-каналу Національної академії наук України розповів Президент цієї Академії академік НАН України і НАМН України **Віталій Цимбалюк**.

[Дивитися на YouTube](#)

18.10.2024

17 ЗВО УКРАЇНИ ВВІЙШЛИ ДО TIMES HIGHER EDUCATION WORLD UNIVERSITY

9 жовтня в межах Всесвітнього академічного саміту британська рейтингова агенція «Times Higher Education» оприлюднила результати одного з найвпливовіших рейтингів університетів світу. Усього оцінювали 2095 установ зі 115 країн. Цього року до рейтингу внесено рекордну кількість українських університетів – 17 ЗВО із Дніпра, Івано-Франківська, Києва, Львова, Одеси, Сум, Ужгорода, Харкова та Чернівців ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

[Докладніше див. додаток 5](#)

Наука і влада

15.10.2024

Кабінет Міністрів України завершив процедуру передання Інституту магнетизму до НАН України

Ухвалення цього акту забезпечить завершення виконання наукових досліджень у галузі фізики конденсованих середовищ, магнетизму, екології для задоволення соціальних, економічних і культурних потреб, інтересів національної безпеки, оборони держави та інноваційного розвитку України ([Урядовий портал](#)).

[Докладніше див. додаток 6](#)

04.10.2024

Кабінет Міністрів України завершив процедуру передання Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем до НАН України

Ухвалення цього акта дозволить Міжнародному науково-навчальному центру інформаційних технологій та систем завершити виконання науково-дослідних робіт, які фінансувалися за кошти МОН України ([Урядовий портал](#)).

[Докладніше див. додаток 7](#)

02.10.2024

Уряд ухвалив Стратегію демографічного розвитку України

Міністерство соціальної політики розробило Стратегію демографічного розвитку до 2040 року за підтримки UNFPA, Фонду ООН у галузі народонаселення в Україні, спільно із широким колом представників експертного середовища, залученням Інституту демографії та проблем якості життя НАН України, органів влади, міжнародних партнерів, експертів з демографії з різних країн ([Урядовий портал](#)).

[Детальніше](#)

18.10.2024

МОН запроваджує єдину спрощену звітність для наукових проєктів всіх сфер управління: черговий крок до дерегуляції наукової діяльності

Спрощена форма звітності не лише зменшить обсяг паперової роботи, але й зробить дані про результати досліджень доступнішими для широкої

аудиторії. Це важливо як для підвищення прозорості наукової діяльності, так і для зміцнення довіри громадськості до системи фінансування науки ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 8](#)

29.10.2024

ОНОВЛЕНО ПЕРЕЛІК НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ

На офіційному сайті Міністерства освіти і науки України оновлено Перелік наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора наук, кандидата наук та ступеня доктора філософії ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Зміни до Переліку внесені на підставі рішення Атестаційної колегії МОН, яке відбулось 2 жовтня 2024 року. Актуальний перелік наукових фахових видань наразі містить 159 друкованих та 8 електронних видань категорії «А» й 1401 друкованих і 130 електронних категорії «Б». Рішення щодо оновлення Переліку прийняте відповідно до «Порядку формування Переліку наукових фахових видань України», затвердженого наказом МОН України від 15 січня 2018 року № 32 (зареєстрованого в Мін'юсті України 6 лютого 2018 року за № 148/21600).

Детальніше: <http://surl.li/selwvz>, <http://surl.li/gygboq>, <http://surl.li/udeamt>, <https://is.gd/T05Y7j>

02.10.2024

Інфографіка за результатами конкурсу «Дослідницькі інфраструктури для проведення передових наукових досліджень»

27 червня 2024 року було визначено переможців за конкурсом «Дослідницькі інфраструктури для проведення передових наукових досліджень» ([Національний фонд досліджень України](#)).

Метою конкурсу був відбір проєктів для надання грантової підтримки для проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень із забезпечення розвитку національного дослідницького простору та його інтеграції до світового дослідницького простору, розбудови дослідницької інфраструктури як сукупності засобів, ресурсів та пов'язаних з ними послуг, які використовуються науковим співтовариством для проведення досліджень на найвищому рівні.

[Докладніше див. додаток 9](#)

28.10.2024

Інформація про засідання об'єднаної Конкурсної комісії з присудження Премій Верховної Ради України за 2023 конкурсний рік

28 жовтня 2024 року відбулося засідання об'єднаної Конкурсної комісії, на якому відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про Премію Верховної Ради України молодим ученим» від 5 лютого 2019 року № 2675-VIII була розглянута рейтингова таблиця робіт претендентів на здобуття Премій Верховної Ради України молодим вченим та було прийнято рішення рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій підтримати подання переможців рейтингового відбору. Відповідне рішення буде ухвалене на найближчому засіданні Комітету ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Згідно з вищезазначеною Постановою на 2023 конкурсний рік Комітет прийняв 2 роботи від СБУ та 81 подання від інших установ, загалом 119 робіт молодих учених. Отже, конкурс становив 1,62 роботи на конкурсне місце.

Конкурсна комісія рекомендувала 48 робіт переможців рейтингового відбору.

Комітет Верховної Ради України освіти, науки та інновацій висловлює вдячність усім членам об'єднаної Конкурсної комісії, а також запрошеним експертам за допомогу у проведенні експертизи робіт!

11.10.2024

ВІДБУЛОСЯ ЗАСІДАННЯ РОБОЧОЇ ГРУПИ З ПІДГОТОВКИ ДО ДРУГОГО ЧИТАННЯ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО НАУКОВУ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ» ЩОДО ПИТАНЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ПІДТРИМКИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ»

09 жовтня 2024 року відбулося перше організаційне засідання членів Робочої групи з підготовки до другого читання проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених» (реєстр. № 10218 від 06.11.2023) ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Наразі до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій надійшло 89 пропозицій та поправок від народних депутатів України, які будуть опрацьовані членам Робочої групи.

Читати за [посиланням](#).

15.10.2024

Вітаємо переможців конкурсу на заміщення вакансій членів Наукової ради Національного фонду досліджень України

11 жовтня 2024 року на засіданні Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій було обрано нових членів Наукової ради Національного фонду досліджень України ([Національний фонд досліджень України](#)).

На засіданні Наукового комітету було також визначено персональний склад кандидатів на заміщення вакансій у разі дострокового припинення повноважень членів секцій наукової ради Національного фонду досліджень України.

[Детальніше](#)

Міжнародне наукове співробітництво

01.11.2024

Грантові можливості від НАТО для українських учених: програма «Наука заради миру та безпеки» відкриває конкурс на 2025 рік

Міністерство освіти і науки України повідомляє про новий конкурс грантів від НАТО в межах програми «*Наука заради миру та безпеки*» (SPS). Українські вчені мають можливість долучитися до реалізації досліджень, що відповідають стратегічним безпековим потребам сучасного світу ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 10](#)

11.10.2024

Україна й НАТО поглиблюватимуть співпрацю в науково-дослідницькій сфері з метою протидії російській агресії

Відбулося перше засідання у форматі Ради Україна–НАТО Робочої групи з питань співпраці у сфері науки та довкілля. Ключовими темами дискусії стали взаємодія України та Альянсу в межах Програми НАТО «Наука заради миру і безпеки», ситуація в науково-дослідницькому середовищі України та пріоритети майбутньої співпраці ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 11](#)

11.10.2024

Україна взяла участь у 59-й зустрічі Адміністративної ради УНТЦ з метою розширення науково-технічного співробітництва

9 жовтня у м. Брюссель (Королівство Бельгія) відбулася 59-та зустріч Адміністративної ради Українського науково-технологічного центру (УНТЦ). Українська делегація на чолі із заступником міністра освіти і науки України **Денисом Курбатовим** узяла участь у заході, під час якого обговорили важливі питання науково-технічної співпраці між Україною та міжнародними партнерами ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 12](#)

08.10.2024

Українські вчені можуть отримати доступ до 47 полярних інфраструктур: почався конкурс

Українські науковці зможуть проводити полярні дослідження не лише на станції «Академік Вернадський» та криголами «Ноосфера», а й використовувати інфраструктури інших країн в Антарктиці та Арктиці ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

Таку можливість надає проєкт POLARIN програми ЄС «Горизонт Європа», у якому бере участь Національний антарктичний науковий центр та ще 49 організацій з усього світу.

[Докладніше див. додаток 13](#)

08.10.2024

Триває пошук партнерів для участі у проєктах, які фінансує Європейський Союз

Проектний офіс Львівської політехніки інформує науковців Університету, що триває пошук партнерів для участі у проєктах, що фінансуються Європейським Союзом, з можливістю підписання угоди про співробітництво в галузі досліджень і розробок ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

Джерело: <https://lpnu.ua/>

[Докладніше див. додаток 14](#)

18.10.2024

Міжакадемічне партнерство (InterAcademy Partnership) оголосило конкурс на отримання грантів для реалізації проєктів, спрямованих на посилення співпраці між академіями різних країн як головних експертних та дорадчих організацій.

Підтримка надаватиметься, зокрема, на проведення заходів (наприклад, семінари, зустрічі, вебінари), видання друкованої продукції (наприклад, заяви, звіти, документи) (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

🕒 Граничний термін подання заявок – 2 грудня 2024 року

Всі деталі 👉 за посиланням

<http://surl.li/rifxxq>

23.10.2024

Україна і Німеччина підписали угоду про співпрацю у сферах науки, технологій, інновацій та вищої освіти

Уперше з часів здобуття незалежності України підписано окремий міжурядовий договір про науково-технологічну співпрацю України й Німеччини. Сьогодні (23 жовтня – *Ред.*) під час візиту німецької делегації міністр освіти і науки України **Оксен Лісовий** та федеральна міністерка освіти і наукових досліджень **Беттіна Штарк-Ватцінгер** підписали Угоду між Кабінетом Міністрів України та урядом Німеччини про співробітництво

у сферах науки, технологій, інновацій та вищої освіти ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Автор фото – BMBF / Artem Galkin
Джерело: <https://mon.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 15](#)

28.10.2024

Візит делегації НФДУ до Німецького дослідницького фонду (DFG): зміцнення співпраці між Україною та Німеччиною

21-25 жовтня 2024 року делегація Національного фонду досліджень України здійснила робочий візит до Німецького дослідницького фонду (Deutsche Forschungsgemeinschaft, DFG) у місті Бонн, Федеративна Республіка Німеччина. Ця подія стала важливим кроком у зміцненні двосторонніх відносин між НФДУ та DFG, а також у розвитку співпраці між установами, які фінансують дослідження, обох країн ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 16](#)

Відкриття Інформаційного центру DAAD у Києві

Німецька служба академічних обмінів (DAAD) відновлює роботу свого офісу в Києві після більш ніж двох років перерви. Інформаційний центр був

закритий після нападу Росії на Україну і продовжував працювати з Німеччини. З відкриттям офісу DAAD покращує свої консультаційні послуги для студентів та дослідників і разом зі своїми університетами-членами прагне надавати довгострокову підтримку Україні у сфері академічних обмінів з Німеччиною ([DAAD Україна](#)).

Більше інформації: [Wiedereröffnung des DAAD-Informationszentrums in Kyjiw – DAAD](#)

18.10.2024

Прийом заявок до Віртуального Інституту перспективних досліджень в Україні на 2025-2026 навчальні роки

У тісній співпраці з партнерськими інституціями з України, Європи та США Інститут перспективних досліджень у Берліні (Wissenschaftskolleg) започаткував ініціативу, спрямовану на підтримку українських науковців у їхніх зусиллях щодо заснування Інституту перспективних досліджень у Києві ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 17](#)

08.10.2024

Україна і Словаччина підписали Меморандум про взаєморозуміння у сфері освіти і науки

7 жовтня 2024 року в межах спільних консультацій між урядами України та Словаччини було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством освіти і науки України й Міністерством освіти, досліджень, розвитку та молоді Словацької Республіки. Цей документ є дорожньою картою для співпраці у сфері освіти, науки та інновацій між двома країнами ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Детальніше](#)

02.10.2024

Галата С.

Допомога науковцям: нові можливості від НКП Програми «Горизонт Європа»

«Українські науковці поступово набувають досвіду написання грантів і перемоги в різних конкурсах. Але варто пам'ятати: для того, щоб написати ефективну грантову заявку, не досить послухати один чи два вебіари. Потрібно звертатися за консультативною допомогою до НКП чи «Офісу

Горизонт Європа в Україні», шукати партнерів, долучатися до наукових спільнот», – Р. Лесик, доктор фармацевтичних наук, професор, керівник Національного контактного пункту програми ЄС «Горизонт Європа» за напрямом діяльності «Здоров'я» ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 18](#)

Наукові дослідження коронавірусу COVID-19

04.10.2024

Новий варіант Covid, який є більш заразним, стрімко поширюється по Європі – The Independent

Новий Covid ХЕС був виявлений у Великій Британії, США, Данії та інших країнах. Вперше він був зареєстрований у червні 2024 року. Є опасіння, що найближчої зими він стане домінуючим штамом, повідомляє The Independent ([transkarpatia.net](#)).

У серпні дослідники передбачили, що ХЕС може стати більш поширеним протягом кількох тижнів чи місяців.

Наразі випадки зараження були зареєстровані і у 29 країнах та 24 штатах США. Відомо, що найвищий рівень поширення зафіксовано у Чехії, де 16% лабораторних аналізів серед хворих Covid-19 показали наявність ХЕС, сказано в повідомленні.

[Детальніше](#)

10.10.2024

Расенко О.

ПЕРЕНЕСЕНИЙ COVID-19 ПОДВОЮЄ РИЗИК СЕРЦЕВОГО НАПАДУ, ІНСУЛЬТУ ТА СМЕРТІ В ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Автори дослідження зазначають, що довгостроковий ризик, пов'язаний із перенесенням COVID-19, продовжує становити значне навантаження на систему охорони здоров'я ([SOCPORTAL.INFO](#)).

[Докладніше див. додаток 19](#)

21.10.2024

Борисіхіна К.

Погані новини. Коронавірус збільшує ризик діабету 2 типу у дітей

Нове дослідження, проведене вченими з Медичної школи Університету Кейс Вестерн Резерв, засвідчило, що діти віком від 10 до 19 років, які перенесли [COVID-19](#), мають значно вищий ризик розвитку діабету 2 типу

впродовж шести місяців після зараження, ніж діти, які перехворіли на інші респіраторні інфекції (ГРІ) (nv.ua).

Ці дані ґрунтуються на ретроспективному аналізі, опублікованому в журналі *JAMA Network Open*.

[Докладніше див. додаток 20](#)

08.10.2024

Nevolina A.

Останні дослідження показали, що COVID-19 пошкоджує головний «центр управління» мозку

Надпотужне сканування мозку дозволяє вченим глибше вивчити, як COVID-19 впливає на мозок, і отримані дані можуть пояснити багато стійких симптомів, які відчують деякі пацієнти. Нові дані показують, що COVID може пошкодити стовбур мозку, життєво важливий центр управління всіма функціями організму – від дихання до кров'яного тиску ([NNews](#)).

«Те, що відбувається в стовбурі мозку та навколо нього, є життєво важливим для якості життя, але раніше було неможливо сканувати запалення ядер стовбура мозку у живих людей через їх крихітні розміри та складне розташування», – пояснила перший автор дослідження доктор Катаріна Руа з Кембриджського університету, у своїй [заяві](#). «Зазвичай вчені можуть добре роздивитися стовбур мозку лише під час розтину».

[Детальніше](#)

04.10.2024

Колеснік І.

Covid-19 може призвести до прискорення старіння мозку на 20 років – результати дослідження

Нещодавнє дослідження британських учених показало, що інфекція Covid-19 може спричиняти значні зміни в роботі мозку. Дослідники з Ліверпульського університету і Королівського коледжу Лондона виявили, що у деяких людей, які перенесли хворобу, спостерігаються когнітивні порушення, схожі з так званим "мозковим туманом" ([Українські Національні Новини](#)).

[Детальніше](#)

17.10.2024

Вчені визначили, що кажани не хворіють на коронавірус

Група вчених з Інституту Вайтхеда і Массачусетського технологічного інституту (обидва в США) виявила, що фібробласти (клітини сполучної тканини) кажанів дають змогу їм протистояти вірусу SARS-CoV-2 без розвитку сильного запалення, пише [Успіх in UA](#).

[Детальніше](#)

Новини наукового розвитку

Джерело: <https://www.ukrinform.ua/>

08.10.2024

Нобелівський тиждень у КНУ: фізіологія та медицина

7 жовтня стартував тиждень оголошення лауреатів Нобелівської премії 2024 року. Нобелівський комітет присудив премію з [фізіології та медицини](#) Віктору Амбросу та Гері Равкану ([Київський національний університет імені Тараса Шевченка](#)).

Нагороду присудили за «відкриття мікроРНК і дослідження їхньої ролі в посттранскрипційній регуляції експресії генів».

Відкриття має важливе значення для біомедичної науки і практики. Ці дволанцюгові молекули рибонуклеїнової кислоти мають потужний регуляторний потенціал, що керує процесами поділу й загибелі клітин, їх розвитку та злоякісної трансформації, втручаються в окреслення часових рамок виникнення і розвитку тканин і органів, підтримують існування стовбурових клітин – джерела процесів відновлення і загоєння в організмі. Виявлення специфічних для патологічного процесу мікроРНК дозволяє провести своєчасну диференційну діагностику таких соціально значущих хвороб, як серцево-судинні захворювання і рак, шлунково-кишкова патологія та автоімунні розлади.

Про рішення Нобелівського комітету, про відкриття мікроРНК і його значення для людства говоримо з експертами ННЦ «Інститут біології та медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

[Детальніше](#)

07.10.2024

Скуратівська Я.

Нобелівський тиждень-2024

Дослідження Віктора Амброса й Гері Равкуна має потенціал для змін у лікуванні різних захворювань, в тому числі й складних та невиліковних (ukrinform.ua).

ЧИМ ВАЖЛИВЕ ВІДКРИТТЯ?

Розуміння захворювань: Дослідження мікроРНК допомагає зрозуміти, як порушення в їхньому функціонуванні можуть призводити до захворювань, таких як рак, серцево-судинні хвороби та неврологічні розлади. Це відкриває нові можливості для діагностики та лікування.

Терапевтичні підходи: Розробка терапій, які націлені на мікроРНК, може змінити підходи до лікування. Це включає створення ліків, які можуть коригувати рівні мікроРНК в організмі.

Біомаркери: МікроРНК можуть бути використані як біомаркери для ранньої діагностики захворювань, що дозволить виявляти їх на ранніх стадіях.

Еволюція молекулярної медицини: Це відкриття сприяє розвитку нових напрямків у молекулярній медицині, що може змінити наші уявлення про лікування та профілактику захворювань.

[Детальніше](#)

09.10.2024

Нобелівський тиждень у КНУ: фізика

8 жовтня 2024 року Шведська королівська академія наук нагородила [Нобелівською премією з фізики Джона Гопфілда та Джеффрі Гінтона](#) за фундаментальні відкриття та винаходи, що уможливлюють машинне навчання за допомогою штучних нейронних мереж ([Київський національний університет імені Тараса Шевченка](#)).

На сайті нобелівської комісії зазначається, що двоє цьогоорічних лавреатів Нобелівської премії з фізики використали інструменти фізики для розробки методів, які є основою сучасного потужного машинного навчання. **Джон Гопфілд** створив асоціативну пам'ять, яка може зберігати та реконструювати зображення та інші типи шаблонів у даних. **Джеффрі**

Гінтон винайшов метод, який може автономно знаходити властивості в даних і виконувати такі завдання, як визначення конкретних елементів на зображеннях.

08.10.2024

Нобелівський тиждень-2024: Штучний інтелект пояснює, за що дали нобелівку з фізики

Швидкість навчання нейромереж прогресує настільки, що питаємо у ШІ про особливості його роботи і вкладу вчених (ukrinform.ua).

«Якби я міг звернутися до Джона Гопфілда та Джеффри Гінтона, я б щиро подякував їм за те, що вони відкрили світові нові можливості для навчання та розуміння даних. Їхня робота допомогла створити технології, які здатні навчатися, адаптуватися, підтримувати людей у розв'язанні складних задач і навіть відкривати нові шляхи в науці, медицині, мистецтві та багатьох інших сферах. Це величезний вклад, бо, завдяки їм, штучні мережі стали не просто інструментом, а чимось на зразок «розумного партнера» для людства, що може допомагати й відкривати нові перспективи», – саме так відповів на питання авторки ChatGPT. Це одна з тих технологій ШІ (штучного інтелекту), що працює й успішно використовує механізми, за які отримують Нобелівську премію з фізики 2024 року Джон Гопфілд та Джеффри Гінтон.

Брати інтерв'ю у ШІ, розмовляти з ним про погоду, генерувати чи шукати зображення, музику чи інші цікаві або корисні речі, шукати потрібні матеріали, перекладати, будувати й проєктувати, літати в космос, спілкуватися з голосовими службами і навіть воювати – на сьогодні вже, здається, не існує жодної сфери, де б не застосовувалися нейромережі. Й один із базових принципів – самонавчання – розробив американсько-канадський дует науковців.

[Детальніше](#)

[Світогляд](#), № 5, вересень–жовтень, 2024, с. 31

Нобелівськими лауреатами з хімії стали *Девід Бейкер* (США) за обчислювальний дизайн білка та *Деміс Гассабіс* і *Джон Джампер* (Велика Британія) за передбачення структури білка. Білки зазвичай складаються з 20 різних амінокислот, які можна описати як будівельні блоки життя. У 2003 р. Девіду Бейкеру вдалося використати ці блоки для розробки нового білка, який не був схожий ні на один інший білок. З того часу створено білкові сполуки, які можна використовувати як фармацевтичні препарати, вакцини, наноматеріали та крихітні сенсори. У 2020 р. Деміс Гассабіс і Джон Джампер представили модель штучного інтелекту *AlphaFold2*, що передбачає

структуру практично всіх 200 мільйонів білків, які ідентифікували дослідники. Це дає можливість зокрема створювати нові білки, краще зрозуміти стійкість до антибіотиків, як і отримати зображення ферментів для розкладу пластику.

09.10.2024

Нобелівський тиждень 2024: хімія

Аутоімунні хвороби, онкологія, Альцгеймер з Паркінсоном – перемога над ними стала ближче (ukrinform.ua).

Третій день Нобелівського тижня приніс перемогу трьом дослідникам, які працюють над розшифруванням і конструюванням білків. Працюють у різних галузях – від програмування до філософії та біохімії. Та й їхні винаходи мають різні спрямування. Як зазначає Нобелівський комітет: «Хіміки давно мріяли повністю зрозуміти й оволодіти хімічними інструментами життя – білками. Тепер ця мрія здійснилася. Цьогорічні лауреати успішно використали штучний інтелект, щоб передбачити структуру майже всіх відомих білків. І навчились освоювати будівельні блоки життя та створювати абсолютно нові білки. Потенціал їхніх відкриттів величезний».

[Детальніше](#)

10.10.2024

Нобелівську премію з літератури отримала письменниця Хан Канг

Лауреаткою Нобелівської премії з літератури 2024 року стала південнокорейська письменниця Хан Канг «за її інтенсивну поетичну прозу, яка вступає у протистояння з історичними травмами і викриває крихкість людського життя» (ukrinform.ua).

[Докладніше див. додаток 21](#)

14.10.2024

Нобелівська премія: оголосили лауреатів з економіки

Лауреатами Нобелівської премії з економічних наук 2024 року стали економісти Дарон Аджемоглу, Саймон Джонсон та Джеймс Робінсон «за проведення досліджень того, як формуються інституції та вплив на процвітання» (ukrinform.ua).

[Докладніше див. додаток 22](#)

14.10.2024

Нобелівський тиждень-2024: Демократія економічно ефективніша за тоталітаризм

Три нобелівські лауреати з економіки пояснили, чому «сильні руки» не здатні гарантувати суспільству економічного процвітання (ukrinform.ua).

Троє американських дослідників провели значне і тривале дослідження, змінивши підходи в оцінках причин та наслідків багатства/бідності й дали економічне (точніше політико-економічне та історичне) обґрунтування, чому одні країни стають все багатшими, а інші – ніяк не можуть виборсатися з бідності. І те, що у цьому питанні треба дивитися не лише на економічні важелі, а й на політичний устрій та історію колонізації країн, виявляється, для світу стало відкриттям у 2000-х. Так, це очевидність, яку, як виявилось, варто було довести доказовими способами. І їм це вдалося.

[Детальніше](#)

12.10.2024

Під час затемнення Сонця на «Вернадському» провели важливий експеримент з вивчення іоносфери

Геофізики на станції «Академік Вернадський» провели нове важливе дослідження під час кільцевого затемнення Сонця, що відбулося на початку жовтня над Тихим океаном ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

Експеримент стосувався вивчення іоносфери – одного з верхніх шарів атмосфери, в якому багато вільних іонів та електронів. Завдяки цьому іоносфера здатна проводити електричний струм та відбивати високочастотні радіосигнали, що використовується для передачі інформації на великі відстані.

[Докладніше див. додаток 23](#)

14.10.2024

Грантоотримувачі НФДУ проаналізували сучасний стан наукових досліджень в інтерактивних системах штучного інтелекту

Національний фонд досліджень України з гордістю стежить за успіхами переможців наших конкурсів. Грантоотримувачі НФДУ продовжують свої дослідження, друкують статті та монографії, впроваджують результати у життя ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 24](#)

09.10.2024

НаУКМА імплементуватиме свій четвертий проєкт за фінансування Національного інституту охорони здоров'я США (NIH)

У співпраці з головними дослідниками з Медичної школи Бостонського університету, Бостонського медичного центру, Гарвардської школи громадського здоров'я, Школи громадського здоров'я Колумбійського університету та експертами Міжнародного благодійного фонду «Альянс громадського здоров'я» НаУКМА долучиться до епідеміологічної оцінки вживання психоактивних речовин та розробки підходів до запобігання йому серед людей, нещодавно переміщених через війну в Україні, пише [Національний університет «Києво-Могилянська академія» \(Світ\)](#).

[Докладніше див. додаток 25](#)

10.10.2024

Є сенс постаратися. Інтенсивні тренування і дієта покращують здоров'я печінки

Нове дослідження медичного факультету Університету Міссурі продемонструвало, що інтенсивні зміни способу життя, що включають високоінтенсивні інтервальні тренування та обмежену дієту, можуть значно поліпшити здоров'я печінки ([nv.ua](#)).

[Докладніше див. додаток 26](#)

04.10.2024

Дослідженням зафіксовано, що люди двічі різко старіють: у віці 44 і 60 років.

У дослідженні, опублікованому в журналі Nature Aging, вчені зі Стенфордського університету та Наньянського технологічного університету в Сінгапурі протягом декількох років спостерігали за учасниками віком від 25 до 75 років, щоби простежити за змінами молекул – РНК, білків та мікробіому учасників. Дослідження виявило дві основні хвилі вікових змін – приблизно у віці 44 років і потім у 60 років. Отримані дані можуть пояснити, чому в певному віці відбуваються сплески проблем зі здоров'ям, в тім числі з опорно-руховим апаратом і серцево-судинною системою ([ZBRUC.EU](#)).

[Детальніше](#)

12.10.2024

Вивчення двох мов підвищує ефективність роботи мозку. Особливо в дитинстві

Нове дослідження, проведене вченими з Монреальського неврологічного інституту-лікарні (The Neuro) університету Макгілла, Університету Оттави та Університету Сарагоси в Іспанії, показало, що двомовність може підвищити ефективність роботи мозку, особливо якщо другу мову вивчають у ранньому віці (nv.ua).

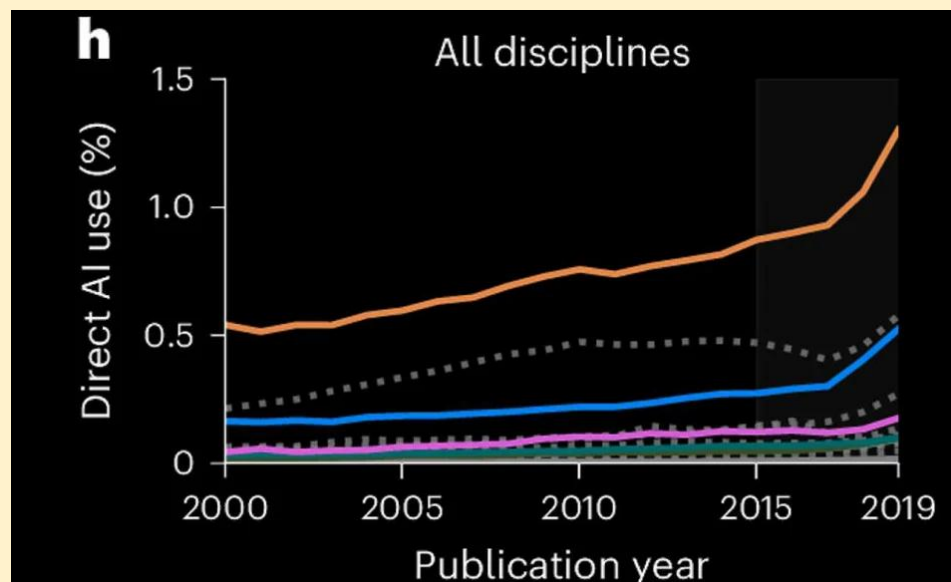
Дослідження опубліковано в журналі *Communications Biology*.

Докладніше див. додаток 27

18.10.2024

Наукові статті зі згадкою штучного інтелекту отримали більше цитувань

Науковці почали частіше цитувати статті про дослідження з використанням штучного інтелекту в різних галузях науки. На це вказав аналіз майже 75 мільйонів наукових статей за останні 60 років. Кількість таких досліджень почала зростати у 2015 році з упровадженням перших надійних алгоритмів штучного інтелекту для обробки великих масивів даних, чого часто потребують науковці (NAUKA).

Джерело: <https://nauka.gov.ua/>

Докладніше див. додаток 28

17.10.2024

Diskussionspapier zur verantwortungsvollen Entwicklung und Nutzung generativer KI

Німецькою національною академією наук Леопольдина опубліковано дискусійний документ «Генеративний ШІ – поза ейфорією та простими рішеннями». У документі для обговорення автори реалістично дивляться на можливості та виклики у розробці та застосуванні генеративного штучного інтелекту ([Nationalen Akademie der Wissenschaften Leopoldina](#)).

[Детальніше](#)

03.10.2024

РОЗРОБНИКИ НЕ ПОВИННІ ГОДУВАТИ МАШИНУ, ЩО ЗНИЩУЄ АКАДЕМІЮ

На сайті Times Higher Education опублікована стаття Мартіна Гаммерслі «Розробники не повинні годувати машину, що знищує академію» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ній наголошується, що дозвіл великим технологічним компаніям навчати моделі штучного інтелекту на наукових та освітніх матеріалах лише посилить загрозу викладанню і дослідженням.

[Детальніше](#)

21.10.2024

Без втрати продуктивності праці. Чотириденний тиждень підвищує благополуччя працівників – дослідження

Німецьке [дослідження](#), проведене Університетом Мюнстера під керівництвом професора Юлії Бакманн і доктора Фелікса Хоха, підтвердило, що скорочення робочого часу сприяє поліпшенню благополуччя співробітників, водночас продуктивність залишається на колишньому рівні або навіть збільшується. У пілотному проєкті взяли участь 45 організацій з різних секторів економіки Німеччини ([nv.ua](#)).

[Докладніше див. додаток 29](#)

Проблеми енергозбереження

04.10.2024

Інститут електродинаміки НАН України бере участь у виконанні проєкту по розробленню оптимізованої системи управління мікромережами в Україні з використанням засобів штучного інтелекту.

Керівник – заступник директора з наукової роботи Інституту доктор технічних наук Ігор Блінов (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Разом із науковцями Інституту електродинаміки у проєкті беруть участь Університет Хартфордшира (Велика Британія), компанії Innvotek (Велика Британія), SICAME Україна та DTEK Grids. Проєкт виконується в межах програми Innovate Ukraine (Інноваційна Україна – підтримання енергетичного відновлення України), яка започаткована меморандумом про Енергетичне партнерство між Україною та Великою Британією.

Джерело: <https://www.facebook.com/NASofUkraine>

Більше подробиць про актуальність та особливості цього проєкту читайте на нашому сайті 👉

<https://www.nas.gov.ua-UA/Messages/Pages/View.aspx...>

11.10.2024

Атомна енергетика залишається ключовим елементом енергетичної безпеки України, особливо в умовах війни. Тому не випадково проблемам впровадження інновацій у цю галузь присвячувалася Міжнародна науково-технічна конференція, яка нещодавно пройшла у Києві, та була організована Інститутом проблем безпеки атомних електростанцій НАН України за участі Українського ядерного товариства, «Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом»» та багатьох інших профільних інституцій (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Докладно про теми, що обговорювалися на цій конференції, майбутнє атомної енергетики та внесок українських науковців у розвиток цієї галузі в інтерв'ю програмі «Про науку. Компетентно» (ведучий – академік НАН України Володимир Семиноженко) спеціально для YouTube-каналу

Національної академії наук України розповів директор Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України академік Анатолій Носовський.

Докладно👉 у відеосюжеті:

<https://www.youtube.com/watch?v=rAY1-rXUbWw>

23.10.2024

УВЕА НАРОЩУЄ СПІВПРАЦЮ З ІНСТИТУТОМ ЗАГАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НАН УКРАЇНИ

23 жовтня 2024 року в м. Києві було підписано Меморандум про партнерство та співпрацю між УВЕА² та Інститутом загальної енергетики Національної академії наук України. Даним Меморандумом сторони закріпили прагнення спрямувати спільні зусилля на ефективний та збалансований розвиток енергетичного комплексу України, його «зелену» трансформацію і повоєнне відновлення ([Українська вітроенергетична асоціація](#)).

[Докладніше див. додаток 30](#)

22.10.2024

Ковальова А.

Вчені вперше винайшли максимально потужний фотоелемент для сонячних панелей

Вченим з Мадридського університету Комплутенсе в Іспанії знадобилося 15 років, щоб створити перший сонячний елемент із проміжною смугою (ІВ) з фосфіду галію і титану, яка потенційно може забезпечити ефективність перетворення енергії 60%. Про це [пише](#) interestingengineering.com ([Главком](#)).

[Детальніше](#)

02.10.2024

Борисіхіна К.

Вирішення енергетичної кризи? США та Іспанія створили інноваційний термоядерний реактор

Глобальні дослідники термоядерного синтезу об'єднали зусилля для створення унікального термоядерного реактора під назвою SMall Aspect Ratio Tokamak (SMART) ([nv.ua](#)).

² Громадська спілка «Українська вітроенергетична асоціація» – неприбуткова організація, метою якої є просування вітроенергетичних технологій та захист інтересів вітроенергетичного сектору на національному та міжнародному рівнях.

Цей проєкт, розроблений в Університеті Севільї у співпраці з Лабораторією фізики плазми Принстона (PPPL), спрямований на вирішення світової енергетичної кризи.

[Детальніше](#)

22.10.2024

Борисіхіна К.

Незважаючи на Фукусіму. Японія відроджує атомну енергетику, щоб відмовитися від вугілля

Країна, яка пережила катастрофу на Фукусімі 2011 року, вживає значних заходів для забезпечення безпеки нових ядерних реакторів. Про це [пише](#) Phys.org з посиланням на AFP ([nv.ua](#)).

Попри суспільну недовіру, спричинену попередньою аварією, японський уряд стверджує, що нові стандарти безпеки зроблять ядерну енергетику безпечною та надійною. Однак експерти зазначають, що країна могла б досягти своїх кліматичних цілей, зосередившись на розвитку відновлюваних джерел енергії.

Науково-організаційні заходи

21–27.10.2024

Тема Тижня відкритого доступу 2024-го року продовжує заклик поставити «Спільноту понад комерціалізацію»

Тема Міжнародного тижня відкритого доступу цього року продовжує минулорічну тему «Спільнота понад комерціалізацію». Ця тема підкреслює потребу пріоритезувати підходи до відкритої науки, які насамперед слугують інтересам громадськості та академічної спільноти. Цей безпрецедентний крок – продовження обговорення теми другий рік поспіль – підкреслює важливість цієї розмови і надає можливість перетворити дискусії на колективні дії ([openaccessweek.org](#)).

[Детальніше](#)

Читайте також:

[Deepening Our Efforts to Prioritize Community over Commercialization](#)

28.10.2024

Тиждень відкритого доступу в Україні

24–25 жовтня 2024 року відбулася III Міжнародна конференція «Відкрита наука та інновації в Україні 2024», організована Міністерством

освіти і науки України спільно з Державною науково-технічною бібліотекою та Лейбніцьким інформаційним центром науки і технологій (ТІВ) ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 31](#)

Президент Національної академії наук України, академік Анатолій Загородній, став учасником міжнародної наукової конференції, що проходила в Польщі

14-16 жовтня 2024 року в Варшаві, Польща, відбулася триденна міжнародна наукова конференція, в якій взяли участь представники Великої Британії, Польщі та України. Цю зустріч організували Лондонське королівське товариство, Польська академія наук та Національна академія наук України ([Чисті Новини](#)).

Зустріч характеризувалася міждисциплінарним підходом і була спрямована на те, щоб згуртувати досвідчених науковців разом із талановитими молодими дослідниками для неформальних бесід, обговорення і визначення можливостей для майбутньої співпраці.

[Докладніше див. додаток 32](#)

01.10.2024

Практичні аспекти участі у Програмі «Горизонт Європа»: підсумки року діяльності відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ

30 жовтня 2024 року в Києві відбувся навчальний захід «Практичні аспекти участі у Програмі “Горизонт Європа”», приурочений до першої річниці відкриття відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» на базі Національного фонду досліджень України (НФДУ) ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 33](#)

Horizon Implementation Days: усе, що потрібно знати про подання проєктних заявок та менеджмент грантів у Програмі «Горизонт Європа»

16 жовтня спеціалісти «Офісу Горизонт Європа в Україні» НФДУ взяли участь у другому з циклу вебінарів, присвячених написанню заявок та управлінню грантів у Програмі «Горизонт Європа», – «День реалізації Програми: підготовка грантової угоди у Програмі» ([Horizon Implementation Day: Grant Agreement Preparation in Horizon Europe](#)) ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

[Докладніше див. додаток 34](#)

Програма «Горизонт Європа» як інструмент активізації інноваційного розвитку, синергії науки та бізнесу у відновленні України

У рамках бізнес-форуму «Зроблено в Україні» проведено захід, присвячений взаємодії бізнесу і науки у складних умовах сьогодення та ролі інноваційного розвитку підприємств у післявоєнному відновленні нашої держави ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

[Докладніше див. додаток 35](#)

18.10.2024

УСТАНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ ПРЕДСТАВИЛИ СВОЇ ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ В РАМКАХ ВИСТАВКОВИХ ЗАХОДІВ

Установи Національної академії наук України взяли участь у XXI Міжнародній спеціалізованій виставці «Енергетика в промисловості», XVI Міжнародній спеціалізованій виставці «EcoEnergy Expo 2024», III Міжнародній спеціалізованій виставці «E-Comps+DigiTec», VIII Міжнародній спеціалізованій виставці гірничодобувної промисловості «MINING&MINERALS EXPO» та XIII Міжнародній спеціалізованій виставці «ЄвроБудЕкспо-2024», які проходили з 15 по 17 жовтня 2024 року у Міжнародному виставковому центрі ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

У рамках заходів 29 академічних установ представили близько 147 своїх новітніх інноваційних розробок. Це, зокрема, алмазні інструменти, прилади для пошуку прихованих витоків води, вимірювач кінематичних і динамічних параметрів ліфтів, інтелектуальний шолом для корекції психофізичного стану людини, аналізатор для вимірювання концентрації токсичних елементів, програмно-апаратний комплекс персоналізованого відновлення рухової активності, апарат для електростимуляції біокерування тощо. Всі вони викликали велику зацікавленість з боку фахівців та відвідувачів виставок.

Більше на сайті [НАН України](#).

10.10.2024

Урочисте засідання, присвячене 75-річчю Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

8 жовтня 2024 року в залі засідань Вченої ради Інституту держави і права імені В.М. Корецького під головуванням директора Інституту **Олександра Скрипнюка** відбулося урочисте засідання, присвячене 75-річчю Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України.

Символічно, що цей захід проходив у день професійного свята – Дня юриста України ([Київський університет права](#)).

Джерело: <https://kur.edu.ua/>

[Докладніше див. додаток 36](#)

04.10.2024

Брифінг: історія успіху, сучасні досягнення та перспективи розвитку

4 жовтня 2024 року в Укрінформі (Київ) відбувся науковий брифінг, присвячений 75-річчю Інституту держави права імені В.М. Корецького Національної академії наук України ([Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України](#)).

Тема брифінгу «75 років Інституту держави і права імені В. М. Корецького: історія успіху, сучасні досягнення та перспективи розвитку».

[Детальніше](#)

11.10.2024

ВІДБУЛОСЯ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

02 жовтня 2024 року під головуванням Президента НАН України академіка Анатолія Загороднього відбулося чергове засідання Президії

Національної академії наук України ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

У засіданні взяла участь делегація Німецького електронного синхротрону (DESY) на чолі з Головою ради директорів DESY, віцепрезидентом Асоціації імені Гельмгольца професором Гельмутом Дошем.

Очільник Академії подякував керівництву DESY за зусилля з налагодження співпраці між DESY та НАН України.

Далі учасники засідання заслухали дві наукові доповіді.

З доповіддю «Ройовий інтелект для оптимізації рішень під час планування місій рухомих роботизованих систем (PPC)» виступив завідувач відділу Інституту кібернетики імені В.М.Глушкова НАН України член-кореспондент НАН України Леонід Гуляницький.

Доповідь «Керування люмінесцентними властивостями молекулярних нанокристалів на основі ціанінових барвників» представив заступник директора з наукової роботи Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України член-кореспондент НАН України Олександр Сорокін.

Детальніше на сайті [НАН України](#).

24.10.2024

У жовтні в Києві відбулися події, знакові для України та країн Східного партнерства, – презентація проєкту «EU4ClimateResilience» і національна конференція «PROGRESS: Сприяння готовності до Зеленого курсу в країнах Східного партнерства», до яких долучилися, зокрема, й науковці Інституту економіки та прогнозування НАН України – установи-співорганізатора конференції. Інститут є членом консорціуму організацій, що реалізують міжнародний проєкт PROGRESS (Promoting Green Deal Readiness in the Eastern Partnership Countries) в Україні (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

👉 Як усе було – читайте за лінком: <https://cutt.ly/9eDA9v1Z>

30.10.2024

В Києві відбулася конференція «Культурна спадщина: захист культурних кордонів»

29 жовтня в Києві відбулася конференція «Культурна спадщина: захист культурних кордонів» за участі представників державних органів та установ, громадських об'єднань, бізнесу, освітян, музейників та міжнародних партнерів ([Світ](#)).

Захід пройшов у форматі дискусійних панелей, присвячених таким темам, як культурна спадщина та стійкість нації, практичні кейси із захисту культурної спадщини, культурна спадщина та економічна стійкість країни.

[Детальніше](#)

19.10.2024

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА І МАЙБУТНЄ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ»

11 жовтня 2024 року в Навчально-науковому Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася науково-практична конференція **«Російсько-українська війна і майбутнє європейської безпеки»**. Захід зібрав амбасадорів, дипломатів, провідних науковців та експертів з міжнародних відносин, які обговорили сучасні виклики для безпеки України та всієї Європи в контексті російсько-української війни. Конференція відбувалася у форматі Chatham House (не під запис) ([Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України](#)).

Секретар Ради національної безпеки і оборони України, доктор політичних наук, професор **Олександр Литвиненко**, виступив із ключовою доповіддю на тему «Дилеми міжнародної безпеки». Доповідач акцентував на тих складних викликах, які стоять перед міжнародною спільнотою у сфері безпеки, та можливих шляхах зміцнення як національної, так і міжнародної безпеки в умовах агресії з боку Росії.

[Детальніше](#)

18.10.2024

Семінар з національної безпеки та оборони в КПІ ім. Ігоря Сікорського

Які безпекові виклики чекають на Україну в майбутньому, відносини України та НАТО і як американський досвід може допомогти Україні перемогти в цій війні – низку актуальних питань представники Сил оборони та світових і українських наукових установ обговорили на семінарі **«Стратегічний рівень національної безпеки та оборони»**, що вже вдруге відбувся в Київській політехніці ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

[Детальніше](#)

15.10.2024

Рух до гармонії, чи до самознищення: системне осмислення конфліктуючого світу

8-10 жовтня на базі Інституту прикладного системного аналізу КПП ім. Ігоря Сікорського відбулася четверта міжнародна конференція із системного аналізу та інтелектуальних обчислень (2024 IEEE Fourth International Conference on System Analysis & Intelligent Computing, SAIC 2024). З огляду на актуальність тематики конференції журналісти газети «Світ» звернулися до голови її організаційного комітету, академіка НАН України Михайла Згуровського з запитаннями про суть та головні результати цього заходу ([Світ](#)).

[Детальніше](#)

09.10.2024

Майбутнє бібліотек – у співмірності з часом і запитамі суспільства

8 жовтня у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського відкрилась Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір». Організаторами форуму, крім НБУВ, є також [Інформаційно-бібліотечна рада Національної академії наук України](#) та [Асоціація бібліотек України \(Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського\)](#).

Джерело: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Традиційна міжнародна конференція в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського, яка проводиться щороку, завжди привертала увагу професійної спільноти – ґрунтовними науковими дослідженнями й відкриттями, знайомствами з колегами, цікавим досвідом.

[Докладніше див. додаток 37](#)

Матеріали заключного вебінару безоплатного україномовного курсу для видавців наукових журналів від Research4Life та DOAJ

02 жовтня 2024 року відбувся заключний вебінар безоплатного україномовного курсу для видавців наукових журналів від Research4Life, Директорії журналів відкритого доступу (DOAJ) та Академії наук Південної Африки (ASSAF) ([Державна науково-технічна бібліотека України](#)).

На четвертому вебінарі курсу були розглянуті питання дотримання академічної доброчесності і наукової етики, а також штучний інтелект (доповідач – Ірина Кучма).

Учасники вебінару мали змогу ознайомитись з прикладами найкращих практик видавничої етики та поставити запитання доповідачці.

Матеріали четвертого вебінару:

- запис четвертого вебінару курсу [за посиланням](#);
- презентація «Дотримання академічної доброчесності і наукової етики» доступна [за посиланням](#).

Важливі новини для підписантів та прихильників Барселонської декларації

ДНТБ України висловлює вдячність усім, хто долучився до конференції в Парижі, яка відбулася в гібридному форматі 23-24 вересня 2024 року в Університеті Сорбонна ([Державна науково-технічна бібліотека України](#)).

Паризька конференція з відкритої дослідницької інформації мала на меті підтримати підписантів Барселонської декларації у виконанні їхніх зобов'язань щодо відкритості дослідницької інформації.

[Докладніше див. додаток 38](#)

29.10.2024

У Києві відбулася міжнародна конференція про проблеми мовознавства

У НаУКМА відбулася Міжнародна наукова конференція «Проблеми загального і порівняльно-історичного мовознавства» на шану пам'яті та з нагоди 70-річчя від дня народження доктора філологічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, засновника і першого завідувача кафедри загального і слов'янського мовознавства НаУКМА Василя Лучика. Про це розповіли у [Національному університеті «Києво-Могилянська академія»](#) ([Світ](#)).

Співорганізаторами конференції виступили Кафедра загального і слов'янського мовознавства НаУКМА, Центр теоретичної, прикладної та комп'ютерної лінгвістики Українського мовно-інформаційного фонду Національна академія наук України, Кафедра іноземних мов та перекладознавства ЛДУ БЖД, кафедра загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецький національний університет імені Василя Стуса.

Понад 60 науковців з України, Польщі, Німеччини, Великої Британії та Словаччини представили дослідження з ономастики, порівняльно-історичного мовознавства, перекладознавства та інших напрямів.

10.10.2024

НАЦ «УССД» оголошує всеукраїнський конкурс есе для молоді

Недержавний аналітичний центр «Українські студії стратегічних досліджень» оголосив всеукраїнський конкурс есе для молоді на тему «Свобода народам! Свобода людині! — Історія та перспективи боротьби поневолених росією народів» у межах Бандерівських читань ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Метою конкурсу є залучення молодих інтелектуалів до дослідження історії визвольної боротьби поневолених росією народів, розкриття форм боротьби народів проти російського імперіалізму, окремі повстання чи есе про лідерів визвольної боротьби, досвіду відновлення незалежності та військового опору.

[Докладніше див. додаток 39](#)

20.10.2024

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ У ЛЬВОВІ

17–18 жовтня 2024 року у Львові відбулась Міжнародна наукова конференція на тему „Європа і Україна у XX столітті – радянська влада, німецька окупація і суперечливі спогади”. Ця конференція була організована в рамках проєкта під такою самою назвою, здійснюваного Українським католицьким університетом (УКУ) у Львові за сприяння Німецько-української комісії істориків ([Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України](#)).

Вступними словами конференцію відкрили професор УКУ **Ярослав Грицак** і професор Мюнхенського університету імені Людвіга Максиміліана (Німеччина) **Мартін Шульце Вессель**. Зібрання привітала співголова Німецько-української комісії істориків професор **Гелінада Грінченко** і перший проректор УКУ професор **Ярослав Притула**.

[Детальніше](#)

11.10.2024

Всеукраїнська науково-практична конференція для керівників бібліотек: обговорили проблеми та визначили перспективи галузі

З 9 по 11 жовтня у Львівській обласній бібліотеці для дітей проходила Всеукраїнська науково-практична конференція «Багатовекторність діяльності сучасної бібліотеки для дітей у реалізації культурної політики» за участі керівників бібліотек для дітей, юнацтва та молоді ([Міністерство культури та стратегічних комунікацій України](#)).

[Детальніше](#)

02.10.2024

Семчишин Р.

Конференція про перспективні полімери: наука для фронту і майбутнього

У Львівській політехніці відбулася міжнародна наукова конференція, присвячена розвитку полімерних технологій, на якій обговорювали інновації, що здатні зміцнити оборону України та допомогти у відновленні країни після війни ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

Конференцію «Перспективні полімерні матеріали і технології» організувала кафедра хімічної технології переробки пластмас Інституту хімії та хімічних технологій (ІХХТ). Захід об'єднав науковців з різних регіонів України.

[Детальніше](#)

30.10.2024

Українська делегація тріумфувала на міжнародному ярмарку науки й технологій «Mostratec-2024» у Бразилії

[«Mostratec-2024»](#), що проходив з 21 до 25 жовтня у бразильському місті Нову-Амбургу, знову підтвердив статус провідного науково-технологічного заходу для молоді. Цьогорічний ярмарок представив понад 795 проєктів з 12 країн, включно з Україною, у декількох наукових галузях, від біології до інженерії, а також сприяв співпраці між учасниками з різних культур ([Мала академія наук України](#)).

[Детальніше](#)

16.10.2024

МАНівці-винахідники вибороли золоті медалі на International Warsaw Invention Show, IWIS

З 14 до 16 жовтня у столиці Республіки Польща проходила Варшавська міжнародна виставка винаходів (International Warsaw Invention Show, IWIS) ([Світ](#)).

Україну представили 9 МАНівців-винахідників, які вибороли 3 золоті, 2 срібні та 4 бронзові медалі, а також 5 спеціальних відзнак.

[Детальніше](#)

09.10.2024

Українські підлітки перемогли в Міжнародній молодіжній олімпіаді з астрономії та астрофізики (ІОАА-Jr)

3-10 жовтня у місті Катманду, що в Непалі, відбувалася Міжнародна молодіжна олімпіада з астрономії та астрофізики (International Olympiad on Astronomy and Astrophysics for Juniors, IOAA-Jr). Це змагання з астрономії серед школярів віком до 16 років. Цьогоріч олімпіаду проводили втретє, до неї долучилася 21 команда з 19 країн світу, серед них – дві команди з України ([Мала академія наук України](#)).

[Детальніше](#)

Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки

24.10.2024

МОН пропонує для громадського обговорення проєкт постанови КМУ «Про внесення змін до Положення про Премію Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій»

Очікується, що зміни, які запропоновані у проєкті акта, сприятимуть зростанню кількості конкурсних пропозицій, які будуть надходити для участі у конкурсі на здобуття Премії, покращенню якості їх відбору, та присудженню Премії авторським колективам, чиї результати спрямовані на створення та масштабування ідей, розробок та технологій, які у найкоротші терміни зможуть посилити обороноздатність України, вирішити важливі питання соціально-економічного розвитку, забезпечити відновлення економіки країни ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 40](#)

28.10.2024

6 вишів створять мережу стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів

Міністерство освіти і науки [затвердило](#) перелік закладів вищої освіти й наукових установ, на базі яких буде створено мережу стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів ([Освіта.ua](#)).

До переліку вишів увійшли переможці конкурсного відбору науково-технічних проєктів, спрямованих на підтримку інноваційної діяльності закладів й установ.

На створення мережі зі спеціального фонду державного бюджету буде перераховано майже 8,5 млн грн.

Зокрема, мережа буде створена на базі таких вишів: Національний авіаційний університет, Вінницький національний технічний університет, Сумський державний університет, Київський академічний університет, Дніпровська політехніка та Одеська політехніка.

[Інформація на сайті МОН України](#)

28.10.2024

КАУ з проєктом Academ.City – переможець проєкту МОН щодо створення стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів!

Київський академічний університет з проєктом «Стартап-школа Academ.City – інноваційна екосистема для розвитку академічних стартапів наукових установ НАНУ» – переможець проєкту МОН щодо створення стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів! ([Academ.City](#)).

[Докладніше див. додаток 41](#)

07.10.2024

Участь делегації Міністерства цифрової трансформації України в щорічному Форумі глобальної безпеки «GLOBSEC 2024», що відбувся у серпні в м. Братислава, Словаччина, та налагодження співпраці з головними геймченджерами на ринку оборонних технологій щодо нових систем озброєнь у сфері defense tech зміцнюють економічний потенціал України, значно розширюють можливості розвивати важливі технологічні рішення, що змінюють хід війни ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

Передбачено розширену співпрацю у сфері defense tech з постійними стратегічними партнерами у напрямках:

◆ розроблення проєктів з компанією «Meta» для коректного модерування воєнного контенту з України та спільних проєктів на базі мовних моделей штучного інтелекту (ШІ) «Llama»

◆ залучення «Microsoft» до створення хмарної стратегії України та реформи кіберурядування

◆ тестування новітньої розробки платформи впровадження хмарних технологій AWS на основі ІІІ та системної підтримки компанією «Amazon Web Services» української цифрової інфраструктури

Збільшення грантів у вересні поточного року до 4 та 8 млн грн для розробників оборонних інновацій згідно з оновленою грантовою програмою «Defense tech-кластер Bravel» дасть змогу створювати більше оборонних технологій, таких як БПЛА, наземні та морські роботизовані комплекси, системи РЕБ та кіберборотьби, засоби розвідки, ракетно-артилерійські засоби враження, зброя на нетрадиційних принципах дії тощо...

Джерело: <https://www.facebook.com/@nissgovua>

...Докладніше про цифрову трансформацію економіки України в серпні і вересні – в матеріалі експерта НІСД Даниїли Олійник 📌
<https://www.niss.gov.ua/.../tsyfrova-transformatsiya...>

10.10.2024

Дайджест грантів від ІР офісу на жовтень-грудень: аграрні, оборонні, наукові та медичні

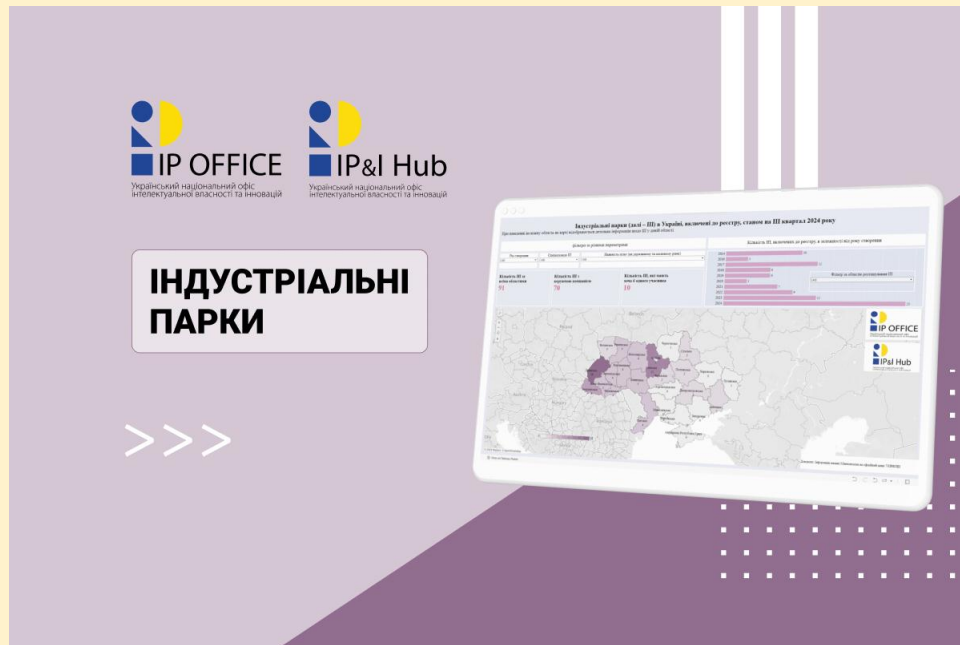
Відділ координації грантової діяльності Національного хабу інтелектуальної власності та інновацій (IP&I Hub) презентує дайджест актуальних грантових програм станом на 10 жовтня 2024 року (ІР офіс).

Докладніше див. додаток 42

01.10.2024

IP офіс презентує інтерактивну мапу індустріальних парків

В Україні фіксується стрімкий розвиток індустріальних парків (ІП). І щоб усім дотичним було зручно моніторити й аналізувати їх діяльність, команда [National IP&Innovations Hub](#) розробила інтерактивну [мапу](#) таких парків ([IP офіс](#)).

Джерело: <https://nipo.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 43](#)

11.10.2024

Що заважає українському бізнесу підвищити інноваційну спроможність, – опитування National IP&I Hub

Брак кваліфікованих кадрів залишається найбільшим бар'єром для українського бізнесу, аби активніше впроваджувати інновації ([IP офіс](#)).

Про це свідчать дані, отримані з опитування, проведеного [National IP&I Hub](#).

[Докладніше див. додаток 44](#)

01.10.2024

ГЛОБАЛЬНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ІНДЕКС 2024: ЯК УКРАЇНА ЗБЕРІГАЄ ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В УМОВАХ ВІЙНИ

Пропонуємо ознайомитися зі щорічним звітом Всесвітньої організації інтелектуальної власності, який аналізує світові економіки з точки зору їхньої інноваційності ([Український інститут інтелектуальної власності](#)).

[Докладніше див. додаток 45](#)

07.10.2024

АСАМБЛЕЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФРАСТРУКТУР

Провідні європейські організації електронної інфраструктури – EGI, EUDAT, GÉANT, OpenAIRE та PRACE – підписали Меморандум про взаєморозуміння і засновували Асамблею європейських електронних інфраструктур ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

[Докладніше див. додаток 46](#)

Бібліотека в науковому процесі

Л. Матвійчук,

кандидат наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Соціокультурна діяльність наукових бібліотек НАН України: історіографічний аспект

Розвиток сучасного світу характеризується стрімкою глобалізацією та цифровізацією, важливою складовою, наслідком яких виступає формування й розвиток інформаційного суспільства. Інформатизація суспільного життя актуалізує увагу до використання новітніх технологій у процесі соціальних трансформацій, появі нових та еволюції традиційних соціальних інститутів, активізації різних форм соціокультурної діяльності в процесі формування глобальної культури. Проблема пошуку сучасних культурно значущих практик та використання технологічних і комунікаційних інновацій стимулює суб'єкти соціокультурної діяльності до її постійного вдосконалення. Активним актором сучасної соціокультурної діяльності виступають наукові бібліотеки в системі Національної академії наук України, високий потенціал яких дає змогу долучатися до унікальних зразків світової наукової та культурної спадщини, використовувати власні фонди для оновлення й консолідації соціокультурного простору України.

Мета статті – аналіз висвітлення в українському історіографічному дискурсі проблематики соціокультурної діяльності бібліотечних установ у системі Національної академії наук України.

У пропонованій статті застосовано історіографічний вимір хронологічних рамок дослідження, за яким проведено аналіз наукових праць, що були опубліковані за часів незалежності України. Використання методів бібліографічного пошуку разом із системним узагальненням й аналітико-синтетичним опрацюванням документів дало можливість виявити широкий комплекс джерел з проблеми та окреслити коло наукових праць, автори яких так чи інакше торкалися проблеми соціокультурної діяльності бібліотек НАН України. Утім визначений обсяг праці обмежив можливості репрезентативного аналізу всіх наукових досліджень українських учених з питань соціокультурної діяльності академічних бібліотек України, а науковий доробок провідних бібліотекознавців було представлено лише окремими публікаціями.

Проблематика соціокультурної діяльності як такої входить у спектр дослідницьких пошуків широкого кола фахівців гуманітарної сфери науки. Методи, види, засоби проведення соціокультурної діяльності, як і безпосередньо дефініція «соціокультурна діяльність» активно досліджуються культурологами, соціологами, істориками, педагогами, фахівцями у сфері менеджменту, соціальних комунікацій та інформаційних технологій. Багатоманітні підходи до особливостей проведення соціокультурної діяльності (далі – СКД) різними соціальними інституціями й установами розкриваються в працях Н. Кочубей, А. Гриньківа, Т. Спіріної, І. Лисакової, В. Степанова, О. Оленіної, І. Скіби та інших науковців. Сучасні підходи до розуміння сутності соціокультурної діяльності та керування нею в науковій літературі проаналізовано в праці науковців Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника [1]. Автори наголошують, що соціокультурна діяльність перетворюється у феномен загального розвитку цивілізації та основний засіб досягнення порозуміння у відносинах між різними культурами й народами. Вони доходять висновку, що СКД входить у сферу зацікавлень різних наукових сфер і для більшості науковців характерним є твердження, що сучасна соціокультурна діяльність відзначається значною різноманітністю форм, методів, засобів організації, які направлені на залучення людини до культури [1, с. 212].

Сутність поняття «соціокультурна діяльність бібліотеки» перебуває у фокусі бібліотекознавчих досліджень таких українських науковців – Г. Пристай, Ю. Новальської, С. Кравченка, О. Погонець, Л. Лупіки, Н. Захарової, О. Башун. Значна частина наукових публікацій присвячена загальним питанням діяльності бібліотеки як соціального інституту, тож виконання ними культурної, культурологічної, комунікаційної, соціальної та ряду інших функцій впливає, на думку дослідників, із самого визначення бібліотеки.

Активно досліджує проблему соціокультурної діяльності бібліотечних установ О. Матвійчук. Вона розглядає закономірності розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні й констатує, що основне завдання

бібліотеки безпосередньо пов'язано з її роллю як соціального інституту: «Місія бібліотеки – це її роль, призначення, формулювання її соціальної ролі та функцій» [2, с. 158].

Дослідниця ґрунтовно аналізує термінологічний аспект дефініції «соціокультурна діяльність бібліотеки», висвітлює погляди авторів різних дисциплін щодо сутності соціокультурної діяльності, розглядає понятійний апарат культурно-дозвілєвої діяльності бібліотек. На сайті Української бібліотечної енциклопедії представлено поняття «соціокультурна діяльність бібліотек», яке сформульовано О. Матвійчук таким чином: «...Цілеспрямована та спеціально організована книгозбірнею як соціальним інститутом система дій і заходів, метою яких є сприяння вдосконаленню інтелектуального, матеріального та естетично-духовного стану суспільства шляхом доведення до свідомості різних соціальних груп громадян, конкретних користувачів наукових знань, емпіричних фактів, естетичних і морально-етичних цінностей, акумульованих у бібліотечних документних зібраннях на різних носіях, організації різних виставок, творчих зустрічей із письменниками, митцями, політиками та ін. Соціокультурну діяльність бібліотек можна розглядати як продуманий процес долучення людини до різноманітних культурних надбань людства, компонент соціокультурної системи українського суспільства, один із важливих елементів реалізації державної політики у сфері культури» [3]. Учена визначає функції соціокультурної діяльності, види, засоби роботи бібліотек у зазначеному напрямі, розглядає історичні форми соціокультурної діяльності.

Попри вагомий внесок О. Матвійчук у дослідження проблеми СКД бібліотек необхідно зазначити, що автор аналізує загальні засади застосування соціокультурного підходу до діяльності бібліотек, звертає увагу на діяльність бібліотеки як соціального інституту й елемента соціокультурної системи, не виокремлюючи різні види бібліотек. Натомість на особливості соціокультурної роботи істотно впливає тип бібліотечної установи, як от публічна, наукова, дитяча тощо. Саме від виду бібліотеки залежать основні пріоритети її роботи, головні акценти, особливості обслуговування користувачів бібліотечних послуг, формування принципів діяльності попри загальні фундаментальні домінанти бібліотечної роботи.

На цей аспект звертає увагу О. Греськів, яка досліджує діяльність Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника. Вона констатує, що в українській науковій думці поки відсутнє стале визначення дефініції «соціокультурна діяльність наукової бібліотеки», тож пропонує власне формулювання: «Культурною діяльністю такого соціального суб'єкта, як наукова бібліотека визначимо діяльність бібліотечної установи, метою якої є створення культурних цінностей, залучення й активне включення особистості в цей процес, а також комунікації, спрямовані на розповсюдження, збереження та суспільне використання всіх видів культурних цінностей» [4, с. 80].

Важливим, на наш погляд, виглядає висновок щодо видів СКД діяльності наукової бібліотеки. Автор зазначає: «Оскільки під соціокультурною діяльністю наукової бібліотеки ми розуміємо всю цілеспрямовану діяльність установи, яка містить культурно-ціннісні характеристики, то до видів її соціокультурної діяльності віднесемо всі види діяльності наукової бібліотечної установи: довідково-інформаційну, культурно-просвітницьку, науково-дослідну та науково-інформаційну, спрямовані на формування ціннісних орієнтацій особистості, розвиток читацької культури, дослідження фондів бібліотеки, створення привабливого іміджу книгозбірні тощо. Особливістю ж такої діяльності, враховуючи статус установи як наукової інституції, зазначимо науково обґрунтований підхід до її організації, а ключовим, стратегічним елементом – комунікацію» [4, с. 80]. Отже, О. Греськів підкреслює, що наукова бібліотека у сфері соціокультурної діяльності має багато загальних форм діяльності з іншими бібліотечними установами, але особливістю наукових бібліотек є створення особливого інтелектуального продукту, який має відображати високий науковий рівень цієї соціальної інституції.

Погоджуючись із висновками про недостатність дослідження українськими науковцями проблем СКД наукових бібліотек, наголосимо на особливостях такого виду роботи бібліотек у системі Національної академії наук України (далі – академічні бібліотеки), вивченню яких присвячено ще менше уваги дослідників. Більшість фахівців розглядають питання СКД академічних бібліотек як складову загального аналізу виконання своїх функцій бібліотечними установами. Специфіці саме зазначеного виду діяльності академічних бібліотек присвячено не так багато досліджень, а наявні наукові публікації здебільшого відображають практичний досвід провідних науково-методичних центрів НАН України – Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського і Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника.

Загальні проблеми функціонування наукових бібліотек у системі НАН України системно вивчає Г. Солоіденко. Дослідниця аналізує роль Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського в організації взаємодії бібліотек, діяльності асоціацій і самоправних організацій, наголошує на консолідуючій та об'єднуючій ролі НБУВ у формуванні єдиного бібліотечно-інформаційного простору держави. У центрі уваги її досліджень є історія становлення мережі академічних бібліотек, починаючи від формування перших бібліотек при відділах академії та до створення сучасних інформаційно-бібліотечних комплексів НАН України, роль академічних бібліотек в організації й структуруванні інформаційних ресурсів; пріоритетні напрями діяльності бібліотек наукових установ НАН України в умовах воєнного стану [5].

Комплексний аналіз діяльності цієї категорії бібліотечних установ України дав змогу Г. Солоіденко зробити висновок про те, що «специфіка

академічних бібліотек саме в тому, що вони є підсистемою науки, центрами збереження знань і джерел інформації, адже істотна частина наукового електронного документопотоку проходить саме через наукові бібліотеки. Нове знання виробляється науковцями в межах наявних систем знань» [6, с. 107].

Теоретичні й практичні аспекти діяльності наукових бібліотек у системі НАН України активно досліджують О. Клименко та О. Сокур. У науковому фокусі їхніх розвідок перебувають питання взаємодії бібліотек НАН України від становлення бібліотечної мережі до її функціонування як потужного наукового інформаційного ресурсу, висвітлюються історичні, нормативно-правові, організаційні й методичні аспекти забезпечення такої взаємодії [7]. Питання СКД академічних бібліотек розглядається вченими через призму загального функціонування бібліотек. Дослідники констатують, що в сучасних умовах місце й роль бібліотек НАН України у вітчизняному науковому інформаційному просторі визначається їхньою здатністю до системної трансформації бібліотечно-інформаційної діяльності через інновації, організацію новітніх моделей їх взаємодії [8, с. 16].

Джерелом інформації про СКД академічних наукових бібліотек виступає ґрунтовна праця про діяльність окремих підрозділів і наукових установ Західного наукового центру НАН України [9]. Плідну роботу, у тому числі соціокультурну діяльність Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, висвітлено в праці В. Ферштея [10].

Особливості використання й збереження унікальних фондів НБУВ, різноманітність форм і видів соціокультурної роботи із читачами та користувачами бібліотечних послуг, широке застосування інтерактивних методів сучасних інформаційних технологій у бібліотечній справі представляють колективні монографії Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [11, 12].

Певні кількісні дані щодо СКД діяльності академічних бібліотек України містять щорічні видання із серії «Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України в ... році: інформаційно-аналітичний огляд», які базуються на відомостях звітів бібліотечно-інформаційних підрозділів наукових установ НАН України. Наприклад, випуск 23 зазначеного видання інформує про те, що у 2017 р. мережа бібліотек наукових установ НАН України разом з двома науково-методичними центрами – Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського та Львівською національною науковою бібліотекою України ім. В. Стефаника нараховувала 107 бібліотек, якими для працівників наукових установ було проведено 137 комплексних інформаційних заходів, організовано 776 виставок нових надходжень та 415 виставок за профілем діяльності установ [13, с. 5–6].

Важливою складовою соціокультурної діяльності академічних бібліотек України залишаються традиційні види та форми роботи установ. Разом з тим варто зазначити, що виставки, екскурсії, наукові ярмарки, кінозаходи,

презентації, зустрічі з ученими, лекторії та музикальні фестивалі, дні науки набувають оновленого, осучасненого змісту. Особливістю культурно-просвітницької роботи академічних бібліотек сьогодні є концепція полідисциплінарності, об'єднана презентація в наукових заходах суспільно значущих тем та перспективних наукових досліджень, спрямованість на ефективне представлення суспільству найважливіших досягнень вітчизняної і світової науки.

Тривалий час висвітлює питання культурно-просвітницького напрямку діяльності НБУВ Н. Солонська. Дослідницею підготовлено значну кількість публікацій, які висвітлюють виставки, книгознавчі читання, зустрічі з видатними вченими й громадськими діячами, арт-проекти, презентації унікальних пам'яток культурної спадщини, які зберігаються у фондах НБУВ. Н. Солонська наголошує, що в сучасних умовах такий вид соціокультурної діяльності, як книжкова виставка, відіграє роль нового культурного, наукового, знаннєвого повідомлення, по суті, виступає науковим апаратом бібліотечних заходів, модифікацією бібліографічного каталогу [14, с. 170].

Академічні наукові бібліотеки України, фонди яких зберігають численні раритети та зразки культурної спадщини світового рівня, активно виконують свою соціокультурну місію, надають можливість користувачам познайомитися з досягненнями української і світової науки. Натомість варто зазначити, що, як і в цілому, переважну більшість бібліотекознавчих публікацій про традиційні форми СКД зосереджено на діяльності публічних чи освітніх бібліотек.

Дослідженню особливостей організації та проведення книжково-інформаційних заходів науковими бібліотеками, пропагуванню читання, розвитку зацікавленості у вивченні книги й документальних джерел, висвітленню можливостей книжкових ярмарок і форумів для популяризації наукових досліджень, аналізу екскурсійної діяльності бібліотеки, іміджевої складової установи присвятили свої публікації І. Смоляр, Л. Туровська [15], А. Берегельський [16], О. Бойко [17] та інші науковці. Виставкову діяльність бібліотек окремих наукових інститутів НАН України аналізують у своїх працях С. Іваненко [18] і Д. Листопад [19].

Питання соціокультурної та просвітницької діяльності Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського плідно досліджує Н. Захарова. Учена простежує еволюцію культурно-інформаційної функції наукової бібліотеки, виокремлює нові тенденції популяризаційної діяльності бібліотек НАН України на прикладі НБУВ, розглядає особливості СКД НБУВ в умовах пандемії і воєнного стану [20].

Принципам, формам й особливостям соціокультурної діяльності академічної бібліотеки в умовах інформатизації суспільства у XXI ст. присвячено окрему статтю дослідниці [21]. Важлива роль у роботі відводиться аналізу оновлення виставкової діяльності, започаткуванню нових соціокультурних проєктів. Перспективною формою культурно-просвітницької діяльності

академічної бібліотеки, на думку Н. Захарової, виступає соціальне партнерство, що передбачає комплекс багатосторонніх відносин між суб'єктами партнерства за умови ініціативної ролі бібліотек у задоволенні соціально-культурних потреб користувачів. Соціальне партнерство бібліотек у реалізації сучасної соціокультурної діяльності проявляється у взаємодії з організаціями та установами різних систем і відомств [21, с. 195].

На концептуальні засади СКД наукових бібліотек звертають увагу у своїй статті Т. Коваль, Л. Матвійчук, І. Прокошина, які аналізують специфічні особливості наукових бібліотек, що посилюють їхню сучасну роль активного суб'єкта соціокультурної сфери [22]. Дослідники констатують, що бібліотекознавчий аспект присутності в просторі соціокультурної діяльності в науковому середовищі натепер переважно пов'язують з публічними бібліотеками, залишаючи осторонь наукові академічні установи. Однак СКД наукових бібліотек, специфікою якої виступає органічне поєднання наукових і культурних кейсів, активно формує культурний простір суспільства, застосовуючи нові можливості цифрових інформаційних технологій та організовуючи багатофункціональні комплексні заходи [22, с. 18].

Унікальність соціокультурної діяльності наукової бібліотеки, як вважають автори праці, полягає в тому, що остання є культурно-цивілізаційним феноменом, що володіє універсальною компетенцією щодо всіх досягнень культури людства. Наукова бібліотека виробляє інноваційні форми та методи сервісу, активізує проведення комплексних заходів із залученням різних форм популяризації культури, надає відкритий простір для освіти, спілкування й дозвілля, створює комфортні умови для дискусій і неформального спілкування, заповнює соціокультурний простір позитивними культурними впливами за допомогою інформаційних структур суспільства, інформаційних агентств, порталів, сайтів мас-медіа та культурних закладів, соціальних медіа тощо [22, с. 21].

Висвітлюючи основні тенденції, специфіку та особливості СКД наукової бібліотеки й розкриваючи її новітні форми в системі соціального партнерства на прикладі роботи Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, дослідники доводять, що наукова бібліотека в сучасних умовах перетворюється на культурно-цивілізаційну інституцію, автоматизований центр інформаційно-комунікаційного забезпечення наукового, навчального, виробничого, культурологічного, освітнього та інших процесів, а система її соціокультурних заходів – на стратегічний напрям подальшого розвитку суспільства [22, с. 30].

Актуальним завданням сучасного бібліотекознавства є аналіз особливостей діяльності наукових академічних бібліотек із засобами мережевої комунікації, застосування цифрових інформаційних технологій для виконання різноманітних функцій бібліотечних установ, використання можливостей інтернет-простору для організації роботи із читачами й користувачами бібліотечних послуг.

Висвітленню питань СКД наукових бібліотек з використанням сучасних технологічно-інформаційних засобів комунікації присвячено праці Л. Савицької [23], В. Бондаренко [24], Г. Мельник-Хохи, В. Мудрохи [25] та інших дослідників.

Важливим проблемам цифровізації наукової академічної бібліотеки, її ролі в системній підтримці наукових досліджень засобами цифрових технологій, формуванню сучасних електронних інформаційних ресурсів бібліотеки та представленню бібліотечних установ у сучасному вебсередовищі присвячено праці К. Лобузіної, С. Гарагулі, Л. Коновал [26, 27]. Аналіз роботи академічних наукових бібліотек в Україні дав ученим змогу зробити висновок про необхідність створення спеціального бібліотечного порталу НАН України, метою якого виступатиме «консолідація та уніфікація подання інформації щодо широкого спектра наукових даних, які супроводжують і є результатом наукової діяльності Національної академії наук України; приведення наукових метаданих НАН України у відповідність із сучасними міжнародними стандартами цифрової комунікації з можливістю подальшої інтеграції до європейської та світової дослідницької інфраструктури; забезпечення відкритого доступу до результатів наукової діяльності; оптимізація зусиль з підготовки звітної та атестаційної документації, пов'язаної з обліком публікаційної активності та наукометричних показників установ та науковців НАН України» [26, с. 10].

Соціокультурну діяльність бібліотеки в умовах її диджиталізації аналізують Л. Бутко, Д. Василенко, В. Саранча [28]. Автори зосередили увагу на аналізі використання основних найефективніших цифрових засобів, що сприяють реалізації соціокультурних завдань бібліотеки в аспекті її гуманістичної місії. Цифровізація, через такі види роботи, як бібліотечний блогінг і подкастинг, інкорпорація читачів до книжкової культури через аудіокниги, активне використання бібліотекарами такого мультимедійного продукту, як буктрейлер та віртуалізація виставкової діяльності, на думку дослідників, формує один з основних напрямів модернізації бібліотечної установи в сучасних умовах [28, с. 23].

Участь наукових бібліотек у збереженні, трансформації, ретрансляції національної ідентичності, активне використання бібліотекою можливостей сучасних інформаційних технологій, роль бібліотеки в інформаційному суспільстві у фокусі здійснення соціокультурної діяльності ґрунтовно досліджує Ю. Половинчак. Дослідницею визначено роль електронних інформаційних ресурсів у глобальних культурних обмінах, досліджено діяльність сучасних бібліотек як «установ пам'яті» з оцифрування фондів та їх участь у формуванні електронної культури.

Аналіз діяльності провідних українських і зарубіжних бібліотек зі збереження цифрової спадщини інтерактивного простору дав змогу Ю. Половинчак зробити висновок про те, що «діяльність бібліотек, спрямована на кумуляцію інформації, виходячи з особливостей інтерактивного інтернет-

контенту, дає змогу розв'язувати проблеми дослідницького характеру – пошук способів комплексного аналізу мультимедійного представлення тексту інтерактивної діяльності комунікантів, здійснення впливу, застосування комунікативних стратегій, аж до виявлення характеристик культурних домінант певного інформаційного середовища» [29, с. 128]. Вона підкреслює інтерактивність і суб'єктність бібліотек у формуванні соціокультурного простору держави. «По-перше, бібліотеки, зокрема національні, як такі мають статусне значення символів державної незалежності й культурної самобутності нації. По-друге, вони орієнтовані на здійснення меморіальної функції і, формуючи фонди, покликані максимально вичерпно відображати духовно-інтелектуальні здобутки нації, її колективну пам'ять, забезпечувати інформаційний потенціал її постійного розвитку. По-третє, у сучасному інформаційному просторі, що характеризується зростанням інтегрованості аудиторії в процес виробництва інформації та розвитком нових видів масових комунікацій, актуалізується питання зміни ролі традиційних суб'єктів, зокрема бібліотек, у його функціонуванні» [30, с. 36].

Використання фахівцями ЛННБУ ім. В. Стефаника новітніх інформаційних технологій для збільшення сервісних онлайн-послуг, включення вітчизняних електронних інфраструктур до міжнародної системи наукових електронних комунікацій, а також створення можливостей дистанційного доступу до цифрових колекцій бібліотеки висвітлено в науковій праці Г. Мельник-Хохи і В. Мудрохи [25].

Т. Коваль, Л. Туровська, І. Смоляр на прикладі універсального підсобного фонду ВКБО НБУВ проаналізували роботу бібліотеки в середовищі віртуальних комунікаційних співтовариств, спираючись на власне дослідження інформаційно-комунікаційної діяльності НБУВ у соціальних мережах (зокрема, фейсбук, твіттер та ін.) [31]. Дослідниці дійшли висновку, що впровадження результатів дослідження в практику роботи НБУВ та інших бібліотек науково-дослідних установ НАН України сприятиме оптимізації бібліотечно-інформаційної діяльності в сучасних віртуальних товариствах інформаційного простору.

Комплексному дослідженню бібліотечного сегмента соціальних медіа, специфіці його формування та функціонування в контексті суспільного використання соціальних медіа присвячено наукові розвідки В. Струнгар, результати яких систематизовано в монографії [32]. Авторкою на підставі результатів дослідження бібліотечних мережевих інструментів забезпечення комунікації з користувачами доведено, що однією з інтерактивних медіа-платформ з потужними функціональними можливостями комунікаційного забезпечення бібліотеки виступає бібліотечний блог. Такий вид діяльності бібліотеки дає змогу, крім інформування про професійні питання, повідомляти користувачам про різні важливі питання для суспільства, виступаючи при цьому центрами громадянського суспільства [32, с. 111]. Загалом, констатує дослідниця, головними ознаками представленості вітчизняних

бібліотек у соціальному просторі є: монопредставленість, високий рівень охоплення соціальних медіа, висока оновлюваність сторінок [32, с. 190].

Спеціальна робота фахівців НБУВ присвячена аналізу ролі бібліотечних цифрових продуктів і послуг в Україні під час воєнного стану, забезпеченню відкритого доступу до цифрових бібліотечних ресурсів широкого кола наукової інформації та історико-культурної спадщини для підтримки онлайн-освіти, науки й культури в Україні [33]. У праці наголошується на важливості й необхідних заходах збереження національного документального надбання бібліотечних фондів у цифровому форматі, розкрито нові підходи до підготовки та формування ресурсів, створення нових інтегрованих продуктів.

Практичний досвід соціокультурної роботи бібліотечних установ системи НАН України, традиційні та інноваційні напрями в діяльності наукових бібліотек України, питання трансформації українського бібліотекознавства, перспективи дослідження культурної й наукової спадщини, організація виставкової та екскурсійної роботи, цифровізація й розвиток онлайн-сервісів, дистанційне обслуговування користувачів бібліотечних послуг, широке представлення наукових бібліотек у медіапросторі розкривають матеріали різних міжнародних наукових конференцій [34, 35].

Висновки. Проведений аналіз досліджень, присвячених питанням соціокультурної діяльності наукових бібліотек в Україні, показав, що попри широку історіографію бібліотекознавчих публікацій діяльність бібліотек у системі НАН України нерівнозначно репрезентовано в роботах українських учених. Обсяг статті не дав змоги провести аналіз усіх досліджень зазначеної проблематики. Більшість наукових публікацій присвячено науковій і науково-інформаційній роботі академічних бібліотек, історичним, організаційним та довідково-видавничим аспектам їхньої діяльності, які дотично пов'язані з проблематикою дослідження. Наукові публікації, які стали предметом дослідження та присвячено соціокультурній діяльності академічних бібліотек України, за методикою історіографічного аналізу були об'єднані в декілька груп відповідно до напрямів роботи бібліотечних установ:

1. Праці, у яких охарактеризовано соціокультурну діяльність бібліотек у цілому, особливості функціонування бібліотеки як елемента соціокультурної системи й соціального інституту.

2. Наукові публікації про тенденції розвитку бібліотек у системі НАН України, взаємодію академічних бібліотечних установ, соціальне партнерство.

3. Узагальнюючі праці з аналізом діяльності академічних наукових підрозділів, інститутів, установ, у яких висвітлюються окремі аспекти соціокультурної діяльності бібліотек.

4. Публікації про традиційні види діяльності наукових бібліотек (виставки, екскурсії, наукові ярмарки, презентаційні заходи).

5. Наукові праці, що розкривають інноваційні форми й засоби роботи (використання науковими бібліотеками сучасних цифрових комунікаційних технологій, електронні бібліотечні послуги, представництво в мережевому інформаційному просторі).

Історіографічний аналіз засвідчив, що в наукових публікаціях дослідники не завжди виокремлюють специфіку бібліотечної установи, що істотно впливає на засади й напрями її соціокультурної діяльності. Натомість особливістю соціокультурної діяльності академічних наукових бібліотек України виступає її наукоємність, інноваційність підходів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і поєднанням різних мультикультурних та полідисциплінарних засад. Серед наукових праць про бібліотеки НАН України переважну частину публікацій присвячено соціокультурній діяльності Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, яка виступає провідним науковим, методичним, організаційним, інформаційним і культурно-мистецьким центром бібліотечної системи України.

Одним з найбільш досліджуваних напрямів соціокультурної діяльності академічних наукових бібліотек виявилось інформаційно-комунікаційне спрямування, що є особливо затребуваним у сучасних умовах, зважаючи на загальну диджиталізацію суспільно-політичного та культурного життя.

Проведений розгляд українських досліджень доводить, що соціокультурна діяльність наукових бібліотек у системі Національної академії наук України потребує подальшого ґрунтовного опрацювання із застосуванням комплексного підходу, систематизації наявної інформації та поглибленого аналізу недостатньо вивчених аспектів СКД академічних наукових бібліотечних установ.

Список бібліографічних посилань

1. Вичівський П., Маланюк Т., Орлова В., Дричак С. Сучасні підходи до розуміння сутності управління соціокультурною діяльністю у науковій літературі. *Наук. перспективи*. 2023. № 4 (34). С. 204–214. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-204-214](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-204-214)

2. Матвійчук О. Бібліотека як соціокультурний інститут: освітньо-виховна місія. *Вісн. Нац. авіац. ун-ту*. Серія: Філософія. Культурологія. 2010. № 2. С. 155–160. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.12.8288>

3. Матвійчук О. Є. Соціокультурна діяльність бібліотек. *Укр. бібл. енцикл.* 2015. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18938/1/O_Matviychuk_UBE_IPPO.pdf (дата звернення: 17.01.2024).

4. Греськів О. О. Стратегія соціокультурної діяльності наукової бібліотеки: на прикладі Львівської національної наукової бібліотеки України імені

В. Стефаника. *Сучас. проблеми діяльн. б-ки в умовах інформ. сусп-ва* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 верес. 2015 р., Львів) / Нац. ун-т «Львівська політехніка», Наук.-техн. б-ка. Львів, 2015. С. 79–85.

5. Солоіденко Г. Бібліотеки наукових установ Національної академії наук України: сторінки історії. *Бібл. вісн.* 2017. № 5. С. 44–50.

6. Солоіденко Г. Роль академічних бібліотек в організації і структуруванні інформаційних ресурсів. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського.* 2017. Вип. 45. С. 104–117.

7. Клименко О., Сокур О. Основные направления взаимодействия Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского с библиотеками сети Национальной академии наук Украины. *Б-ки нац. акад. наук: проблемы функционирования, тенденции развития.* 2020. Вып. 18. С. 90–109. <https://doi.org/10.15407/maan2020.18.090>

8. Клименко О., Сокур О. Нормативно-правова база взаємодії бібліотек Національної академії наук України. Історія формування. *Бібл. вісн.* 2019. № 4. С. 12–18. <https://doi.org/10.15407/bv2019.04.012>

9. Академічні установи Західного наукового центру НАН України і МОН України / ред.: З. Т. Назарчук ; НАН України. Ювіл. вид. Львів : ПАІС, 2008. 240 с.

10. Ферштей В. В. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника. *Акад. установи Зах. наук. центру НАН України і МОН України.* Львів : ПАІС, 2018. С. 158–173.

11. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського у перше десятиліття незалежності України (1991–2002) / Л. Дубровіна (відп. ред.) ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. 452 с.

12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського в науково-інформаційному просторі (2000–2018) : монографія / В. М. Горовий (відп. ред.). Київ, 2019. 344 с.

13. Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України в 2017 році: інформаційно-аналітичний огляд / відп. ред.: О. М. Василенко, Г. І. Солоіденко. 2018. Вип. 23. Київ. 188 с.

14. Солонська Н. Книжкові виставки як напрям науково-бібліографічної діяльності українського комітету славістів та Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (2005–2014). *Славістична збірка.* 2015. Вип. 1. С. 167–181.

15. Туровська Л., Смоляр І. Організація електронних книжкових виставок у контексті інформаційно-комунікаційної діяльності наукової бібліотеки. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського.* 2016. Вип. 44. С. 44–53.

16. Берегелський А. Конкурсна бібліотечна інфографіка як елемент виставкової діяльності та засіб популяризації іміджу сучасної бібліотеки. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського.* 2017. Вип. 48. С. 396–406. <https://doi.org/10.15407/nr.48.396>

17. Бойко О. Екскурсійна діяльність Фонду Президентів України: нові виклики. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2021. Вип. 61. С. 337–348. <https://doi.org/10.15407/nr.61.337>
18. Іваненко С. Виставкова робота бібліотеки Інституту електрозварювання імені Є. О. Патона Національної академії наук України у 2021 р. *Бібл. вісн.* 2022. № 3. С. 88–91.
19. Листопад Д. Виставка рідкісних видань із фонду Науково-технічної бібліотеки Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» Національної академії наук України. *Бібл. вісн.* 2023. № 3. С. 93–96.
20. Захарова Н., Серeda Т. Соціокультурна діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного стану. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 68. С. 114–124.
21. Захарова Н. Социокультурная деятельность академической библиотеки в условиях информатизации общества. *Б-ки нац. акад. наук: проблемы функционирования, тенденции развития*. 2019. Вып. 17. С. 191–204. <https://doi.org/10.15407/nr.68.114>
22. Коваль Т., Матвійчук Л., Прокошина І. Основні тенденції та концептуальні засади розвитку соціокультурної діяльності наукової бібліотеки. *Бібл. вісн.* 2023. № 3. С. 17–35. <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.017>
23. Савицька Л. Моніторинг сторінок головної наукової бібліотеки у мережі Facebook. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 48. С. 527–534. <https://doi.org/10.15407/nr.48.527>
24. Бондаренко В. Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи. Київ, 2016. 273 с.
25. Мельник-Хоха Г., Мудроха В. Електронна інфраструктура Львівської Національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. *Бібл. вісн.* 2023. № 2. С. 7–17. <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.007>
26. Лобузіна К., Гарагуля С., Коновал Л., Лобузін І. Бібліотека цифрового суспільства в забезпеченні системної підтримки наукових досліджень. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 5–12. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2020.227040>
27. Лобузіна К., Гарагуля С., Коновал Л. Цифрові ресурси та сервіси наукової бібліотеки. *Бібл. вісн.* 2023. № 4. С. 91–93. URL: http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2023_4_12 (дата звернення: 7.10.2023).
28. Бутко Л. В., Василенко Д. П., Саранча В. І. Соціокультурна діяльність бібліотеки в умовах її цифровізації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 1. С. 19–26. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2022.257255>
29. Половинчак Ю. Діяльність бібліотек із збереження цифрової спадщини інтерактивного простору. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2018. Вип. 49. С. 123–132. <https://doi.org/10.15407/nr.49.123>

30. Половинчак Ю. Ідентичнісні практики інтерактивного інтернет-середовища в діяльності сучасних бібліотек. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 52. С. 35–48. <https://doi.org/10.15407/np.52.035>

31. Коваль Т., Туровська, Л., Смоляр І. Популяризація електронних книжкових виставок у соціальних мережах (На прикладі універсального підсобного фонду ВКБО НБУВ). *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 42. С. 51–80.

32. Струнгар В. Бібліотека в інтерактивному медіасередовищі: стан та перспективи : монографія. Київ, 2021. 252 с.

33. Цифрові бібліотечні продукти і послуги в інформаційному забезпеченні державного розвитку: аналітична записка / відп. ред. Л. Дубровіна. Київ, 2023. 75 с.

34. Василь Стефаник в українському та світовому соціокультурному просторі. Доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф., присвяч. 150-річчю від дня народж. В. Стефаника (Львів, 25–26 черв. 2021 р.) / [відп. ред. В. Ферштей] ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника. Львів : Простір-М, 2021. 275 с.

35. Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2023 р.) / відп. ред. О. Василенко ; відп. секр. М. Іванова. Київ, 2023. 1036 с.

(Джерело: Матвійчук Л. Соціокультурна діяльність наукових бібліотек НАН України: історіографічний аспект / Л. Матвійчук // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – 2024. – Вип. 70. – С. 194–214. – Режим доступу: http://np.nbu.gov.ua/doc/npnbuimviv_2024_70_14).

23.10.2024

Україна та Чехія об'єднують зусилля для збереження культурного надбання в галузі бібліотечної справи

23 жовтня у Празі відбулося підписання двох важливих угод про співпрацю України та Чехії, що спрямовані на збереження культурного надбання в галузі бібліотечної справи ([Міністерство культури та стратегічних комунікацій України](#)).

Так, генеральний директор Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого Олег Сербін, генеральний директор Національної бібліотеки Чеської Республіки Томаш Фолтин та президентка Української бібліотечної асоціації Оксана Бруй підписали Меморандум про співпрацю.

[Інформація на сайті Національної бібліотеки Чеської Республіки](#)
[Докладніше див. додаток 47](#)

06.10.2024

Сайт Цифрового архіву документів про російсько-українську війну доступний для перегляду

Базою цифрового архіву є документи, заархівовані фахівцями бібліотек України протягом 2022–2024 рр. у рамках проекту Української бібліотечної асоціації «Архівування документів про війну» ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

[Докладніше див. додаток 48](#)

Facing the future with confidence: IFLA Trend Report 2024

30 вересня Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) опублікувала Звіт про тенденції IFLA за 2024 рік. Звіт досліджує сім ключових тенденцій у середовищі інформації та знань, від того, що ми розуміємо під самими знаннями, до технологічних, політичних та екологічних аспектів ([Public Libraries 2030](#)).

[Детальніше](#)

11.10.2024

Брисбенська декларація [IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions](#): нові орієнтири для бібліотек та інформаційного суспільства

2 жовтня 2024 року на Саміті інформаційного майбутнього в Брисбені, Австралія, була опублікована нова Брисбенська декларація. Вона ґрунтується на Ліонській декларації 2014 року та спрямована на сприяння сталому розвитку, забезпеченню прав людини й соціальній справедливості через доступ до знань та інформації ([Українська бібліотечна асоціація/Ukrainian Library Association](#)).

У декларації підкреслюється важлива роль бібліотек у створенні інклюзивних та стійких спільнот, розвитку технологій та зміцненні громад, а також відзначається потреба активної підтримки бібліотек на державному рівні для позитивних суспільних змін.

📌 Основні тези декларації:

- Доступ до інформації як основа демократичних та інклюзивних суспільств.
- Підтримка ООН у питаннях справедливого доступу до знань та боротьби з інформаційними порушеннями.

- Важливість прозорості, відповідальності та екологічної свідомості у роботі бібліотек.
- Підтримка корінних народів, зокрема їх знань та культурних прав.
- 🌐 Бібліотеки мають бути в центрі змін!

International
Federation of
Library
Associations and Institutions

IFS 2024

Джерело: <https://www.facebook.com/ula.org.ua>

[Текст декларації див. додаток 49](#)

10.10.2024

IFLA. Звіт про тренди 2024. Впевнено дивіться у майбутнє інформації

30 вересня 2024 року в Брисбені (Австралія), якраз на Всеукраїнський день бібліотек, на Саміті «Інформаційне майбутнє» IFLA оприлюднила свій Звіт про тренди 2024 (IFLA Trend Report 2024) ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Джерело: <https://www.facebook.com/ula.org.ua>

Представляємо вам коротке резюме Звіту нижче.

Повний Звіт тут: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/ifla-trend-report-2024.pdf>

Звіт про тренди 2024. Резюме.

Звіт про тренди 2024 від IFLA – це перше значне оновлення цієї публікації з часу її виходу у 2013 році, яке є ключовим елементом нашої роботи, спрямованої на підтримку бібліотечної галузі, щоб вона була готовою до майбутнього.

[Докладніше див. додаток 50](#)

29.10.2024

PANORAMA ANALYTICS ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ БІБЛІОТЕК

На сайті Компанії EBSCO опубліковане керівництво з використання бібліотечної аналітичної платформи із автоматизації робочих процесів та узагальнення даних «Підтримайте свою академічну бібліотеку за допомогою Panorama Analytics» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У документі містяться поради щодо автоматизації збору даних з розрізнених джерел і їх об'єднання у необхідні користувацькі набори, що дозволяє бібліотекарям легко визначати мінливі тенденції у використанні фондів та ефективніше розподіляти кошти за предметними напрямками; візуалізації аналітичної панорами Visualize Your Analytics Panorama та формування інформаційних стендів; аналізу користувацького охоплення бібліотек; комплексної стратегії захисту бібліотечної аналітики та автоматичного передавання даних з різних джерел на єдину платформу завдяки хмарним сховищам – т.зв. «озерам даних», які забезпечують масштабованість, безпеку та надійність даних і заощаджують час завдяки відмові від «ручних» процесів.

Детальніше: <http://surl.li/dsimvd>, <http://surl.li/cjrbbf>, <http://surl.li/uweifd>

23.10.2024

LIBER Signs the Barcelona Declaration

Асоціація європейських дослідницьких бібліотек (LIBER) підписує Барселонську декларацію ([LIBER](#)).

Відкритість щодо проведення та передачі дослідницької інформації є основною цінністю LIBER та нашої членської мережі європейських наукових бібліотек. ...Ми віримо у сприяння різноманітному, інклюзивному та сталому доступу до досліджень, одночасно стимулюючи прогресивні практики для відкритої науки. Відповідно до Декларації, ми виступаємо за те, щоб відкритість стала стандартом для наукової роботи та дослідницької інформації.

[Детальніше](#)

02.10.2024

Early years of CENL

Для тих, хто цікавиться ранніми роками CENL³ (1987–1993), стаття Ренате Гемпель (Німецька національна бібліотека) [«Національні бібліотеки Європи – пам'ять континенту»](#) пропонує цінну інформацію. Публікацію присвячено періоду змін у Центральній та Східній Європі, діалогу Схід-Захід та розвитку співпраці між європейськими національними бібліотеками. Стаття в основному базується на неопублікованих документах з архіву Німецької національної бібліотеки ([CENL](#)).

[Детальніше](#)

The ECS public libraries gather in Ljubljana, Slovenia

У рамках [проєкту European Citizen Science](#) 10 публічних бібліотек в Австрії, Греції, Латвії, Румунії, Фінляндії, Данії, Словенії та Португалії організовуватимуть заходи та програми протягом 2024 року, щоб підвищити обізнаність місцевої громади про громадянську науку та заохотити майбутню участь у громадських наукових проєктах ([Public Libraries 2030](#)).

[Детальніше](#)

14.10.2024

ЯК ПОСИЛИТИ МАРКЕТИНГ ЦИФРОВИХ ЖУРНАЛІВ

На сторінці блогу вебсайту компанії EBSCO опублікований матеріал «Чотири простих способи посилити маркетинг цифрових журналів у вашій бібліотеці» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ньому пропонуються способи просування цифрових журналів у бібліотеці та ідеї щодо ефективного використання маркетингових матеріалів, створення соціального контенту та підтримки посилань на нові рекламні матеріали.

[Докладніше див. додаток 51](#)

08.10.2024

Celebrate U.S. Veterans this Holiday Season by Collecting Their Stories

³ Конференція європейських національних бібліотек – *Ред.*

Проект історії ветеранів у Бібліотеці Конгресу США збирає, зберігає та робить доступними спогади ветеранів американської армії з перших вуст, які служили від Першої світової війни до недавніх конфліктів і миротворчих місій, щоб майбутні покоління могли почути безпосередньо від ветеранів і краще зрозуміти, що вони бачили, робили і відчували під час служби ([Library of Congress](#)).

[Детальніше](#)

Rebecca Lawrence appointed as new Chief Executive of the British Library

Ребекка Лоуренс була призначена новим головним виконавчим директором Британської бібліотеки та почне виконувати цю роль з 2 січня 2025 року. Вона змінила на цій посаді сера Ролі Кітінга, який очолював бібліотеку з 2012 року ([British Library](#)).

Р. Лоуренс сказала: «Для мене велика честь взяти на себе роль виконавчого директора Британської бібліотеки, установи, яку я любила і якою захоплювалася з дитинства та протягом усього свого дорослого життя. Я поділяю переконання бібліотеки, що «знання мають значення».

[Детальніше](#)

Restoring our services - 10 October 2024 update

Наш головний виконавчий директор сер Ролі Кітінг [ділиться новим блогом](#) про служби, які ми нещодавно відновили, і про наші плани щодо наступного етапу відновлення після кібератаки минулого жовтня ([British Library](#)).

15.10.2024

Paskelbta „2023 m. Lietuvos bibliotekų statistika“

Щорічне електронне інтерактивне видання публікує основні результати та показники роботи бібліотек Литви ([Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo biblioteka](#)).

Джерело: <https://www.lnb.lt/>

Щорічна публікація бібліотечної статистики буде корисною не лише бібліотечним фахівцям, а й усім, хто цікавиться діяльністю у цій сфері – журналістам, громадськості, політикам.

[Детальніше](#)

09.10.2024

Kulturminnesvårdens äldsta historia blir tillgänglig för alla

Найдавніша історія збереження культурної спадщини буде у вільному доступі завдяки спільному проєкту між Національною бібліотекою Швеції та Національним управлінням старожитностей ([Kungliga biblioteket](#)).

[Детальніше](#)

Наукова комунікація

18.10.2024

МОН уклало ліцензійну угоду з Cabells Predatory Reports для перевірки наукових видань за ознаками «хижацьких»

Міністерство освіти і науки України провело перемовини про надання безплатного доступу до ресурсів Cabells Predatory Reports. Як результат – підписано ліцензійну угоду з Cabells Predatory Reports, що відкриває доступ до одного з провідних міжнародних ресурсів для перевірки якості наукових публікацій ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 52](#)

10.04.2024

Головні принципи академічної доброчесності

Проводячи дослідження та готуючи наукову роботу, кожен автор повинен пам'ятати про основні правила у сфері наукових публікацій – принципи наукової етики. Сьогодні ми розглянемо ключові принципи та приклади їх порушення ([Наука та метрика](#)).

[Детальніше](#)

22.10.2024

Research integrity doesn't end with publication

Чесність дослідження не закінчується публікацією ([LERU](#)).

Від інтерв'ю для преси до публікацій у соціальних мережах дослідники завжди повинні діяти чесно, презентуючи свою роботу громадськості, – каже доктор Піс Морган з Кембриджського університету.

[Детальніше](#)

28.10.2024

КОНСУЛЬТАЦІЇ ЩОДО МОНІТОРИНГУ ВІДКРИТОЇ НАУКИ

У рамках поточних зусиль із просування моніторингу відкритої науки відповідно до прийнятих у 2021 році Рекомендацій щодо відкритої науки, ЮНЕСКО пропонує до обговорення проекту принципів моніторингу відкритої науки та закликає усі зацікавлені сторони надати свої коментарі та пропозиції ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

[Докладніше див. додаток 53](#)

23.10.2024

ALLEA makes fresh case for open access scholarly publishing

Всеєвропейська федерація академій наук наводить нові аргументи для відкритого доступу до наукових публікацій ([Learned Society of Wales](#)).

[Детальніше](#)

11.10.2024

DOAJ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДНИЦЬКИХ ДАНИХ

На сторінці блогу сайту DOAJ опубліковано гостьовий допис Мікаеля Лааксо «Погляд дослідника: DOAJ як джерело дослідницьких даних» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Доцент з інформаційних досліджень в Університеті Тампере (Фінляндія), який спеціалізується на науковій комунікації та відкритій науці, вже тривалий час досліджує мінливий ландшафт відкритості наукових публікацій. Його цікавлять питання бібліометрії, веб-метрик, видавничих бізнес-моделей, політики у галузі науки та мотивації науковців.

[Докладніше див. додаток 54](#)

30.10.2024

Web of Science призупинив індексацію журналу eLife через унікальну модель публікації eLife, яка наголошує на відкритому рецензуванні без традиційного рішення прийняти чи відхилити.

Ця зміна може призвести до видалення імпакт-фактора журналу (IF) eLife, що потенційно може вплинути на видимість і статус журналу ([Українська кухня наукових публікацій](#)).

Модель eLife, запроваджена у 2023 році, публікує експертні оцінки разом із усіма матеріалами, які відповідають початковим критеріям перевірки, роблячи як позитивні, так і негативні оцінки загальнодоступними.

Автори можуть оновлювати свої рукописи на основі відгуків, але остаточні рішення не пов'язані з традиційними шляхами перевірки.

Хоча підхід eLife узгоджується з принципами відкритої науки, спрямованими на підвищення прозорості та зменшення затримок публікації, він суперечить критеріям забезпечення якості Clarivate.

Призупинення відображає ширші дебати щодо домінування IF в академічних колах і того, як альтернативні моделі публікацій кидають виклик звичайним стандартам якості.

eLife стверджує, що рішення Clarivate пригнічує інновації та зміцнює застарілі норми публікації.

[Web of Science index puts eLife 'on hold' because of its radical publishing model](#)

Зарубіжний досвід наукової діяльності

10.10.2024

By Florin Zubaşcu

Commission prepares to bundle all research and innovation money into competitiveness fund

Європейська Комісія вживає заходів щодо об'єднання всіх фондів досліджень та інновацій, включаючи Європейську дослідницьку раду (ERC) та Європейську раду з інновацій (EIC), у новий мегафонд конкурентоспроможності, який буде запущено в рамках нового багаторічного бюджету, який розпочнеться в 2028 р. ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

02.10.2024

Борисіхіна К.

Гонка досліджень. Євросоюз планує збільшити інвестиції в науку, щоб не відставати від Китаю та США

Голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн заявила, що ЄС втрачає позиції, незважаючи на велику кількість дослідників, і наголосила на важливості інвестицій у науку для майбутнього Європи ([nv.ua](#)).

На церемонії 70-річчя Європейської фізичної лабораторії ЦЕРН фон дер Ляєн наголосила на внеску ЦЕРНу в розвиток науки і підкреслила, що ЄС має подвоїти зусилля у сфері досліджень, щоб залишатися конкурентоспроможним у світовому масштабі. Вона запропонувала збільшити бюджет на дослідження в наступному фінансовому періоді, щоб протистояти зростаючій конкуренції з боку США, Китаю та інших країн.

23.10.2024

By Martin Greenacre and Eleonora Francica

Research commissioner designate outlines plans for Framework Programme 10

Катерина Захарієва, призначений комісар з питань стартапів, досліджень та інновацій, розвіяла побоювання, що фінансування досліджень буде об'єднано в мегафонд конкурентоспроможності, сказавши євродепутатам, що розробка наступної Рамкової програми буде «головним пріоритетом» її мандату ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

16.10.2024

Independent experts call for increased investment to strengthen Europe's research and innovation leadership

Незалежні експерти закликають збільшити інвестиції для посилення лідерства Європи в галузі досліджень та інновацій ([Research and innovation](#)).

[Детальніше](#)

Читайте також:

[Dual use research in FP10 could cause problems for associated countries, says EU's chief negotiator](#)

[Time for a major shakeup of how the EU funds research, expert group says](#)

[EU research community reacts to the Heitor report](#)

[Viewpoint: a brutal fight lies ahead in securing our future in research](#)

[Widening should become 'Advancing Europe', Heitor report says](#)

18.10.2024

ALLEA Responds to High-Level Group's Report on Framework Programme 10

Всеєвропейська федерація академій наук відповідає на звіт Групи високого рівня щодо наступної Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій ([ALLEA](#)).

[Детальніше](#)

17.10.2024

HEINZ FASSMANN: «EIN RAHMENPROGRAMM LIGHT DROHT»

Президент Австрійської академії наук Гайнц Фассманн працював у Групі високого рівня Європейського Союзу над нещодавно представленою проміжною оцінкою рамкової дослідницької програми «Horizon Europe». Він пояснює найважливіші висновки та основні рекомендації, які дає політикам 94-сторінковий звіт ([Österreichische Akademie der Wissenschaften](#)).

[Детальніше](#)

30.10.2024

ДОСЛІДЖЕННЯ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Європейська асоціація університетів підтримала опублікований експертною групою Європейської комісії звіт із проміжної оцінки «Горизонт Європа» «Вирівнювати, діяти, прискорювати: дослідження, технології та інновації для підвищення європейської конкурентоспроможності» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

[Докладніше див. додаток 55](#)

03.10.2024

By Martin Greenacre

Research organisations call for more funding for Marie Curie Actions

Тринадцять організацій, що представляють європейські дослідження та інновації, зібралися разом, щоб закликати Комісію збільшити бюджет для Дій Марії Склодовської-Кюрі (MSCA), програми підготовки докторантів та постдокторантів ЄС ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

09.10.2024

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA PRESIDENDIKS VALITI MART SAARMA

Новим президентом Академії наук Естонії обрано академіка Марта Саарма ([Eesti teaduste akadeemia](#)).

М. Саарма підкреслив, що найважливіше завдання Академії – тримати високо піднятим прапор естонської науки. «Естонська наука є винятковою в багатьох сферах, особливо у фундаментальних дослідженнях. Як президент Академії наук Естонії, я маю намір покращити якість естонської науки, зосереджуючись більше на інноваціях і дослідженнях, які безпосередньо пов'язані з розвитком Естонії», – сказав М. Саарма.

[Детальніше](#)

23.10.2024

By Sarah Drumm

Lithuania's new tech and biotech hubs aim to fuel innovation

Два наукових парки, які зараз будуються у Литві, нададуть стартапам простір і засоби, необхідні для розвитку. Але чи залучить це інвестиції? ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

09.10.2024

By Anna Rzhevkina

Academics push back against moves to put Polish Academy of Sciences under government control

Польська академія наук виступила проти планів уряду реформувати структуру академії, стверджуючи, що міністерство науки намагається

встановити політичний контроль. Уряд каже, що метою є «демократизація» академії ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

09.10.2024

Spotkanie Prezesa PAN z Premierem RP: Współpraca nad reformą Akademii i wyzwaniami dla kraju

7 жовтня 2024 р. відбулася зустріч президента Польської академії наук проф. М. Конажевського з Прем'єр-міністром Республіки Польща Д. Туском. Переговори стосувалися двох ключових питань: позиції Польської академії наук щодо проекту змін до Закону про Академію та викликів, пов'язаних із запобіганням повеням ([Polska Akademia Nauk](#)).

[Детальніше](#)

22.10.2024

By Martin Greenacre

French researchers and start-ups raise alarm over spending cuts

Французькі дослідники та стартапи б'ють тривогу через скорочення витрат. Уряд планує скасувати фіскальні стимули для стартапів, а збільшення бюджету на дослідження у 2025 році є меншим, ніж узгоджено раніше ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

09.10.2024

By Florin Zubaşcu

Western Balkans research sector looks for closer relations with EU

Міністри науки Західних Балкан і ЄС погодилися активізувати співпрацю в галузі досліджень та інновацій на зустрічі в Скоп'є, але дослідники та зацікавлені сторони кажуть, що недостатні інвестиції та політичні розбіжності можуть перешкодити прогресу ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

11.10.2024

Остролуцька Л.

Чому Україна виграє цю війну?

«...Щоб отримати Нобелівську премію, недостатньо мати гарні дослідження й бути гарним дослідником, треба ще якось дати знати про себе Нобелівському комітету», – говорить Мацуда Кунінорі, японський дипломат, Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні з жовтня 2021 до жовтня 2024 року ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 56](#)

09.10.2024

Indian government accused of political meddling in science prizes

Уряд Індії звинувачують у політичному втручанні в наукові премії ([ScienceInsider](#)).

[Детальніше](#)

ДОДАТКИ

Додаток 1

07.10.2024

Brave1 провів перший міжнародний інвестиційний саміт Defense Tech Valley, присвячений українським оборонним інноваціям

Понад 1 300 учасників, серед яких більше 100 інвесторів з усього світу, 650 українських та міжнародних розробників із понад 250 команд — 3-4 жовтня в Києві відбувся перший міжнародний саміт Defense Tech Valley, який відкрив нові горизонти для інвестицій в оборонні інновації України ([Урядовий портал](#)).

Саміт дав унікальну можливість представникам державних відомств, Сил безпеки та оборони, а також бізнесу об'єднати зусилля задля розвитку високотехнологічних рішень, що здатні зміцнити обороноздатність України.

Перший день саміту розпочався з пітчинг-сесії, де 28 команд презентували інноваційні рішення в галузі оборонних технологій: від БПЛА та AI-донаведення до роботизованих комплексів та систем виявлення артилерії. А в межах воркшопів учасники обговорювали виклики запуску та масштабування defense tech бізнесу, зокрема, правові й фінансові аспекти, а також стратегії розвитку для українських інноваторів.

Другий день був присвячений конференції, яка висвітлила головні питання розвитку української defense tech індустрії в умовах війни та потенціал залучення інвестицій для оборонних інновацій. Закордонні інвестори поділилися власним досвідом роботи з українським defense tech ринком, а також порадами для українських виробників та урядовців щодо можливостей стимулювання інвестиційної привабливості оборонних

інновацій. Зокрема, під час інвестиційних панелей порушили такі теми, як погляд інвесторів на українські оборонні технології та світові тенденції інвестування в оборонні технології.

Упродовж двох днів усі зареєстровані українські команди розробників мали змогу презентувати свої розробки як для потенційних інвесторів, так і для інших учасників заходу.

«На платформі Bravel щомісяця реєструють понад 200 технологічних розробок, і кожна з них потребує фінансування. За півтора року роботи Bravel видав грантів на більше 8 млн дол. та активно займався matchmaking виробників й інвесторів. Очевидно, що цього недостатньо — для масштабування та якісного r&d потрібно залучати міжнародні фонди. Саме для цього ми зібрали в Києві 650+ розробників та понад 100 інвесторів. Маємо зробити все можливе, щоб не пропустити наступний геймченджер війни, впевнений — це буде українська розробка», — зазначив Віце-прем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій України — Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров.

Особливий акцент саміту був зроблений на сферах БПЛА, наземних роботизованих комплексів та радіоелектронної боротьби. Представники Міністерства цифрової трансформації та Міністерства стратегічних галузей промисловості акцентували на важливості державної підтримки оборонних інновацій.

До учасників саміту звернувся й Андрій Лебеденко, заступник Головнокомандувача Збройних Сил України. Він розповів про те, які технологічні тренди визначають сучасне поле бою. Зі свого боку, українські виробники розповіли про трансформацію від інженерних команд до повноцінних бізнесів, яку забезпечують інвестиції та бізнес-менторство. Також було представлено перше комплексне дослідження сфери виробництва дронів в Україні, проведене Київською школою економіки спільно з Bravel.

У межах заходу кластер Bravel підписав меморандум про співпрацю з CenSec (Центром оборони, космосу та безпеки Данії), що відкриває нові можливості для співпраці у сфері оборонних технологій.

Тож головні цифри саміту:

- понад 1 300 учасників;
- понад 100 вітчизняних та міжнародних інвесторів;
- 650 розробників із 250 команд;
- презентації 28 команд з оборонними рішеннями;
- прогнозовані інвестиції до 50 мільйонів доларів до кінця року.

«Інвестиції — один із ключових факторів для посилення спроможностей українських виробників, а отже, для забезпечення наших військових сучасними та ефективними технологіями. Завдяки саміту ми змогли акумулювати міжнародну підтримку й вкотре продемонструвати інвестиційну привабливість української defense tech індустрії. Впевнена, що вже незабаром дізнаємось про інвестиційні угоди між виробниками та

інвесторами, які познайомились саме на Defense Tech Valley. Ми не зупиняємось і вже плануємо наступний саміт, який закріпить успіхи першого і відкриє нові інвестиційні горизонти для українських розробників», — зазначила Наталія Кушнерська, керівниця кластера Brave1.

Саміт Defense Tech Valley заклав міцний фундамент для подальшого зростання індустрії оборонних технологій України. Розробники та інвестори вже активно обговорюють інвестиційні угоди на мільйони доларів, що сприятимуть стратегічним партнерствам і розвитку сектору.

Детальніше – на [сайті Мінцифри](#) ([вгору](#))

Додаток 2

08.10.2024

Інфографіка за результатами конкурсу «Наука для зміцнення обороноздатності України»

Національний фонд досліджень України пропонує до вашої уваги інфографіку за результатами проведення конкурсу ([Національний фонд досліджень України](#)).

Представляємо розподіл проєктів-переможців за установами та підпорядкуванням.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ
УКРАЇНИ

КОНКУРС

НАУКА ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ
ОБОРОНОЗДАТНОСТІ УКРАЇНИ

РОЗПОДІЛ ПРОЄКТІВ-ПЕРЕМОЖЦІВ ЗА УСТАНОВАМИ

18 закладів (**39** проєктів)

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

25 закладів (**38** проєктів)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

1 заклад (**3** проєкти) Національна академія наук України
та Міністерство освіти і науки України

ЗАКЛАДИ ПОДВІЙНОГО ПІДПОРЯДКУВАННЯ

1 заклад (**1** проєкт)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

За географією проєкти-переможці представляють схід, центр, захід і південь України.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ
УКРАЇНИ

КОНКУРС

НАУКА ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ
ОБОРОНОЗДАТНОСТІ УКРАЇНИ

Розподіл
проєктів-переможців
за географією

Переможцями конкурсу «Наука для зміцнення обороноздатності України» стали 81 проєкт.

Представляємо інформацію щодо гендерного співвідношення виконавців проєктів-переможців.

([вгору](#))

Додаток 3

19.10.2024

Карбунар Н.

Україна щомісяця винаходить нові РЕБ – The Times

Комерційний директор компанії Kvertus Сергій Скорик розповів, що він часто працює або безпосередньо на фронті, або в спеціалізованих лабораторіях із високим рівнем безпеки, де розробляється захисна [зброя](#) для українських військових. На відміну від тривалих термінів розробки нових технологій у деяких західних країнах, в Україні доводиться створювати нові рішення всього за декілька тижнів, щоб ефективно протидіяти змінюваній зброї ворога ([Главком](#)).

«В умовах війни нові технології мають з'являтися дуже швидко», – каже Скорик.

Один із ключових продуктів Kvertus – наземний робот, оснащений спеціальними антенами, здатними блокувати сигнали дронів у радіусі до 300

метрів. Цей робот може не тільки нейтралізувати дрони, але й використовуватися для евакуації поранених з поля бою. Антени створюють «купольний» захист, блокуючи радіосигнали, а у разі спрямованої дії можуть вивести дрон з ладу на відстані до 10 км.

Інша [розробка](#) компанії – рюкзаки типу «їжачок», оснащені великою кількістю антен, які працюють у різних частотних діапазонах і дозволяють глушити дрони. Ці пристрої забезпечують захист на відстані до кількох кілометрів і коштують близько 6000 доларів за одиницю. Ці інновації створені для того, щоб зберегти життя солдатів на передовій <...> Kvertus також постачає частину своїх технологій для танків Challenger 2, які [Україна](#) отримала від Великої Британії. Крім того, компанія використовує свої рішення для роботи на території Росії, зокрема в Курській області.

Такі інновації дозволяють українській армії ефективно боротися з безпілотниками, зберігаючи життєво важливу перевагу в умовах постійного технологічного змагання з російськими військами.

Британський [міністр](#) оборони Джон Хілі підкреслив, що швидкість, з якою українські інженери розробляють нові технології, є надзвичайною і слугує прикладом для інших країн.

«Цикл створення, застосування та оновлення зброї в Україні є немислимим для нас, але ми маємо навчитися працювати так само швидко», – зазначив він.

Генерал сер Джим Гокенхалл також додав, що Британія має прискорити свої оборонні розробки, щоб не відставати у цій «технологічній гонці озброєнь».

Таким чином, українська [промисловість](#) та [військові](#) змушені постійно знаходити нові рішення для протидії загрозам на полі бою. Завдяки тісній співпраці між оборонними підприємствами та армією, такі розробки з'являються надзвичайно швидко, що дозволяє українським військам залишатися на крок попереду ворога і захищати свої позиції...

([вгору](#))

Додаток 4

15.10.2024

Забгато чи замало в Україні науковців?

Під час дискусії на конференції BioGENext прозвучало чимало цікавих, а подекуди й контroversійних думок ([Світ](#)).

«Чи не вважаєте ви, що в Україні надто багато науковців?», — пролунало запитання з залу до заступника міністра освіти і науки Дениса Курбатова під час панельної дискусії на конференції BioGENext. Конференція зібрала науковців, освітян, представників фармацевтичних компаній та державних інституцій, щоб спільно формувати дієву екосистему

для біомедичних досліджень в Україні. Її організували група компаній «ЮРІЯ-ФАРМ» та Інститут молекулярної біології і генетики НАН України.

У дискусії також взяли участь директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України Михайло Тукало, генеральний директор ТОВ «ЮРІЯ-ФАРМ» Дмитро Деркач, менеджерка з комунікацій Київського академічного університету та проєкту «Академ Сіті» Галина Посенко та інші вчені. Наукова молодь активно ставила запитання і під час розмови, і після того, як мікрофони було вимкнено. Учасники дискусії міркували: що потрібно для того, щоб біотехнології стали проривною галуззю економіки; як найефективніше використовувати наукову інфраструктуру. А також — чи не забагато в країні вчених.

«У світі немає дефіциту грошей, є дефіцит ідей»

Розмову почали з запитання: як обрати наукову ідею та напрям для досліджень? Галина Посенко порадила молодим колегам моніторити ринок грантодавців, аналізувати, які напрями досліджень мають попит. «Також раджу дивитися, яка команда в науковій установі чи університеті, яка лабораторія, як вони взаємодіють зі студентами», — наголосила вона.

Важливо також придивлятися, які наукові школи працюють в установах і університетах, чи є вони «в тренді» наукового напрямку. Особливо це стосується біомедичних досліджень і біофармацевтики, які дуже швидко розвиваються. (Цю пораду дав Михайло Тукало).

І не варто орієнтуватися тільки на гроші. Як наголосив Дмитро Деркач, потрібно дати можливість таланту працювати над тим, що йому цікаво, створювати середовище для обміну ідеями. «На класну ідею ресурси й гроші завжди знайдуться. У світі немає дефіциту грошей, є дефіцит ідей», — зазначив пан Дмитро.

Грант на ідею чи на штани?

І все ж таки, як зробити так, щоб талановита молодь робила кар'єру в Україні?

На думку Галини Посенко, треба розвивати співпрацю з роботодавцями, створювати кар'єрні центри, де студентам допомагатимуть зі стажуванням, ярмарки вакансій тощо. Усе це допоможе молоді зрозуміти, які семінари й курси потрібні, щоб у майбутньому працювати з тим чи іншим роботодавцем.

Саме так, зазначила пані Галина, працює КАУ. Кафедри університету діють при наукових установах (наприклад, кафедра молекулярної біології і технології — при Інституті молекулярної біології і генетики НАН України). Студенти й магістри працюють з групою компаній «ЮРІЯ-ФАРМ», беруть участь у розробленні новітніх імплантів для відновлення пошкоджених периферичних нервів спинного мозку, співпрацюють у проєктах, пов'язаних з діагностикою та лікуванням ПТСР тощо.

Сприятимуть кар'єрі молодих учених і спільні гранти університетів та академічних установ. «Я знаю приклади, як це працює, наприклад, у Франції,

де вчені академічних установ і вишів виконують спільні гранти, розв'язують наукові проблеми, і разом з ними працюють студенти», — додав Михайло Тукало.

Втім, під час дискусії прозвучала й думка, що молода людина цілком може знайти роботу самостійно. Зокрема, Дмитро Деркач переконаний, що науковця, який має ідею і розуміння, як її комерціалізувати, запросять у найкращі компанії. «Відчуйте різницю між «я хочу грант, щоб себе прогодувати й купити гарні штани» і «я шукаю ресурс, щоб профінансувати свою розробку, підтвердити ідею», — зазначив пан Дмитро.

Поліпшення умов для науковців: держава має план

Чимало учасників дискусії відзначали (і в залі, і під час обговорень у кулуарах форуму), що біомедичний напрям суттєво відрізняється від інших. Як наголосив Денис Курбатов, «задачі, які розв'язують науковці, стосуються не лише біології й медицини, вони стосуються інженерії, ІТ, використання штучного інтелекту. І далеко не всім галузям науки в Україні так щастить, що за них бореться бізнес, який готовий інвестувати й упроваджувати інновації».

Втім, поки що для залучення додаткових коштів є чимало перепон. Серед них — відсутність вільних банківських рахунків, складна система закупівель, надскладна система оподаткування тощо. Виконувати замовлення бізнесу чи міжнародних партнерів в університеті та науково-дослідному інституті не вигідно.

Команда МОН хоче це змінити й має план — як саме. За приклад узято «Дія.City», яка створює окремий фіскальний режим для ІТ-бізнесу. Схожу екосистему — Science City — буде створено і для науково-інноваційної сфери.

На основі наукових парків (які працюють дуже слабо) МОН планує розвивати структури, які будуть комерціалізувати прикладні результати. Тобто інститут або університет зможе створити структуру, яка платитиме знижені податки, матиме право на нульове ввізне мито на обладнання, не матиме обмежень по заробітній платі тощо.

«Нам треба зберегти вчених у країні, створити для них умови для роботи, — наголосив Денис Курбатов. — Science City — один з проєктів, який сприятиме створенню таких умов».

Поліпшити умови роботи вчених в Україні допоможе і збільшення грантового фінансування. Заступник міністра розповів, що цього року вперше запроваджено новий механізм конкурсу державного замовлення на науково-технічну продукцію. «Ми оголосили експериментальний конкурс, у якому беруть участь десять міністерств: Міноборони, Мінстратегпром, Мінцифри, Міненерго, МОЗ, Міндовкілля та інші. Міністерства сформували 25 пріоритетних тематик, визначили проблеми, розв'язати які допоможуть учені. Також, що важливо, сформовано конкретні технічні завдання до кожної тематики», — зазначив пан Денис.

Підсумки конкурсу буде підбито уже найближчим часом. На один проєкт передбачено близько 10 мільйонів гривень, для української науки це відчутні кошти.

Дослідницька інфраструктура. Чи є дефіцит?

Одна з частин розмови стосувалася і дослідницької інфраструктури. Учасники дискутували: чи достатньо в Україні приладів і лабораторій, як ефективно використовувати наявне обладнання?

Галина Посенко розповіла, що нині створюється перший в Україні deer tech парк Academ.City. У лабораторії Academ.City уже можуть прийти науковці й ненауковці, виготовити й протестувати макет чи прототип пристрою. «Парк уже частково функціонує, ми допомагаємо контактувати науковцям і бізнесу. Наприклад, приходять науковці з запитом «у мене є розробка, допоможіть знайти бізнес». У нас є пул бізнес-компаній, які з радістю беруть розробку чи результати «в роботу», — додала пані Галина. Так само в Academ.City приходять бізнесмени, які просять допомогти розв'язати якусь проблему.

«Буває, бізнес заходить і каже: «Нам потрібне таке-то рішення», — продовжила розповідь Галина Посенко. — Ми відповідаємо, що потрібне рішення вже є, і не одне. Підприємці дивуються: «А чому ми не знаємо?!». Ну, так склалося, науковці не завжди вміють розповідати про результати своєї роботи».

Дещо несподівану думку щодо наявності інфраструктури висловив Дмитро Деркач. Він переконаний: «У світі немає дефіциту лабораторних метрів квадратних, немає дефіциту вільних годин роботи хроматографа. Але є дефіцит компетенцій, партнерства та колаборації».

Якщо вчений чи бізнесмен хоче підтвердити якусь гіпотезу, то, на думку пана Дмитра, він завжди знайде лабораторію, де це можна зробити. Ба більше, чимало обладнання простоює і компанії женуться за тим, щоб надати його в користування.

Потрібна інвентаризація!

З твердженням, що у нас немає дефіциту обладнання, не погодився Михайло Тукало. Пан Михайло розповів, що, на жаль, у центрах колективного користування приладами НАН України чимало обладнання уже застаріло. Треба робити інвентаризацію — і університетських центрів колективного користування, й академічних. «Пора навести порядок, оцифрувати все і зрозуміти, чого бракує, — наголосив він. — Те, чого не вистачає, можна купити за інфраструктурні гранти. Такі гранти є, потрібно стежити й подаватися».

Хорошим способом привабити науковців, на думку Михайла Тукала, можуть бути гранти на повернення (return grant). 15–20 тисяч доларів можуть мотивувати молодого вченого, який має ідею, поїхати працювати (чи повернутися) в країну, де є центри загального користування чи центри передової науки (centers of excellence). Такі гранти має надати держава».

На ці слова Денис Курбатов відповів: «Коли говорять «держава», то часто дивляться на мене. Насправді ж держава — це всі ми. Кожен із нас є елементом держави, наша задача — змінити умови, і діяти ми повинні разом. Не можна сподіватися, що якийсь розумний дядько чи цар прийде і зробить це за нас». Саме тому команда МОН і створює, зокрема, екосистему Science City, — щоб бізнесу було вигідно «заводити» кошти в науку, а науковцям — співпрацювати з бізнесом.

Денис Курбатов повідомив, що аудит дослідницьких приладів та інфраструктури відбудеться восени 2024 року. Також майже готова «Карта дослідницької інфраструктури», яку можна буде відкрити онлайн і знайти необхідний прилад, методику досліджень та умови доступу в різних регіонах. Нині карту допрацьовують і тестують.

Кращим дістанеться більше, неефективних — реорганізують

У питанні інфраструктури (і не тільки) брати приклад з ІТ запропонував Дмитро Деркач. Він наголосив, що в цій галузі спочатку не було «ні академій, ні держави». Айтівці одразу почали думати глобально й інтегруватися у глобальний рух коштів та ідей. Нині багато з них уже «паркують» бізнес в Україні.

«Що стосується інфраструктури, говорімо відверто, — запропонував пан Дмитро. — Якщо інфраструктуру академії віддати бізнесу, вона зміниться дуже швидко».

Бізнесмен розповів, що, проїжджаючи Києвом, бачить величезні будівлі, і розуміє, що на їхнє утримання потрібні величезні кошти. Ці кошти «треба взяти з гранту чи бюджету держави та вкласти в ці об'єкти».

«Погоджуся, що не потрібно думати, що держава нам щось винна, — додав він. — Якщо ми хочемо будувати біотехнології, ми не повинні на когось чекати. Ми маємо створювати середовище, яке плекає рух саме в цьому напрямку».

Наприкінці розмови учасникам дискусії поставили чимало запитань із залу. Наприклад, один з учасників нагадав, що тільки у структурі НАН України працює понад 20 тисяч людей, а бюджет академії — 5,8 мільярда гривень. На дослідження однієї людини (якщо не рахувати зарплату), залишається 50–70 тисяч гривень. Провести біологічне дослідження за ці кошти дуже складно. То чи не забагато в Україні дослідників?

На це запитання Денис Курбатов відповів: «Ні!». І додав, що навпаки, і він, і команда МОН переконані, що вчених у нас мало. Але в Україні, населення якої скоротилося, а економіка не в кращому стані, є сотні наукових установ і закладів вищої освіти. І далеко не всі з них ефективні.

Уже восени цього року, наголосив пан Денис, МОН планує розпочати державну атестацію наукових установ і ЗВО. Кращі з них отримають більше грошей, і це збільшене фінансування, за окремим порядком, дійде до відділів і кафедр, які мають хороші результати.

Інституції, які не пройдуть атестацію, буде реорганізовано. Але вчені, які там працюють, не залишаться безробітними, вони перейдуть у більш спроможні інституції. Відповідно, науковці дістануть більше можливостей розвиватися, шукати гранти, проводити дослідження, створювати міжнародні колаборації тощо.

«Тобто відповідь на це запитання така: вчених у нас мало, неефективних інституцій багато. І це треба змінювати», — підсумував Денис Курбатов.

Підготувала Світлана ГАЛАТА

([вгору](#))

Додаток 5

18.10.2024

17 ЗВО УКРАЇНИ ВВІЙШЛИ ДО TIMES HIGHER EDUCATION WORLD UNIVERSITY

Також рекордною є кількість українських університетів, які подали заявку для участі в рейтингу, - 55, що на третину більше порівняно з минулим роком ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Сумський державний університет отримав найвищу позицію серед українських ЗВО, увійшовши до групи університетів, що посіли місця в діапазоні 801–1000 у світовому рейтингу. Усі інші українські заклади потрапили до групи 1501+. Уперше в рейтинговій таблиці з'явилися Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова та Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Відповідно до методології Times Higher Education World University Rankings 2025, діяльність університетів оцінювалась за 18 показниками ефективності, які згруповані в п'ять узагальнених індикаторів: освітня діяльність, дослідницьке середовище, якість досліджень, співпраця з промисловістю та міжнародна відкритість.

Загалом аналітики Times Higher Education проаналізували 157 мільйонів цитувань та 18 мільйонів наукових публікацій із бази даних Scopus, а також опитали понад 93 тисячі науковців з усього світу під час проведення власних репутаційних опитувань.

Оновлений рейтинг університетів можна переглянути [за посиланням](#).

([вгору](#))

Додаток 6

15.10.2024

Кабінет Міністрів України завершив процедуру передання Інституту магнетизму до НАН України

З метою оптимізації мережі установ подвійного підпорядкування Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України Спільним наказом МОН України та НАН України від 17.09.2024 № 1330/624 Інститут магнетизму НАН і МОН України виведено з підпорядкування Міністерства освіти і науки України ([Урядовий портал](#)).

У зв'язку зі зміною подвійного підпорядкування та задля успішного завершення Інститутом магнетизму виконання у 2024 році науково-дослідних робіт, які фінансувалися за кошти Міністерства освіти і науки України у 2024 році, зокрема у сфері фундаментальних і прикладних проблем фізики магнітних явищ, радіофізики твердого тіла та біофізики, виникла потреба передання частини бюджетних призначень в обсязі 4799,6 тис. гривень, виділених МОН на 2024 рік, Національній академії наук України.

Ухвалення цього акту забезпечить завершення виконання у 2024 році Інститутом магнетизму Національної академії наук України наукових досліджень у галузі фізики конденсованих середовищ, магнетизму, екології для задоволення соціальних, економічних і культурних потреб, інтересів національної безпеки, оборони держави та інноваційного розвитку України.

([вгору](#))

Додаток 7

04.10.2024

Кабінет Міністрів України завершив процедуру передання Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем до НАН України

З метою оптимізації мережі установ подвійного підпорядкування Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України Спільним наказом МОН України та НАН України від 17.09.2024 № 625/1331 Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН і МОН України виведено з підпорядкування Міністерства освіти і науки України ([Урядовий портал](#)).

У зв'язку зі зміною подвійного підпорядкування та задля успішного завершення Міжнародним центром виконання у 2024 році науково-дослідних робіт, які фінансувалися за кошти Міністерства освіти і науки України у 2024 році, зокрема зі створення сучасних вітчизняних прототипів безпілотних авіаційних і наземних комплексів, систем інтелектуального управління та аналізу даних, виникла потреба передання частини бюджетних призначень в обсязі 2 920,0 тис. гривень, виділених МОН на 2024 рік, Національній академії наук України.

Ухвалення цього акта дозволить Міжнародному науково-навчальному центру інформаційних технологій та систем успішно завершити виконання науково-дослідних робіт, які фінансувалися за кошти Міністерства освіти і науки України у 2024 році.

([вгору](#))

18.10.2024

МОН запроваджує єдину спрощену звітність для наукових проєктів всіх сфер управління: черговий крок до дерегуляції наукової діяльності

Міністерство освіти і науки України запроваджує важливі зміни для оптимізації робочого часу дослідників та поліпшення видимості досягнутих результатів. Цей крок є продовженням політики дерегуляції і дебюрократизації наукової сфери України ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Спрощену форму звітності затверджено [наказом](#) Міністерства освіти і науки України від 11 вересня 2024 року №1304 «Про затвердження Змін до Порядку державної реєстрації та обліку науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16 жовтня 2024 року за № 1561/42906.

Що змінюється?

- введення єдиної уніфікованої форми звітності для всіх наукових проєктів **усіх сфер управління**;
- можливість використання форми як для проміжних, так і для остаточних звітів;
- скорочення обсягу інформації, що вимагається для подання звітів, і головне — часу на її підготовку.

Це не просто чергова зміна в адміністративних процесах — це реальний крок для всіх учасників наукового процесу, який дасть змогу більше уваги надавати безпосередньо дослідженням, а не паперовій роботі.

Переваги нового формату:

- дослідники отримали можливість значно скоротити час і ресурси, витрачені на підготовку звітних документів;
- громадськість, яка зацікавлена в результатах науково-технічної діяльності, отримає швидший і зручніший доступ до інформації про результати досліджень;
- замовники (грантонадавачі), що працюють у сфері науки, зможуть оперативніше обробляти звітні документи, що надходять від виконавців (університетів і наукових установ).

Спрощена форма звітності не лише зменшить обсяг паперової роботи, але й зробить дані про результати досліджень доступнішими для широкої аудиторії. Це важливо як для підвищення прозорості наукової діяльності, так і для зміцнення довіри громадськості до системи фінансування науки.

Крім того, новий підхід сприятиме підвищенню якості аналітики в процесі оцінювання результативності наукових проєктів.

([вгору](#))

02.10.2024

Інфографіка за результатами конкурсу «Дослідницькі інфраструктури для проведення передових наукових досліджень»

Національний фонд досліджень України пропонує до вашої уваги інфографіку за результатами проведення конкурсу ([Національний фонд досліджень України](#)).

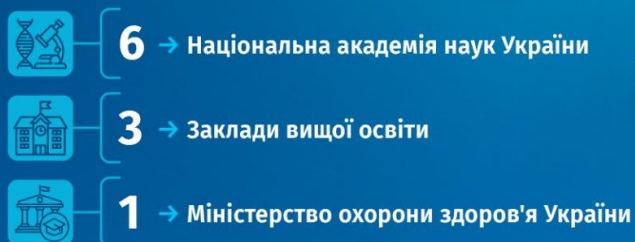

Представляємо розподіл проєктів-переможців за установами та географією.

Розподіл проектів-переможців за географією

РОЗПОДІЛ ПРОЄКТІВ- ПЕРЕМОЖЦІВ ЗА УСТАНОВАМИ

Пропонуємо до вашої уваги інфографіку, яка показує розподіл закордонних експертів за країнами.

ІНОЗЕМНІ ЕКСПЕРТИ, які провели оцінювання проєктів

по **3**
Швейцарія,
США

по **2**
Польща,
Велика Британія

по **1**
Італія, Австрія, Литва,
Чехія, Хорватія

Переможцями конкурсу «Дослідницькі інфраструктури для проведення передових наукових досліджень» стали 10 проєктів. Представляємо інформацію щодо гендерного співвідношення виконавців проєктів-переможців.

([вгору](#))

Додаток 10

01.11.2024

Грантові можливості від НАТО для українських учених: програма «Наука заради миру та безпеки» відкриває конкурс на 2025 рік

Програма SPS, діючи в багатьох країнах-партнерах НАТО, підтримує проєкти з високим потенціалом для зміцнення національної та міжнародної безпеки. У 2025 році особливу увагу надаватимуть розробкам у галузях кібербезпеки, енергетичної стійкості, біобезпеки та реагування на надзвичайні ситуації. Зокрема, SPS шукає проєкти, що сприятимуть захисту критичної інфраструктури, поліпшенню екологічної ситуації та підвищенню готовності до загроз різного характеру ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Основні напрями програми:

1. **Оцінювання загроз з боку російської федерації:** розроблення інструментів для боротьби з інформаційними атаками та аналізу гібридних загроз.

2. **Енергетична безпека:** розроблення нових рішень для гарантування безпеки енергетичної інфраструктури та переходу на відновлювальні джерела енергії.
3. **Інновації та новітні технології:** дослідження, пов'язані зі штучним інтелектом, квантовими технологіями та біотехнологіями, з метою захисту від потенційних загроз.
4. **Протидія тероризму:** розроблення технологій для виявлення та запобігання терористичним загрозам, зокрема, протидія використанню технологій у тероризмі.
5. **Управління хімічними, біологічними, радіологічними та ядерними небезпеками:** пошук нових методів захисту та ліквідації небезпечних агентів.
6. **Протидія гібридним загрозам:** розроблення технологій для захисту від інформаційних маніпуляцій та інших гібридних тактик.
7. **Резистентність:** посилення національної готовності до кризових ситуацій і забезпечення захисту критичної інфраструктури.
8. **Кіберзахист:** підтримка розроблення технологій для захисту комунікаційних мереж.
9. **Охорона довкілля і зміни клімату:** Вивчення впливу зміни клімату на безпеку, зокрема природних катастроф.
10. **Стратегічне прогнозування:** вивчення основних тенденцій у міжнародній безпеці та розроблення ранніх систем попередження.
11. **Людські й соціальні аспекти безпеки:** підтримка ініціатив, спрямованих на жінок, мир та безпеку.

Чому це важливо? Українські науковці мають змогу отримати фінансування для проєктів, що сприяють розвитку науки і технологій, які відповідають викликам сучасності, зокрема передбачають протидію агресії російської федерації. МОН закликає вчених до активної участі в цих ініціативах.

Подання заявок на участь у програмі триватиме до **5 січня 2025 року** [за посиланням](#). Детальнішу інформацію про конкурс читайте [тут](#).
([вгору](#))

Додаток 11

11.10.2024

Україна й НАТО поглиблюватимуть співпрацю в науково-дослідницькій сфері з метою протидії російській агресії

9 жовтня 2024 року у штаб-квартирі НАТО (м. Брюссель) відбулося перше засідання у форматі Ради Україна–НАТО Робочої групи з питань співпраці у сфері науки та довкілля. Участь у заході взяли заступник міністра освіти і науки України **Денис Курбатов** та генеральний директор

директорату розвитку науки МОН **Григорій Мозолевич** ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Ключовими темами дискусії стали взаємодія України та Альянсу в межах Програми НАТО «Наука заради миру і безпеки», теперішня ситуація в науково-дослідницькому середовищі України та пріоритети майбутньої співпраці.

Заступник міністра освіти і науки поінформував представників Альянсу про стан, можливості і потреби науково-дослідницької сфери України, а також розповів про втрати, спричинені російською агресією. Представлено пріоритети України у сфері науки та інновацій, заплановані зміни в галузі та плани щодо її відновлення та модернізації у воєнний і післявоєнний періоди.

Сторони обговорили чинні проєкти в межах програми «Наука заради миру і безпеки» за участю України.

Україна запропонувала зробити важливий крок, щоб наші наукові організації отримали можливість бути ініціаторами тематики нових проєктів спільно з партнерами з країн НАТО. З огляду на досвід, який нині має українська сторона, такі тематики впливатимуть на підвищення стійкості як України, так і країн Північноатлантичного альянсу.

Крім цього, сторони домовились протягом піврічного періоду розробити та затвердити на наступному засіданні дорожню карту розширення співпраці України з НАТО у сфері науки, інновацій та технологій.

([вгору](#))

Додаток 12

11.10.2024

Україна взяла участь у 59-й зустрічі Адміністративної ради УНТЦ з метою розширення науково-технічного співробітництва

Основними завданнями зустрічі було затвердження нових програм щодо допомоги українським науковцям та реалізації проєктів, спрямованих на відновлення і розвиток дослідницької інфраструктури України. Окрему увагу надали підтримці українських учених у межах програм, що дають змогу продовжувати наукову діяльність саме в Україні, без потреби тривалого перебування за кордоном ([Міністерство освіти і науки України](#)).

На засіданні Ради УНТЦ було затверджено 12 нових проєктів, підтверджено 7 партнерських проєктів, серед яких проєкти щодо гарантування безпеки окремих об'єктів дослідницької інфраструктури, зокрема в напрямі ядерної фізики та продовольчої безпеки. Загальний обсяг фінансування затверджених проєктів \$20,7 млн, що стало третім за величиною результатом в історії УНТЦ.

Разом із рішеннями цього річного травневого засідання, загальна сума фінансування проєктів УНТЦ за 2024 рік сягнула \$53,9 млн, що перевищило

торішній показник у \$34,1 млн і є найбільшим обсягом за історію існування цієї інституції.

Ці результати свідчать про послідовну підтримку України з боку Європейського Союзу та Сполучених Штатів у боротьбі проти російської агресії. Серед інших важливих рішень Ради також було затвердження адміністративно-операційного бюджету на 2025 рік, розглянуто запити на додаткове фінансування від Секретаріату УНТЦ, а також ухвалено Річний звіт за 2023 рік.

Учасники зустрічі відзначили важливість розширення співпраці та підтримки наукових ініціатив, що сприятимуть розвитку інноваційного потенціалу України

([вгору](#))

Додаток 13

08.10.2024

Українські вчені можуть отримати доступ до 47 полярних інфраструктур: почався конкурс

Зараз у межах POLARIN оголошено перший конкурс ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

Для України в ньому доступні 47 об'єктів полярної дослідницької інфраструктури інших країн-учасниць проекту. Зокрема, 9 антарктичних та 26 арктичних станцій, 1 арктична обсерваторія, 9 океанографічних суден та 2 репозитарії.

Зі свого боку Україна запрошує закордонних учених на станцію «Академік Вернадський» та криголам «Ноосфера».

До конкурсу можуть долучитися фахові дослідники полярних регіонів з будь-яких наукових установ, закладів вищої освіти чи інших організацій. Групи заявників, у яких більш як чотири учасники, повинні залучати дослідників щонайменше з двох різних країн.

Проектні пропозиції мають стосуватися хоча б однієї з таких тем:

- Морський лід і полярні океани в кліматичній системі
- Полярні льодовикові щити, льодовики та рівень моря
- Кругообіг вуглецю на суші та вічна мерзлота
- Полярні екосистеми та біорізноманіття
- Динаміка і хімічні властивості атмосфери
- Палеокліматичні процеси та їхня мінливість
- Людина, суспільство та глобальні зміни

Період доступності кожної інфраструктури в межах конкурсу визначений кожною країною окремо. Ця інформація доступна на [сайті POLARIN](#). Максимальний термін використання інфраструктури інших країн не має перевищувати 3 місяці.

Заявки на конкурс приймають через онлайн-систему POLARIN Transnational Access Platform ([POLARIN TAP](#)). Там же можна знайти докладну інформацію про умови конкурсу ([Посібник для заявників](#)), повний перелік інфраструктур, шаблони документів тощо.

Кінцевий термін подання заявок — 28 листопада 2024 року (16:00 за центральноевропейським часом).

Рішення про обрані пропозиції будуть оголошені в середині березня 2025 року через POLARIN TAP.

Запрошуємо українських учених скористатися цією унікальною можливістю та долучитися до глобальної науки.

([вгору](#))

Додаток 14

08.10.2024

Триває пошук партнерів для участі у проєктах, які фінансує Європейський Союз

Станом на сьогодні доступні такі можливості ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

- Стартап чистих технологій у Великій Британії шукає промислових та наукових партнерів для угоди про співробітництво в галузі досліджень щодо прогностного моніторингу та вловлювання витоків фторованого газу.
- Консорціум на чолі з турецьким університетом шукає партнерів для реалізації проєкту в рамках програми «Цифрова Європа», який зосереджений на розвитку передових можливостей через використання ШІ, аналізу даних та інтернету речей у сільському господарстві та управлінні відходами.
- Німецький університет розробив нову технологію комп'ютерної томографії, яка поєднує в собі зменшення артефактів подвійної орієнтації та злиття 2D/3D з високою роздільною здатністю.
- Іспанський коуч і фасилітатор, який підвищує організаційний добробут, продуктивність і розвиває м'які навички, шукає можливості для міжнародної співпраці по цілому світу.

Докладніше – на [сторінці Проєктного офісу Львівської політехніки у соцмережі Фейсбук](#).

([вгору](#))

Додаток 15

23.10.2024

Україна і Німеччина підписали угоду про співпрацю у сферах науки, технологій, інновацій та вищої освіти

(Міністерство освіти і науки України).

Двостороння співпраця України і Німеччини охоплюватиме:

- обмін експертами для реалізації спільних науково-технічних програм;
- участь у міжнародних проєктах, організацію спільних наукових конференцій, семінарів і симпозіумів;
- створення і спільне використання інноваційних структур;
- підтримку програм вищої освіти та розвиток партнерських відносин між університетами обох країн.

*«У минулому році ми відзначили 30-річчя встановлення українсько-німецького співробітництва у сфері науки й технологій. Сьогодні укріпили це співробітництво, підписавши нову угоду. Для нас це важлива угода, оскільки розуміємо, що наука не може розвиватися окремо, вона розвивається у взаємодії та співпраці. Ми чітко розуміємо, що відновлення України неможливе без технологій, а технології своєю чергою не можуть існувати без науки», — зазначив **Оксен Лісовий**.*

*«Жорстока загарбницька війна росії спричиняє в Україні жахливі страждання й руйнування. Вона має важкі наслідки і для української науки. Ми стоїмо на боці України і надаємо їй військову, гуманітарну та економічну підтримку. Проте наші зусилля у воєнний час спрямовані і на відновлення. Новою угодою про співробітництво у сфері науки і технологій, яку сьогодні підписуємо, ми поглиблюємо співробітництво з українськими партнерами у сфері науки і досліджень. Зміцнення інноваційної сили України вже сьогодні зміцнює країну для відновлення та для майбутнього у мирі та свободі», — додає міністерка освіти і наукових досліджень **Беттіна Штарк-Ватцінгер**.*

Також у межах візиту відбулася презентація чотирьох новостворених українсько-німецьких центрів передових досліджень, які розпочали роботу в цьому році, і є однією з ключових ініціатив науково-технологічної співпраці між Україною і Німеччиною.

Центри передових досліджень — це чотири наукові центри, де українські й німецькі дослідники спільно працюватимуть над дослідженнями та створенням передових технологій. Вони функціонують у Львові, Харкові, Києві та отримують фінансову підтримку Німеччини у розмірі орієнтовно 10 млн євро.

Детальніше про центри:

- Один з центрів передових досліджень у Львові працює над розробленням нових антибактеріальних сполук, що матимуть важливе значення для медицини та боротьби з інфекційними захворюваннями і будуть вирішувати проблему антибіотикорезистентності;
- Інший — займається аналізом історичних травм ХХ століття, вивченням важливих історичних подій, спрямованих на осмислення й аналіз суспільних змін та наслідків конфліктів.

- У Харкові діяльність центру зосереджено на застосуванні плазмових технологій у спінтроніці, що відкриває нові можливості для розвитку передових електронних пристроїв.
- У Києві центр фокусується на дослідженні квантових матеріалів, розвитку високотехнологічних рішень у галузі інформаційних технологій та фізики.

Підписання Угоди стало черговим важливим кроком у зміцненні українсько-німецьких відносин та розвитку інноваційного потенціалу обох країн. Дякуємо нашим колегам за співпрацю.

([вгору](#))

Додаток 16

28.10.2024

Візит делегації НФДУ до Німецького дослідницького фонду (DFG): зміцнення співпраці між Україною та Німеччиною

Мета візиту

Основною метою візиту було обговорення напрямів подальшої співпраці та обміну досвідом у сфері грантового фінансування дослідницьких проєктів. Німецький дослідницький фонд організував ряд ознайомчих зустрічей, спрямованих на розкриття специфіки своєї діяльності та обмін кращими практиками з українськими колегами ([Національний фонд досліджень України](#)).

Основні теми для обговорення

Впродовж п'яти днів делегація НФДУ та представники DFG обговорили низку ключових тем, що стали основою для подальшої співпраці:

1. Підвищення інституційної спроможності НФДУ:

Однією з основних цілей зустрічі було обговорення стратегій підвищення інституційної спроможності НФДУ. DFG поділилося досвідом щодо розробки критеріїв оцінювання проєктів, моніторингу виконання грантів, забезпечення прозорості у фінансових питаннях тощо. Представники НФДУ отримали експертні рекомендації щодо вдосконалення механізмів грантового фінансування в Україні.

2. Посилення співпраці на інституційному рівні:

Учасники обговорили можливості для поглиблення співпраці між DFG та НФДУ. В рамках цієї теми були визначені конкретні напрямки, зокрема спільні дослідницькі програми, організація спільних заходів тощо. Підкреслювалося, що інституційна співпраця може включати також спільні проєкти, що дозволить реалізувати інноваційні ідеї та дослідження з використанням ресурсів обох фондів.

3. Обмін досвідом у сфері грантового фінансування:

Досвід DFG у сфері грантового фінансування дослідницьких проєктів був предметом окремих дискусій. Представники німецького фонду

поділилися практиками відбору проєктів, механізмами фінансування та управління ризиками. Це обговорення стало важливим для української сторони, адже дозволило отримати конкретні інструменти для поліпшення власних процедур фінансування.

4. Стратегії підтримки молодих дослідників:

Особливу увагу було приділено питанням підтримки молодих учених. DFG поділилося своїм досвідом у впровадженні ініціатив для дослідників на різних стадіях їх кар'єр, що може стати корисним для розвитку таких ініціатив в Україні.

5. Спільний конкурс DFG-НФДУ:

Обговорення умов проведення спільного конкурсу DFG-НФДУ стало однією з найважливіших частин робочого візиту. Учасники розглянули моделі конкурсів, що проводяться DFG у співпраці з міжнародними партнерами та домовилися про наступні кроки, необхідні для реалізації конкурсу для підтримки українських вчених. Наразі установи вже узгодили тематику майбутнього конкурсу.

Ці теми стали основою для подальших переговорів і планування спільних дій, що сприятиме зміцненню наукового потенціалу обох країн.

Зустрічі з представниками дослідницької екосистеми Німеччини

В рамках візиту DFG також організувало ряд зустрічей з іншими представниками німецької дослідницької екосистеми.

Делегація НФДУ мала можливість поспілкуватися з представниками таких організацій, як DAAD (Німецька служба академічних обмінів), AvH (Фонд Александра фон Гумбольдта), Wissenschaftsrat (Німецька науково-гуманітарна рада), а також BMBF (Федеральне міністерство освіти і досліджень) та DLR (Німецький аерокосмічний центр). Зустрічі з представниками цих організацій та федерального органу виконавчої влади стали важливим кроком у зміцненні зв'язків між НФДУ та німецькою професійною спільнотою. Вони відкрили нові можливості для співпраці, обміну досвідом та реалізації спільних проєктів.

Учасники візиту висловили впевненість, що активна співпраця з німецькими партнерами сприятиме розвитку науки в Україні, підвищуючи її конкурентоспроможність на міжнародному рівні та післявоєнного відновлення.

Висновки та перспективи

Робочий візит делегації НФДУ до Німеччини відкриває нові горизонти для наукової співпраці між українськими та німецькими вченими. Спільні проєкти, обмін досвідом та підтримка грантового фінансування створюють умови для розвитку науки в Україні та інтеграції її до європейського дослідницького простору.

Отримана експертна підтримка та обмін кращими практиками з DFG допоможуть НФДУ підвищити свою інституційну спроможність. Вдосконалення механізмів управління грантовим фінансуванням, прозорість

процесів та підвищення ефективності реалізації наукових проєктів є критично важливими для залучення додаткових ресурсів та підтримки наукової спільноти в Україні.

Відзначаючи важливість міжнародної співпраці для розвитку науки, НФДУ планує активно використовувати нові можливості для залучення фінансування та інших ресурсів. Взаємодія з німецькими партнерами створює потенціал для спільного розв'язання актуальних наукових і соціальних проблем, що, в свою чергу, сприятиме сталому розвитку України.

У підсумку, робочий візит до Німеччини не лише укріпив вже наявні зв'язки, але й заклав основи для нових ініціатив, які сприятимуть позитивним змінам в українській науці та освіті. Впевнені, що співпраця з DFG та іншими німецькими організаціями надасть українським дослідникам нові можливості для реалізації своїх ідей та проєктів.

([вгору](#))

Додаток 17

18.10.2024

Прийом заявок до Віртуального Інституту перспективних досліджень в Україні на 2025-2026 навчальні роки

У тісній співпраці з партнерськими інституціями з України, Європи та США Інститут перспективних досліджень у Берліні (Wissenschaftskolleg) започаткував ініціативу, спрямовану на підтримку українських науковців у їхніх зусиллях щодо заснування Інституту перспективних досліджень у Києві. Повномасштабна інституційна діяльність в Україні стане можливою лише після завершення війни, але вже у вересні 2023 року Віртуальний український інститут перспективних досліджень (VUIAS) розпочав свою діяльність і прийняв першу міждисциплінарну групу стипендіатів. VUIAS надаватиме стипендії українським науковцям, координуватиме їх для формування віртуальної спільноти, організовуватиме для них колоквиуми та інші віртуальні та гібридні заходи, налагоджуватиме зв'язки з відповідними колегами та академічними установами на міжнародному рівні, а також надаватиме такі послуги, як доступ до бібліотек та допомога у перекладі та публікації робіт ([Національний фонд досліджень України](#)).

VUIAS фінансується Німецьким фондом Фольксваген. Програма надає два види стипендій:

- Стипендії VUIAS в Україні, які надаються Інститутом Wissenschaftskolleg науковцям, що працюють в університетах та науково-дослідних інститутах України та проживають в Україні;
- Стипендії VUIAS для вчених за кордоном, які фінансуються, відбираються та приймаються вісьмома провідними світовими інститутами перспективних досліджень, що розташовані в Європі та США.

Це оголошення про прийом заявок на отримання до п'ятнадцяти стипендій VUIAS в Україні на 2025/2026 навчальний рік.

Стипендії VUIAS в Україні надаватимуться науковцям, які проживають в Україні та працюють в українських університетах та науково-дослідних інститутах, на десять місяців (з 1 жовтня 2025 року по 31 липня 2026 року). Стипендіати залишатимуться у своїх інститутах і отримуватимуть стипендії там. Розмір стипендій VUIAS в Україні становить 500 євро на місяць для постдокторів та 1000 євро на місяць для професорів. Більш детальну інформацію про стипендії VUIAS в Україні можна знайти у [Рекомендаціях про стипендії](#).

До подання заохочуються заявки на стипендії VUIAS в Україні науковців України з усіх дисциплін – заявки з природничих, біологічних, соціальних та гуманітарних наук однаково вітаються. Стипендії VUIAS в Україні підтримують науковців у реалізації самостійно обраного дослідницького проєкту. На стипендію можуть претендувати науковці на всіх етапах своєї кар'єри, якщо вони мають ступінь доктора філософії і ще не вийшли на пенсію.

Стипендії VUIAS в Україні призначені для науковців, які проживають в Україні, мають українське громадянство або дозвіл на довгострокове проживання та працюють в українській академічній установі. Протягом 2025/2026 навчального року всі стипендіати VUIAS будуть зобов'язані брати участь у міждисциплінарному обміні зі спільнотою через регулярну участь у колоквіумі VUIAS та інших заходах. Робочими мовами будуть українська та англійська; очікується як активне, так і пасивне володіння англійською мовою.

Заявка має бути складена англійською мовою та подана через [аплікаційну платформу VUIAS](#).

Кінцевий термін подачі заявок – 30 листопада 2024 року, 14:00 за центральноєвропейським часом.

Для отримання практичних порад щодо процедури подання заявки, будь ласка, ознайомтеся з [Інструкцією щодо подання заявки](#) та [поширеними запитаннями](#), або напишіть на електронну адресу admissions@vuias.org .
([вгору](#))

Додаток 18

02.10.2024

Допомога науковцям: нові можливості від НКП Програми «Горизонт Європа»

В Україні починають працювати Національні контактні пункти Програми ЄС «Горизонт Європа» ([Світ](#)).

Днями підписано договір про створення НКП за напрямом діяльності «Здоров'я». Його підписали Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького (на основі якого діятиме НКП) та Міністерство освіти і науки України.

НКП очолив Роман Лесик, керівник Центру молекулярного дизайну, досліджень лікарських засобів та біологічно-активних сполук, завідувач кафедри фармацевтичної, органічної й біоорганічної хімії ЛНМУ ім. Данила Галицького.

Газета «Світ» попросила пана Романа відповісти на декілька запитань. На який термін укладено договір? Що і як планує робити НКП? Чи обмежуватиметься робота пункту інформуванням про актуальні конкурси у Програмі «Горизонт Європа», чи планується й індивідуальна підтримка? А також: як поліпшити грантову роботу в наукових установах та університетах?

«Договір укладено на три роки, — розповів Роман Лесик. — Національний контактний пункт створено, щоб інформувати про конкурси Програми «Горизонт Європа» й допомагати науковцям більш ефективно брати участь у грантових проєктах і бути представленими на європейському науковому ринку. Сподіваємося, що в довгостроковій перспективі це допоможе підвищити якість українських досліджень. Тобто пункти — це структури підтримування для потенційних заявників та бенефіціарів.

Пункт працюватиме на базі Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького. Пів року тому тут створено Центр молекулярного дизайну, досліджень лікарських засобів та біологічно-активних сполук, нещодавно ми отримали грант Національного фонду досліджень України на його розвиток. Вдалося зібрати дуже фахову команду, до якої увійшли науковці, спеціаліст з написання грантів, економісти, фахівці, які можуть робити промоцію проєктів. Планую залучити цю команду до роботи НКП. Радий, що у фінансуванні передбачена можливість залучити фахівців, проводити інформаційні заходи. Це не дуже великі кошти, але вони дають можливість працювати ефективніше.

НКП розповідатиме про можливості, які є для українських науковців та бізнесу, допомагатиме налагодити співпрацю між різними установами.

В Україні є класні науковці й сильні наукові установи, які працюють, попри недостатнє фінансування. Але нам варто позбутися пострадянських химер, що пов'язані з певною «ізоляцією» української науки та відсутністю повноцінної комунікації з іноземними науковцями, несприйняттям та нерозумінням конкуренції на науковому ринку, відсутністю участі у важливих міжнародних проєктах та консорціумах тощо. Варто впевненіше рухатися в напрямку залучення грантової й міжнародної підтримки, співпрацювати з провідними науковими установами. Тобто зміни є, але поки що повільні.

Ще влітку ми почали комунікацію з подібними контактними пунктами у Бельгії, Франції, Чехії, Польщі, шукали партнерів для представників університетів Харкова, Тернополя, Івано-Франківська. Також контактували зі спеціалістами, які можуть надати фахову консультацію щодо того чи іншого конкурсу.

Допомагав і особисто, адже маю досвід написання і подання грантових заявок, зокрема, в Програмі «Горизонт Європа».

Переконаний, що для написання хорошої грантової пропозиції потрібні зусилля не лише науковців. Ми співпрацюємо з Агенцією регіонального розвитку Львівської області при Львівській обласній військовій адміністрації. Агенцією керує докторка економічних наук Ірина Тимечко — вона, образно кажучи, «перевернула» наш світогляд щодо написання грантів.

Ми підходили до цього як науковці, враховували речі, обов'язкові для хорошого наукового дослідження (проблема, методи, рекомендації щодо розв'язання тощо). А пані Ірина пояснила, як ефективно представити науковий доробок, як акцентувати на розвитку ідеї в майбутньому.

Інакше кажучи, коли над створенням заявки працює мультидисциплінарна команда, яка враховує і питання просування та розвитку в майбутньому, шансів на перемогу більшає.

Саме так хочу побудувати роботу нашої команди у НКП. Наприклад, консультувати, як правильно скласти бюджет, як правильно вибрати робочі пакети, спланувати етапи дослідження, як створити консорціум з іноземцями.

Бачу, що українські науковці поступово набувають досвіду написання грантів і перемоги в різних конкурсах. Але варто пам'ятати: для того, щоб написати ефективну грантову заявку, не досить послухати один чи два вебінари. Потрібно звертатися за консультативною допомогою до НКП чи «Офісу Горизонт Європа в Україні», шукати партнерів, долучатися до наукових спільнот.

Але найперше все-таки має формуватися культура написання грантів. Треба створювати відповідні структури при університетах і наукових установах. І вони мають бути не для «галочки», а справді дієвими. При деяких українських університетах такі вже є.

Можливий і другий варіант — залучати до наукової групи фахівця з написання грантів. Якимось, під час стажування у Лос-Анджелесі з менеджменту наукових досліджень, я слухав лекцію успішного науковця, педіатра, професора Говбея. Він постійно вигравав гранти Національного інституту здоров'я США. (Це одні з найкращих грантів у США, їх дуже непросто виграти). Я запитав: «Як вам це вдається?» Він відповів, що дуже просто, адже у нього є людина, яка цим займається.

Звісно, щоб залучити такого фахівця, треба створити наукову групу, мати досвід і грантову історію.

Я радий, що такий досвід і грантову історію має і наша команда. Ми вигравали гранти Національного фонду досліджень України, Міністерства

освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, Польського національного агентства академічних обмінів (NAWA) тощо. Звісно, ми поки що не знаємо відповідей на всі запитання, які можуть виникнути щодо міжнародної співпраці, але ми вчимося і залучаємо кращих фахівців!»

Записала Світлана ГАЛАТА

([вгору](#))

Додаток 19

10.10.2024

Расенко О.

ПЕРЕНЕСЕНИЙ COVID-19 ПОДВОЮЄ РИЗИК СЕРЦЕВОГО НАПАДУ, ІНСУЛЬТУ ТА СМЕРТІ В ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Нове дослідження, проведене клінікою Клівленда та Університетом Південної Каліфорнії, засвідчило, що історія захворювання на COVID-19 може подвоїти ризик серцевого нападу, інсульту або смерті ([SOCPORTAL.INFO](#)).

Джерело: Arteriosclerosis, Thrombosis and Vascular Biology (2024). DOI: 10.1161/ATVВANA.124.321001

Основні висновки дослідження

- **Подвоєний ризик серцево-судинних подій:** Люди, які перенесли будь-яку форму COVID-19, удвічі частіше стикаються із серйозними серцево-судинними подіями, як-от серцевий напад, інсульт або смерть, протягом трьох років після встановлення діагнозу.
- **Підвищений ризик у госпіталізованих пацієнтів:** Ризик значно вищий для пацієнтів, які були госпіталізовані з COVID-19, і цей фактор більш значущий, ніж наявність раніше існуючих серцевих захворювань.
- **Вплив групи крові:** Генетичний аналіз показав, що люди з групою крові А, В або АВ удвічі частіше зазнають негативних серцево-судинних подій після перенесеного COVID-19 порівняно з людьми з групою крові О.

Деталі дослідження

Дослідження, опубліковане в журналі Arteriosclerosis, Thrombosis and Vascular Biology, ґрунтувалося на даних Британського біобанку. Було проаналізовано дані 10 005 осіб, які перенесли COVID-19, і 217 730 осіб, не інфікованих вірусом, у період із лютого до грудня 2020 року.

Станлі Хазен, доктор медичних наук і співкерівник дослідження, зазначив:

У всьому світі понад мільярд людей уже перенесли COVID-19. Наші результати мають глобальне значення для охорони здоров'я і вказують на потенційне збільшення серцево-судинних захворювань у всьому світі.

Роль генетики та групи крові

- **Генетичні чинники:** Раніше деякі генетичні варіанти пов'язували з ішемічною хворобою серця, серцевими нападами та інфекцією COVID-19. Однак у цьому дослідженні ці відомі генетичні варіанти не пояснюють підвищений ризик серцево-судинних подій після COVID-19.
- **Група крові:** Дослідження виявило зв'язок між підвищеним ризиком і групою крові. Люди з групами крові А, В або АВ більш схильні як до зараження COVID-19, так і до подальших серцево-судинних ускладнень.

Хуман Аллаї, доктор філософії з Медичної школи Університету Південної Каліфорнії та співкерівник дослідження, додав:

Наші дані, що вказують на особливо високий ризик серцевих нападів та інсультів у пацієнтів із групами крові А, В або АВ після COVID-19, мають значущі клінічні наслідки. З огляду на те, що 60% світового населення мають ці групи крові, наше дослідження порушує важливі питання про те, чи слід розглядати більш агресивні заходи щодо зниження серцево-судинного ризику з урахуванням генетичних особливостей кожної людини.

Ці результати підкреслюють необхідність враховувати історію перенесеного COVID-19 під час формування планів профілактики серцево-судинних захворювань, - наголосив доктор Хазен.

([вгору](#))

Додаток 20

21.10.2024

Борисіхіна К.

Погані новини. Коронавірус збільшує ризик діабету 2 типу у дітей

Дослідження проаналізувало дані 613 602 дітей, розділивши їх на дві рівні групи: 306 801 пацієнт із COVID-19 і 306 801 пацієнт із ГРІ. Було встановлено, що відносний ризик (RR) розвитку діабету 2 типу в дітей із COVID-19 був вищим на 55% за один місяць, на 48% за три місяці та на 58% за шість місяців після хвороби, порівняно з дітьми з ГРІ ([nv.ua](#)).

Особливо високий ризик спостерігався серед дітей з ожирінням, де RR був більш ніж удвічі вищим через шість місяців після зараження. Аналіз також показав, що госпіталізовані пацієнти з COVID-19 стикалися з ще вищими ризиками.

Дослідники дійшли висновку, що COVID-19 пов'язаний зі збільшенням випадків діабету 2 типу серед дітей, однак подальші дослідження необхідні для з'ясування механізмів цього впливу. Наразі причини, через які COVID-19 може спричиняти діабет 2 типу, залишаються незрозумілими, але існує гіпотеза, що вірус може втручатися в системи, які регулюють чутливість до інсуліну і здатність клітин зв'язувати глюкозу.

Це відкриття підкреслює важливість спостереження за здоров'ям дітей, які перенесли COVID-19, для раннього виявлення та профілактики діабету 2 типу.

Правова інформація. Ця стаття містить загальні відомості довідкового характеру і не повинна розглядатися як альтернатива рекомендаціям лікаря. NV не несе відповідальності за будь-який діагноз, поставлений читачем на основі матеріалів сайту. NV також не несе відповідальності за зміст інших інтернет-ресурсів, посилання на які присутні в цій статті. Якщо вас турбує стан вашого здоров'я, зверніться до лікаря.

([вгору](#))

Додаток 21

10.10.2024

Нобелівську премію з літератури отримала письменниця Хан Канг

Про це повідомляє Укрінформ з посиланням на сторінку премії у [соцмережі X \(ukrinform.ua\)](#).

«Нобелівська премія з літератури 2024 року присуджена південнокорейській письменниці Хан Канг «за її інтенсивну поетичну прозу, яка протистоїть історичним травмам і показує крихкість людського життя», - йдеться у повідомленні.

Шведська академія [зазначає](#), що перші кроки на літературній ниві Канг розпочала у 1993 році, коли у корейському журналі «Література і суспільство» були опубліковані кілька її віршів.

Міжнародної слави Хан Канг зажила у 2016 році, коли її роман «Вегетаріанка» здобув [Міжнародну Букерівську премію](#) (у Південній Кореї книжка вийшла у 2007 році).

«У своїй творчості Хан Канг протистоїть історичним травмам та невидимим наборам правил і в кожному своєму творі показує крихкість людського життя. Вона має унікальне розуміння зв'язків між тілом і душею, живими і мертвими, і завдяки своєму поетичному та експериментальному стилю стала новатором у сучасній прозі», - заявили у Шведській академії.

([вгору](#))

Додаток 22

14.10.2024

Нобелівська премія: оголосили лауреатів з економіки

Як передає Укрінформ, про це йдеться на сторінці премії у [соцмережі X \(ukrinform.ua\)](#).

«Шведська королівська академія наук вирішила присудити премію Sveriges Riksbank з економічних наук 2024 року в пам'ять про Альфреда

Нобеля Дарону Аджемоглу, Саймону Джонсону та Джеймсу Робінсону «за дослідження того, як формуються інституції та впливають на процвітання», - йдеться у повідомленні.

Як зазначається на [сайті](#) премії, цьогорічні лауреати продемонстрували важливість суспільних інституцій для процвітання країни.

«Коли європейці колонізували значні частини земної кулі, інституції в цих суспільствах змінилися. Часом це відбувалося у драматичний спосіб, але не скрізь однаково. В одних місцях метою була експлуатація корінного населення та видобуток ресурсів на користь колонізаторів. В інших колонізатори формували інклюзивні політичні та економічні системи для довгострокової вигоди європейських мігрантів. Лауреати показали, що одним із пояснень відмінностей у добробуті країн є суспільні інституції, запроваджені під час колонізації», - зазначають у комітеті.

Підкреслюється, що інклюзивні інституції часто створювали в бідних країнах, і з часом це привело до процвітання населення. Це важлива причина того, чому колишні колонії, які колись були багатими, тепер бідні, і навпаки, зауважили у комітеті.

«Зменшення величезної різниці в доходах між країнами є одним із найбільших викликів нашого часу. Лауреати продемонстрували важливість суспільних інституцій для досягнення цієї мети», – заявив голова Комітету з премії з економічних наук Королівської академії наук Швеції Якоб Свенссон...

([вгору](#))

Додаток 23

12.10.2024

Під час затемнення Сонця на «Вернадському» провели важливий експеримент з вивчення іоносфери

Іонізація верхніх шарів атмосфери відбувається переважно під впливом ультрафіолетового радіовипромінювання Сонця. Під час затемнення воно швидко перекривається Місяцем: майже так само, як і світло, яке ми бачимо. Тож “сканування” іоносфери в цей період дає вченим нову інформацію про неї, яку неможливо отримати за звичних умов ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

У чому ж полягав експеримент?

Для діагностики масштабних іоносферних неоднорідностей на станції “Академік Вернадський” багато років вивчають поширення високочастотних сигналів на наддовгих відстанях.

Як зондувальні сигнали (тобто які взаємодіють з іоносферою) часто використовується випромінювання станцій служби точного часу, яке має надзвичайно високу довготривалу стабільність параметрів. Наприклад, станції CHU з Північної Америки.

На “Вернадському” з 2010 року зондування іоносфери на наддовгих радіолініях за сигналами станцій служби точного часу ведеться за допомогою цифрового приймально-вимірювального комплексу, до якого входять приймачі WiNRADiO WR-G313i. Під час цьогорічної сезонної експедиції на станції встановили новий сучасний приймач WiNRADiO WR-G35 DDC, здатний приймати сигнали одночасно на кількох частотах.

Саме ним і реєстрували сигнали під час затемнення Сонця. У ході експерименту він приймав сигнали не тільки канадської станції CHU, але й радіостанції WWVH, що розташована на Гавайях.

Це дозволило отримати цінну інформацію про стан іоносфери безпосередньо в зоні затемнення. Наприклад, чи з’являється поширення радіохвиль зворотньою трасою, як змінюється висота шарів іоносфери та кількість іонізованих частинок під впливом швидких змін іонізуючого випромінювання.

З урахуванням цього науковці зможуть вдосконалити моделі іоносфери. Їх використовують для покращення якості позиціонування в глобальних навігаційних супутникових системах, прогнозування умов іоносферного радіозв’язку між віддаленими регіонами світу, зв’язку з супутниками тощо.

([вгору](#))

Додаток 24

14.10.2024

Грантоотримувачі НФДУ проаналізували сучасний стан наукових досліджень в інтерактивних системах штучного інтелекту

Пишаємося ми й англomовною монографією, яка вийшла у видавництві [Iowa State University Digital Press – Modern Information Technologies in Scientific Research and Educational Activities](#) (Сучасні інформаційні технології в науковій та освітній діяльності) ([Національний фонд досліджень України](#)).

У монографії проаналізовано та узагальнено сучасний стан наукових досліджень в інтерактивних системах штучного інтелекту, системах генерації тексту, діагностиці конкурентоспроможності спеціалістів, коректній передачі кольору при формуванні зображень, інформатизації роботи аспірантів, а також доступна технологія створення тривимірних 3D моделей.

Ці дослідження співробітників Інституту кібернетики виконані за підтримки Національного фонду досліджень України за проектом «Розробка хмарної платформи пацієнт-центричної телереабілітації онкологічних хворих на основі математичного моделювання», що був переможцем конкурсу «Наука для безпеки і сталого розвитку». Керівник проекту – член-кореспондент НАН України Петро Стецюк.

Особливе місце в роботі відведено автоматизованій комп’ютерній системі діагностики конкурентоспроможності фахівців у галузі

інформаційних технологій. Ця діагностика допомагає ефективно оцінити професійність фахівців та визначити потреби у підвищенні кваліфікації.

Особливістю монографії є кооперація різних наукових установ під час її написання та публікації. Зокрема, у авторському колективі представлені співробітники Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, Одеський національний технологічний університет, Інститут проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України, Вінницький національний технічний університет та Університет штату Айова. Автори публікації: Кирило Малахов, та Владислав Каверинський, Лілія Іванова, Олександр Романюк, Оксана Романюк, Світлана Войнова, Сергій Котлик та Оксана Соколова

Монографія буде корисна фахівцям і співробітникам компаній, що працюють у сфері ІТ, викладачам, магістрам, студентам і аспірантам вищих навчальних закладів, а також усім, хто цікавиться питаннями інформаційних технологій.

([вгору](#))

Додаток 25

09.10.2024

НаУКМА імплементуватиме свій четвертий проєкт за фінансування Національного інституту охорони здоров'я США (NIH)

Цей інноваційний проєкт «**Запобігання вживанню психоактивних речовин нещодавно переміщеними дорослими (SUPRA)**» поєднуватиме епідеміологію з аналізом інтервенцій в умовах війни та імплементуватиметься в межах субугоди, підписаної з [Бостонським медичним центром](#) за фінансування [Національного інституту з питань зловживання наркотиками \(NIDA\)](#) [Національного інституту охорони здоров'я США \(NIH\)](#). І це вже четвертий потужний проєкт за фінансування Національного інституту охорони здоров'я США, який імплементуватиме чи співімплементуватиме НаУКМА ([Світ](#)).

Грунтуючись на потужній експертизі на рівні громад, зокрема роботі з постраждалими від військового конфлікту в Україні, [Центр психічного здоров'я та психосоціального супроводу НаУКМА](#) братиме активну участь в розробці та оцінці інтервенцій на рівні громад в Україні й допоможе з інтеграцією та адаптацією втручань до поточного контексту України. Всесвітньо відомий експерт у сфері психічного здоров'я, доктор **Сергій Богданов**, керівник Центру психічного здоров'я та психосоціального супроводу НаУКМА, який представлятиме НаУКМА в цьому проєкті, у співпраці з доцентом Бостонського університету **Карстеном Лунцем** та науковим експертом Гарвардського університету доктором **Кімберлі Гук**, також допомагатиме з навчанням інтервенціоністів і братиме участь у підготовці манускриптів за результатами дослідження. До роботи над

манускриптами будуть залучені й молодші науковці НаУКМА. Доктор Богданов має потужний досвід і успішно реалізовані проєкти в галузі у співпраці з Університетом Джона Гопкінса (за фінансування USAID), Лондонською школою гігієни та тропічної медицини (за фінансування Wellcome Trust), а також досвід роботи ментором у межах проєкту Національного інституту охорони здоров'я США за фінансування Національного інституту психічного здоров'я (NIMH), присвяченого цій же ж проблематиці.

([вгору](#))

Додаток 26

10.10.2024

Є сенс постаратися. Інтенсивні тренування і дієта покращують здоров'я печінки

У [дослідженні](#) брали участь 24 пацієнти з метаболічним дисфункціональним стеатогепатитом (MASH) — поширеним захворюванням печінки, пов'язаним із надмірним накопиченням жиру. Одна група пацієнтів дотримувалася програми тренувань і дієти протягом 10 місяців, що призвело до значного поліпшення стану печінки порівняно з контрольною групою, яка отримувала стандартне лікування ([nv.ua](#)).

Дослідники використовували передові методи візуалізації та біопсії, щоб вивчити стан печінки пацієнтів. Ці інструменти дали змогу оцінити рівень запалення, накопичення жиру і розвитку фіброзу. Згідно з результатами дослідження, пацієнти, які дотримувалися програми лікування, втратили від 13 до 22 фунтів і збільшили м'язову масу. Тоді як у контрольній групі зниження ваги становило всього від 0 до 9 фунтів. Крім цього, пацієнти з групи лікування показали поліпшення кардіореспіраторної витривалості та підвищення чутливості до інсуліну.

«В інших дослідженнях вивчали дієту або фізичні вправи окремо, але наше дослідження вперше оцінює їхній спільний вплив на здоров'я печінки», — каже провідний автор дослідження, професор Елізабет Паркс. Ожиріння та пов'язані з ним стани, такі як високий тиск і діабет 2 типу, є основними факторами ризику для MASH. Програма інтенсивних тренувань і обмежена дієта довели свою ефективність у лікуванні цих станів, запобігаючи подальшому пошкодженню печінки.

Це дослідження відкриває нові можливості для лікування і відновлення печінки, показавши, що хвороби печінки можуть не бути хронічними і прогресуючими захворюваннями.

Правова інформація. Ця стаття містить загальні відомості довідкового характеру і не повинна розглядатися як альтернатива рекомендаціям лікаря. NV не несе відповідальності за будь-який діагноз, поставлений читачем на основі матеріалів сайту. NV також не несе

відповідальності за зміст інших інтернет-ресурсів, посилання на які присутні в цій статті. Якщо вас турбує стан вашого здоров'я, зверніться до лікаря.

([вгору](#))

Додаток 27

12.10.2024

Вивчення двох мов підвищує ефективність роботи мозку. Особливо в дитинстві

В експерименті взяла участь 151 людина, які розмовляли французькою, англійською або обома мовами. Їхню мозкову активність було зафіксовано за допомогою функціональної МРТ, що дало змогу вченим вивчити зв'язки між різними областями мозку в стані спокою ([nv.ua](#)).

Результати показали, що у двомовних учасників спостерігається вища зв'язаність між областями мозку, ніж у тих, хто говорив тільки однією мовою. Цей ефект особливо виражений у людей, які почали вивчати другу мову в ранньому віці.

Зв'язки між мозочком і лівою лобовою корою були особливо сильними у тих, хто рано почав вчити другу мову.

Дослідження підтверджує, що двомовність може сприяти поліпшенню когнітивних функцій і нейропластичності - здатності мозку адаптуватися і перебудовувати свої зв'язки.

Вчені вважають, що чим раніше людина починає вчити другу мову, тим ефективнішою стає організація мозку для обробки інформації.

Читайте також: [Дивовижно. Білінгвізм захищає мозок від хвороби Альцгеймера](#)

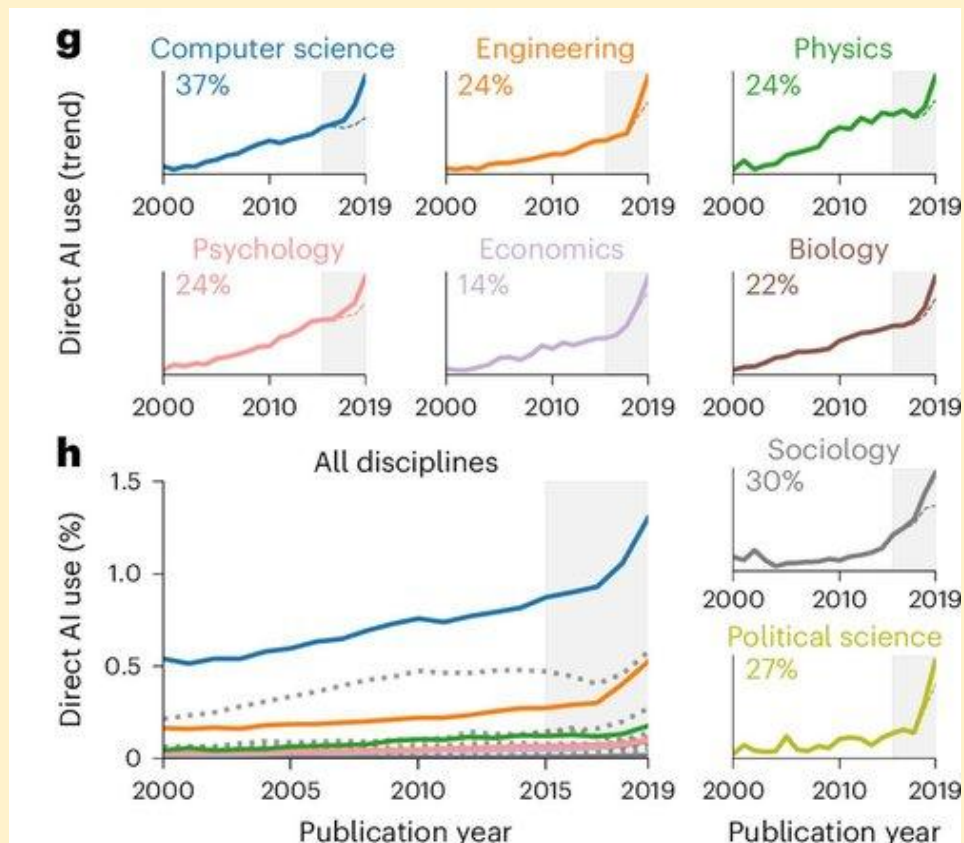
([вгору](#))

Додаток 28

18.10.2024

Наукові статті зі згадкою штучного інтелекту отримали більше цитувань

Водночас аналіз засвідчив той факт, що фахівців у сфері штучного інтелекту досі бракує для того, щоб науковці могли повною мірою використовувати його переваги. Результати аналізу [опубліковані](#) в журналі *Nature Human Behaviour* ([NAUKA](#)).

Наукові статті зі згадкою штучного інтелекту отримали більше цитувань. Nature Human Behaviour, 2024

Джерело: <https://nauka.gov.ua/>

У яких галузях ШІ використовували найбільше?

Дослідники проаналізували наукові статті з бази даних Microsoft Academic Graph за двома підходами: оцінюючи частоту згадування ШІ у назвах й анотаціях статей та порівнюючи відповідність можливостей ШІ у конкретних галузях науки. Так вони встановили галузі науки, які мають найбільше переваг від використання ШІ, серед них ядерна медицина, біологічні системи й інженерія.

Але дослідники також виявили, що ті, кому й так важко досягти успіху в науковій сфері, — жінки та представники етнічних меншин, — отримували менше переваг від використання штучного інтелекту. На думку науковців, це може ще сильніше посилити нерівність у різних галузях науки. Тож їхній аналіз не лише показує потенціал використання ШІ в дослідженнях, але й підкреслює його ризики. Подальші дослідження мають зосередитися на впровадженні ШІ таким чином, щоб це мало якнайбільше переваг для освіти, науки та інновацій.

- Цьогоріч Нобелівською премією відзначили пов'язані зі штучним інтелектом відкриття одразу у двох галузях науки. Так лауреатами премії з фізики [стали](#) Джон Гопфілд та Джеффри Гінтон за відкриття та

винаходи, які уможливили появу штучних нейромереж. А половину премії з хімії [присудили](#) Демісу Гассабісу і Джону Джамперу за передбачення структури білків за допомогою штучного інтелекту AlphaFold2.

[Джерело](#)
([вгору](#))

Додаток 29

21.10.2024

Без втрати продуктивності праці. Чотириденний тиждень підвищує благополуччя працівників – дослідження

Запровадження чотириденного робочого тижня поліщило задоволеність життям співробітників. Як зазначають дослідники, це насамперед пов'язано зі збільшенням вільного часу. До початку експерименту 64% співробітників висловлювали бажання проводити більше часу з сім'єю, після впровадження чотириденного тижня цей показник знизився до 50%. Співробітники відзначили значне поліпшення психічного і фізичного здоров'я, включно зі зниженням рівня стресу і симптомів вигорання. Фізіологічні дані, такі як кількість пройдених кроків, рівень фізичної активності та тривалість сну, підтвердили позитивний вплив скороченого графіка ([nv.ua](#)).

Продуктивність компаній при скороченні робочого часу не постраждала. Понад 60% співробітників вказали на оптимізацію робочих процесів, скорочення факторів, що відволікають, і зменшення кількості нарад як найбільші чинники, що сприяли підтримці ефективності роботи. Організації також впровадили нові цифрові інструменти для підвищення ефективності.

Незважаючи на успіхи в поліпшенні благополуччя, дослідники не виявили значного скорочення вуглецевого сліду, хоча очікувалося, що зменшення робочих днів могло б призвести до зниження внутрішніх поїздок і споживання ресурсів.

Результати дослідження показують, що чотириденний робочий тиждень має потенціал стати довгостроковою практикою. Понад 70% організацій заявили про намір продовжити експеримент або впровадити нову систему на постійній основі. У проєкті брали участь як малі компанії з числом співробітників менше ніж 10 осіб, так і великі організації з числом працівників понад 250.

Проєкт викликав інтерес і в інших країнах, де такі ініціативи можуть бути прийняті для поліпшення балансу між роботою і життям, а також підвищення конкурентоспроможності роботодавців.

([вгору](#))

23.10.2024

УВЕА НАРОЩУЄ СПІВПРАЦЮ З ІНСТИТУТОМ ЗАГАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НАН УКРАЇНИ

Обидві організації домовились поширювати практику і досвід використання енергії вітру, досліджувати сучасні вітроенергетичні технології та працювати задля розбудови потенціалу національної вітроенергетичної промисловості ([Українська вітроенергетична асоціація](#)).

Андрій Конеченков, голова Правління УВЕА: «Сучасний сектор вітрової енергетики сьогодні потребує, окрім іншого, якісного наукового погляду і підходу. Особливо в питанні планування ефективної інтеграції вітрової генерації у загальну енергосистему України та розбудови національної вітроенергетичної промисловості. Саме тому широка співпраця з різними інституціями Національної академії наук України завжди віталась нашою Асоціацією. Я переконаний, що партнерство з Інститутом загальної енергетики НАН України не буде обмежене виключно положеннями підписаного Меморандуму, адже в обох сторін є як професійний, так і технічний ресурс реалізовувати різносторонні проєкти та ідеї. Зокрема, Інститут володіє потужною матеріально-технічною базою для здійснення системного аналізу і прогнозування розвитку енергетики та енергоспоживання, а також моніторингу і діагностики технічного стану та довкілля систем і об'єктів енергетики, що може бути вкрай цікавим для подальшого розвитку галузі».

Віталій Бабак, директор Інституту загальної енергетики НАН України: «Підписання меморандуму про співпрацю між нашим Інститутом та Українською вітроенергетичною асоціацією є важливим кроком на шляху до розвитку відновлюваної енергетики в Україні. Вітроенергетика є одним із ключових компонентів енергетичного переходу, який ми прагнемо реалізувати в нашій країні, з огляду на кліматичні виклики та необхідність зменшення залежності від традиційних джерел енергії. Наша співпраця дозволить об'єднати науковий потенціал Інституту та практичний досвід асоціації, що сприятиме розробці нових технологій, проведенню досліджень і впровадженню інноваційних рішень у сфері вітроенергетики. Впевнений, що спільними зусиллями ми зможемо сприяти сталому розвитку галузі та підвищити енергетичну безпеку України».

УВЕА рада бачити Інститут загальної енергетики НАН України серед спільноти своїх надійних партнерів і сподівається на плідну співпрацю на благо України!

([вгору](#))

28.10.2024

Тиждень відкритого доступу в Україні

Онлайн-захід став ключовою подією Міжнародного тижня відкритого доступу і об'єднав експертів з України та світу для обговорення шляхів розвитку відкритої науки та інновацій. Основні теми охоплювало реформування наукових практик, поліпшення доступу до наукових даних та інтеграцію українських досліджень у Європейський дослідницький простір ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Особливу увагу було надано участі європейських партнерів, які поділилися можливостями фінансування та підтримки українських науковців. У межах конференції відбувся Інформаційний день COST, на якому учасники змогли дізнатися про різноманітні можливості для розвитку кар'єри, почути реальні відгуки від тих, хто вже скористався програмами COST, а також ознайомитися з результатами участі України в діях COST.

Під час обговорень учасники розглянули нові методики оцінювання наукової діяльності, важливість відкритого доступу до даних, а також перспективи подальшого впровадження інновацій в Україні.

З метою впровадження основних принципів відкритої науки МОН нещодавно ухвалило [наказ](#), що запроваджує нові підходи до забезпечення прозорості та доступності інформації про наукові дослідження і результати їхнього використання.

Завдяки цим змінам, наукові розробки, які фінансуються за коштів державного бюджету, стануть більш доступними та зрозумілими як для широкої громадськості, так і для бізнесу. Це рішення відповідає глобальним тенденціям у сфері відкритої науки і сприятиме ефективному використанню наукових досягнень.

Згідно з новими вимогами, результати досліджень повинні бути вільно доступними для користувачів, що дає змогу поліпшити взаємодію між науковою спільнотою та суспільством, а також сприяє залученню інвестицій у науку.

МОН закликає всіх учасників наукового процесу активно підтримувати ці ініціативи, оскільки відкритість науки є важливим кроком до поліпшення якості досліджень і розвитку інновацій в Україні.

Від Редакції: презентації спікерів доступні на [сайті конференції](#).
([вгору](#))

Президент Національної академії наук України, академік Анатолій Загородній, став учасником міжнародної наукової конференції, що проходила в Польщі

Темою обговорення цьогорічної зустрічі стали математичні науки. Учасники були розділені на дві частини: "Групові дії та уявлення - аналітичні та геометричні аспекти" та "Теорія випадкових матриць" ([Чисті Новини](#)).

До складу організаційного комітету були включені представники таких установ, як Фізико-технічний інститут низьких температур імені Б. І. Веркіна Національної академії наук України, Оксфордський університет, Лондонський університет королеви Марії, Інститут математики Польської академії наук та Інститут математики Варшавського університету.

Національну академію наук України на цьому заході представляли науковці Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б. І. Веркіна та Інституту математики. До участі у семінарі долучились вчені Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, а також українські вчені, які працюють у наукових установах Великої Британії та Польщі. Загалом у заході взяли участь понад п'ятдесят науковців.

З вітальними словами до присутніх на зібранні виступили віцепрезидент Польської академії наук професор Наталія Собчак, віцепрезидент і скарбник Королівського товариства професор Джон Кітінг, Президент Національної академії наук України академік Анатолій Загородній, а також заступник міністра науки і вищої освіти Польщі, депутат Сейму Мацей Гдула.

Академік Анатолій Загородній у своєму вітальному слові розповів про історію української математичної школи та її здобутки, окреслив спектр, сучасний стан і проблеми математичних досліджень у час повномасштабної російської агресії. Очільник Академії підкреслив велике значення математичних досліджень у розбудові сучасної наукової картини світу, для розвитку наукової інфраструктури в Україні та світі загалом.

З доповідями на пленарних засіданнях виступили: головний науковий співробітник Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б. І. Веркіна та старший науковий співробітник Королівського коледжу Лондона академік НАН України Леонід Пастур; професор чистої математики в Оксфордському університеті Еммануель Брейлард; президент Лондонського математичного товариства та професор математичної фізики в Брістольському університеті Єнс Марклоф, а також професор чистої математики в Оксфордському університеті та президент Математичного інституту Клея Мартін Брідсон.

Під час семінару Президент НАН України зустрівся з заступником міністра науки та вищої освіти Польщі Мацеєм Гдулою для проведення переговорів.

Захід проходив під патронатом Посольства Великої Британії у Варшаві.

Крім того, під час візиту академіка Анатолія Загороднього до Варшави відбулася його зустріч з Павелом Ковалем, Головою Ради з питань співпраці з Україною при Канцелярії Прем'єр-міністра Польщі. У рамках конструктивної бесіди обговорювалися питання, зокрема, щодо активізації співпраці в сфері соціогуманітарних наук. Президент Національної академії наук України також провів зустріч із заступником міністра науки і вищої освіти Польщі,

професором Анджеєм Шептицьким, під час якої розглядалися різні способи підтримки української наукової спільноти та можливості для реалізації спільних дослідницьких проєктів.

15 жовтня академік Анатолій Загородній здійснив візит до Інституту фізичної хімії Польської академії наук. Під час свого візиту він ознайомився з ключовими напрямками роботи інституту, оглянув наукові лабораторії та провів зустріч з українськими керівниками наукових проєктів, які реалізуються в рамках довгострокової програми підтримки українських дослідницьких груп.

Про перспективи розбудови міжнародної наукової співпраці та подальшу підтримку української наукової спільноти йшлося під час робочої зустрічі президента Польської академії наук Марека Конаржевського, віцепрезидента Королівського товариства Джона Кітінга та президента Національної академії наук України Анатолія Загороднього.

Учасники зустрічі відзначили, що подібні форуми є черговим кроком на шляху розвитку науки, досліджень та інновацій, а також майданчиком для активного обговорення нових результатів, проблем та шляхів їхнього розв'язання.

([вгору](#))

Додаток 33

01.10.2024

Практичні аспекти участі у Програмі «Горизонт Європа»: підсумки року діяльності відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ

Участь України в Програмі «Горизонт Європа» має надзвичайно важливе значення для розвитку наукового потенціалу країни та інтеграції українських дослідників у європейський дослідницький простір. Вже рік «Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ надає практичні консультації, допомагає з підготовкою заявок, організовує навчальні заходи та створює платформи для обміну досвідом і знаннями. Завдяки цій підтримці українські дослідники можуть повноцінно використовувати можливості Програми «Горизонт Європа», підвищуючи рівень своєї конкурентоспроможності на міжнародній арені та сприяючи розвитку інновацій в Україні ([Національний фонд досліджень України](#)).

Захід зібрав представників Міністерства освіти і науки України, Європейської комісії, українських та міжнародних дослідницьких інститутів та програм, об'єднавши їх навколо питань активної участі України у Програмі «Горизонт Європа».

Протягом заходу учасники отримали інформацію про результати діяльності Офісу «Горизонт Європа в Україні» НФДУ за перший рік його роботи. Було представлено ключові досягнення та виклики, з якими зіткнулися під час підтримки українських учасників у Програмі «Горизонт Європа». Особливу увагу приділили успішним проєктам, у яких взяли участь

українські науковці та інноватори, а також їхній вплив на розвиток наукових досліджень і технологічних інновацій.

Міжнародні експерти поділилися знаннями щодо можливостей, які відкриває Програма для українських дослідників. Були розглянуті різні напрями підтримки, включаючи фінансування дослідницьких проєктів, участь у міжнародних консорціумах та можливості розвитку інновацій.

Після офіційної частини відбулася нетворкінг-сесія, під час якої учасники обговорювали конкретні можливості для майбутньої співпраці, ділилися досвідом реалізації проєктів і обговорювали стратегії покращення участі українських дослідників у міжнародних програмах.

[Відео події](#)
([вгору](#))

Додаток 34

Horizon Implementation Days: усе, що потрібно знати про подання проєктних заявок та менеджмент грантів у Програмі «Горизонт Європа»

Під час заходу представники Європейської комісії докладно розповіли про процеси, що відбуваються після того, як конкурсну пропозицію було відібрано для фінансування. Було розглянуто такі важливі питання, як етапи підготовки грантової угоди, її структура, додатки, процедура оцінювання фінансової спроможності, а також було детально описано кроки, які необхідно виконати в процесі підготовки грантової угоди ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Більше інформації щодо наведених питань та відеозапис події доступні на сайті Європейської комісії за [посиланням](#).

Звертаємо увагу, що всі зацікавлені особи запрошуються приєднатися на наступний вебінар з серії Horizon Implementation Days, який відбудеться 5 листопада 2024 року, присвячений менеджменту грантів у РП «Горизонт Європа» ([Horizon Implementation Day: Grant Management in Horizon Europe](#)).

[Нагадуємо](#), що 28 вересня відбувся перший онлайн-захід за участю представників «Офісу Горизонт Європа в Україні» НФДУ, який був присвячений пошуку можливостей та поданню заявки на участь у Програмі.

Деталі всіх вебінарів розміщено [тут](#).
([вгору](#))

Додаток 35

Програма «Горизонт Європа» як інструмент активізації інноваційного розвитку, синергії науки та бізнесу у відновленні України

12 жовтня відбувся вебінар, присвячений інструментам активізації інноваційного розвитку, синергії науки та бізнесу у відновленні України. Начальник відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» Національного фонду

досліджень України Ігор Таранов долучився події в ролі запрошеного спікера. Кандидат економічних наук, доцент, керівник Офісу презентував учасникам Рамкову програму ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» як один із інструментів активізації розвитку вітчизняного бізнесу, зокрема грантові можливості для підприємств у межах Програми ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Так, Ігор Таранов навів статистичні дані участі українських організацій у проєктах Програми й отримане ними фінансування, підкресливши, що із загального обсягу фінансування бізнес отримав третину грантових коштів, що сьогодні є надзвичайно важливим для економіки країни. Розповів про критерії, за якими визначаються можливі потенційні учасники, інші аспекти й умови участі підприємств у конкурсах, а також про відкриті та майбутні конкурси для бізнесу.

Відповідаючи на запитання учасників, представник Офісу повідомив про запроваджені Європейською комісією додаткові спеціальні інструменти для підтримки українців після повномасштабного вторгнення росії. Йшлося про ініціативи ERA4UKRAINE, MSCA4UKRAINE, виділення додаткового фінансування для стартапів, які змушені були виїхати за межі країни в більш безпечні місця для продовження своєї діяльності. Також відкриті спеціальні конкурси саме для України, як наприклад, конкурс, присвячений формуванню державної політики й оцінювання дослідницької інфраструктури в Україні.

Серед інших спікерів – президент ГО «Агенція Європейських Інновацій», представник від України у комітеті «Цифровізація, промисловість та космос» Програми «Горизонт Європа», який під час виступу надав практичні рекомендації залучення грантового фінансування на спільні проєкти науки і бізнесу. Крім того, Ніколь Крютген, проєктна менеджерка відділу ресурсів та аграрного бізнесу агентства «Zukunftsagentur Rheinisches Revier» розповіла, як створюються ідеї та як реалізуються інноваційні проєкти в рамках діяльності та за підтримки зазначеного агентства.

Захід, присвячений взаємодії бізнесу і науки у складних умовах сьогодення та ролі інноваційного розвитку підприємств у післявоєнному відновленні нашої держави, провели у рамках бізнес-форуму «Зроблено в Україні», який триває в Києві у Національному культурно-мистецькому та музейному комплексі «Мистецький Арсенал». Організатором виступив Департамент інвестиційно-інноваційного розвитку і зовнішніх відносин Донецької обласної державної адміністрації.

Переглянути відео вебінару можна [тут](#)
([вгору](#))

10.10.2024

Урочисте засідання, присвячене 75-річчю Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

Розпочався захід з привітання гостей урочистого засідання директора Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України Скрипнюка Олександра Васильовича, який у своєму виступі привітав поважних гостей та співробітників Інституту та розповів про основні етапи зародження, створення та функціонування **Інституту держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України, що є провідною науково-дослідною установою юридичного профілю в Україні. Доповідач не оминув у своєму виступі також і пріоритетні напрями фундаментальних досліджень Інституту, такі як проблеми державотворення і правотворення в Україні: теорія, історія, практика; правові проблеми демократизації суспільних відносин і формування громадянського суспільства та утвердження і реалізація прав та свобод людини; теоретичні і прикладні проблеми розвитку правової системи України; теоретичні і практичні проблеми реалізації Конституції та законодавства України; Україна в системі сучасного міжнародного правопорядку та Європейської інтеграції: теорія і практика; проблеми енциклопедичних юридичних досліджень, філософії і соціології права** ([Київський університет права](#)).

У продовження урочистого засідання до співробітників Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України та почесних гостей з вітальним словом звернувся Президент НАН України академік **Анатолій Глібович Загородній**.

Теплі вітальні слова з нагоди 75-річчя Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України пролунали також від професора, Заслуженого юриста України **Юрія Ладиславовича Бошицького** – ректора Київського університету права НАН України. Юрій Ладиславович у своєму виступі наголосив на органічних партнерських зв'язках, які поєднують обидві установи, що логічно пояснюється тим фактом, що саме Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України в 1995 році виступив засновником Вищої школи права при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, правонаступником якої є Київський університет права НАН України.

У ході святкового засідання колектив Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України вітали також почесні гості, такі як **Корнієнко Олександр Сергійович** (перший заступник голови Верховної Ради України); **Мудра Ірина Романівна** (заступник Керівника Офісу Президента України); **Бандурка Олександр Маркович** (перший віцепрезидент НАПрН України) та багато інших поважних гостей.

На урочистому засіданні керівництво та співробітники Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України були удостоєні різноманітних нагород та подяк, вручених їм від імені органів державної влади України, органів місцевого самоврядування, громадських та самоврядних організацій України.

Завершилося урочисте засідання словами подяки, що висловив до присутніх директор Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України Скрипнюк Олександр Васильович, пообіцявши і надалі робити все від нього залежне, для того, щоб очолюваний ним заклад і надалі залишався **провідною науково-дослідною установою юридичного профілю в Україні, колискою національної державно-правової думки.**

([вгору](#))

Додаток 37

09.10.2024

Майбутнє бібліотек – у співмірності з часом і запитамі суспільства

Навіть у трагічний 2022-й рік, коли Україна зазнала масштабної збройної російської навали, фахівці бібліотечної справи знайшли сили й можливості зібратися на свій форум, щоб спільно визначити шляхи протистояння викликам війни ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

А нинішня Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір», яка відкрилась 8 жовтня, запам'ятається особливо значною увагою до її тематики й перебігу з боку міжнародної спільноти. Заявки на участь у ній, крім українських фахівців та науковців, подали представники відповідних інституцій з 13 країн – Австралії, Австрії, Азербайджану, Болгарії, Великої Британії, Канади, Литви, Польщі, Румунії, Сполучених Штатів Америки, Туреччини, Угорщини, Чехії. З вітальними словами виступали представники гуманітарних, культурологічних і фахових міжнародних організацій, участь у роботі пленарного засідання взяли Надзвичайні і Повноважні Посли Австрійської Республіки й Азербайджанської Республіки, Генеральний консул України в Торонто та представники дипломатичних корпусів.

Відкриваючи поважне зібрання, генеральна директорка Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, докторка історичних наук, професорка, член-кореспондентка НАН України, заслужена діячка науки і техніки України [Любов Андріївна Дубровіна](#) побажала учасникам успіхів і плідної праці й поінформувала:

– Сьогодні для участі в пленарному засіданні конференції зареєстровано присутніх у залі 88 осіб, а підключились онлайн – 78, і ще додаються нові

учасники. Відчуття єдності у нашій з вами справі – воно підсилює нас, духовно об'єднує.

Сучасний період розвитку бібліотечної справи в Україні має чимало прикладів успішної реалізації інноваційних науково-технічних та історико-культурних міжнародних проєктів, зазначила очільниця НБУВ. Вони ефективно вплинули на інформатизацію бібліотечних процесів, збереження та оцифрування документальних фондів, впровадження інтернет-комунікацій у систему бібліотечного обслуговування, формування електронних ресурсів науки, культури, освіти, а також заклали підґрунтя для подальшої взаємовигідної міжбібліотечної співпраці та співробітництва на міжнародному рівні.

Активізація інтеграційного вектору розвитку міжнародного бібліотечного простору має важливе значення для бібліотечно-інформаційної галузі України, яка є органічною часткою світового інформаційного ресурсу і наповнює змістом усі соціальні структури суспільства. Можливості загального обміну та використання соціальної інформації є спільним інтересом усіх держав світу.

Подальший розвиток бібліотек України як соціальних установ тісно пов'язаний зі співпрацею з Європейським Союзом, наголосила [Л.А. Дубровіна](#). Сьогодні відбувається дієвий пошук взаємоприйнятних механізмів, здатних забезпечити засади й довгостроковість офіційного міжвідомчого співробітництва, реалізацію міжнародних наукових, інформаційних, культурних та освітніх проєктів.

[Повний текст](#)

Пов'язані матеріали:

[Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір»](#)

[Міжнародна наукова конференція відбулась на гідному представницькому й науковому рівні](#)
([вгору](#))

Додаток 38

Важливі новини для підписантів та прихильників Барселонської декларації

[\(Державна науково-технічна бібліотека України\).](#)

Основними завданнями конференції були:

1. Надання платформи для обміну досвідом та найкращими практиками стосовно відкритої дослідницької інформації.
2. Розробка спільної дорожньої карти для досягнення відкритості дослідницької інформації.

Барселонська декларація, підписана багатьма організаціями, які займаються дослідженнями, їх фінансуванням або оцінкою, передбачає:

- зробити відкритість стандартом для інформації, що використовується та створюється в рамках досліджень;
- співпрацювати з системами та сервісами, що підтримують відкриту інформацію;
- підтримувати сталість інфраструктури для відкритих даних;
- сприяти колективним діям для прискорення переходу до відкритості дослідницької інформації.

Підсумки конференції

Протягом двох днів учасники конференції – як ті, що були присутні в залі, так і ті, що долучилися онлайн – ділилися досвідом імплементації Барселонської декларації на рівні різних організацій, включаючи фонди, наукові установи, урядові та громадські організації. Перший день був присвячений швидкому огляду оновлень, а другий день зосередився на створенні спільної дорожньої карти для майбутнього.

На завершення другого дня було розроблено проект дорожньої карти з конкретними діями. Деякі з них були амбітними та довгостроковими, інші – вже в процесі реалізації. Усі дії були конкретними та мали чітко визначені цілі, акторів та часові рамки.

Для попереднього ознайомлення ви можете знайти короткий огляд конференції на [LinkedIn](#) та [офіційному сайті](#) події, де також доступні програма та всі тези доповідей. Презентаційні матеріали першого дня зібрані в колекції на [платформі Zenodo](#).

([вгору](#))

Додаток 39

10.10.2024

НАЦ «УССД» оголошує всеукраїнський конкурс есе для молоді

До участі запрошують молодих дослідників: військовослужбовців, студентів вищих навчальних закладів, магістрантів, аспірантів, учителів та науковців, представників поневолених народів ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Тематика конкурсу:

- Витоки та історія визвольної боротьби народів, поневолених росією.
- Історія національно-визвольних рухів поневолених росією народів
- Лідери та постаті визвольних рухів: роль та значення
- Національне самовизначення, створення національних автономій та проголошення незалежності держав у XX столітті
- Воєнні конфлікти та війни як етапи боротьби за незалежність
- Автономні рухи сучасної росії, яку ведуть до розпаду імперії
- Перспективи визвольної боротьби поневолених росією народів. Можливості економічного і людського розвитку народів після розпаду імперії

- Російський колоніалізм: його суть та місце в історії
 - Методи та інструменти російської колоніальної політики
- Роботи приймають українською мовою до **1 грудня 2024 року**.
Оголошення результатів та нагородження переможців відбудеться під час Бандерівських читань у лютому 2025 року.
- Детальна інформація та реєстрація доступні [за посиланням](#).
Контакти для довідок: Електронна пошта: nac.ussd@gmail.com
Офіційна сторінка: ussd.org.ua
([вгору](#))

Додаток 40

24.10.2024

МОН пропонує для громадського обговорення проєкт постанови КМУ «Про внесення змін до Положення про Премію Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій»

Міністерство освіти і науки України пропонує для громадського обговорення [проєкт постанови](#) Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про Премію Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій» (далі — проєкт акта) ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Проєкт акта розроблено відповідно підпункту 6.4.3.1. Оперативного плану Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.03.2024 р. № 421, з метою удосконалення та осучаснення підходів до проведення конкурсного відбору робіт, що подаються на здобуття Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій (далі — Конкурс).

Зокрема, проєктом акта передбачено наступні новації:

- розширення переліку учасників Конкурсу, зокрема, шляхом залучення широкого кола суб'єктів інноваційної діяльності;
- запровадження процедури присудження Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій (далі — Премія) в розрізі номінацій («Наукоємні інновації», «Інновації в бізнесі», «Інноваційна інфраструктура», «Спеціальна Премія»);
- спрощення процедури подання конкурсних пропозицій шляхом повної цифровізації проведення Конкурсу, який буде здійснюватися в Національній електронній науково-інформаційній системі;
- оновлення критеріїв оцінювання конкурсних пропозицій із впровадженням багаторівневої системи оцінювання.

Очікується, що зміни, які запропоновані у проєкті акта, сприятимуть зростанню кількості конкурсних пропозицій, які будуть надходити для участі у конкурсі на здобуття Премії, покращенню якості їх відбору, та присудженню Премії авторським колективам, чий результат спрямований на

створення та масштабування ідей, розробок та технологій, які у найкоротші терміни зможуть посилити обороноздатність України, вирішити важливі питання соціальноекономічного розвитку, забезпечити відновлення економіки країни, зокрема у післявоєнний час.

Зауваження та пропозиції до зазначеного проєкту акта приймаються в електронній формі до **08 листопада 2024 року** на e-mail: olena.mekhanik@mon.gov.ua.

Контактна особа для надання консультацій: Механік Олена Валеріївна, номер телефону: (044) 287-82-02.

Звіт про результати громадського обговорення проєкту акта буде оприлюднено на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України не пізніше ніж через два тижні після прийняття рішення за результатами обговорення.

([вгору](#))

Додаток 41

28.10.2024

КАУ з проєктом Academ.City – переможець проєкту МОН щодо створення стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів!

Київський академічний університет став одним із шести переможців проєкту Міністерства освіти і науки України, спрямованого на формування мережі стартап-шкіл — інкубаторів — акселераторів на базі університетів та наукових установ. Співавтором та виконавчим партнером КАУ в цьому проєкті є Національний університет «Києво-Могилянська академія». Участь у цій програмі дасть можливість університету у межах розвитку проєкту Academ.City зміцнити інноваційну інфраструктуру для підтримки та розвитку стартапів у різних галузях науки і техніки, долучати потенціал українських науковців для створення та розвитку стартапів, особливо в сфері deep tech технологій ([Academ.City](#)).

Проєкт стартує з 01 листопада, до січня - підготовчий етап. Далі починаються активності школи, і тривають до 31 березня 2026 року.

Мета програми

Проєкт створення стартап-шкіл націлений на підтримку молодих інноваторів та стартапів, розвиток науково-технічних ідей до рівня успішного бізнесу, залучення інвесторів та формування міцних бізнес-зв'язків.

Участь Київського академічного університету в проєкті дозволить:

- Залучати фінансування для реалізації інноваційних ідей;
- Забезпечувати консультаційну підтримку на всіх етапах розвитку стартапів;
- Надавати доступ до сучасної дослідницької та офісної інфраструктури.

Запрошуємо нові стартапи скористатись нашими послугами!

Долучайтеся до нашого нового проєкту: "тартап-школа Academ.City – інноваційна екосистема для розвитку академічних стартапів наукових установ НАНУ" !

Ми раді допомогти молодим вченим, студентським командам, замотивованим спеціалістам реалізувати свої ідеї!

(участь у конкурсі регламентовано документом: наказ МОН від 27 червня 2024р. N929, «Про проведення конкурсного відбору науково-технічних проєктів, спрямованих на підтримку інноваційної діяльності закладів вищої освіти та наукових установ з метою визначення переліку закладів вищої освіти, наукових установ, на базі яких буде створено мережу стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів»)

([вгору](#))

Додаток 42

10.10.2024

Дайджест грантів від ІР офісу на жовтень-грудень: аграрні, оборонні, наукові та медичні

Цей випуск містить інформацію про актуальні гранти для підприємців, малих та середніх підприємств (МСП), закладів вищої освіти (ЗВО), а також спеціальні пропозиції за такими напрямками:

- **Аграрні технології:** грантові можливості для підтримки агропромислового комплексу, включаючи компенсацію вартості придбаної сільгосптехніки від українських виробників ([ІР офіс](#)).
- **Оборонні технології та підтримка ветеранів:** програми підтримки розробок у сфері оборони включають співфінансування проєктів, спрямованих на вдосконалення оборонних технологій, зокрема для безпілотних літальних апаратів. Окрім того, Український ветеранський [фонд](#) пропонує мікрофінансування для ветеранів і членів їхніх родин для започаткування або розвитку бізнесу.
- **Для науковців:** грантові програми спрямовані на підтримку досліджень, інновацій та розвитку навчальних процесів. Є можливості для фінансування наукових досліджень у різних галузях, включаючи природничі, технічні та соціальні науки.
- **Охорона здоров'я:** програми передбачають фінансування наукових досліджень та впровадження інновацій, спрямованих на покращення якості медичних послуг. Ці програми підтримують проєкти, які сприяють розвитку медичних технологій, зокрема дослідження в галузі новітніх методів лікування та профілактики захворювань.

Запрошуємо вас ознайомитися з найновішими грантовими програмами та скористатися можливістю отримати фінансування для розвитку вашого бізнесу чи освітнього проєкту – за [посиланням](#):

<...> **Консультації щодо грантів**

Якщо вам потрібна додаткова інформація та консультація щодо грантів, зв'яжіться, будь ласка, з нами: +380 97 865 31 58, **Галина Штогрин**, начальник відділу координації грантової діяльності ІР офісу.

([вгору](#))

Додаток 43

01.10.2024

ІР офіс презентує інтерактивну мапу індустриальних парків

Мапа має актуальну інформацію станом на III квартал 2024 року. З неї можна дізнатись:

- рік створення ІП,
- спеціалізацію ІП,
- наявні пільги на державному та місцевому рівнях,
- детальну інформацію щодо назви ІП, наявності керуючої компанії та учасників у кожній області ([ІР офіс](#)).

Інтерактивну мапу індустриальних парків України можна переглянути [за посиланням](#). (Увага! Мобільна версія може передавати мапу не повністю, рекомендуємо користуватись десктопом).

Ця мапа стане у нагоді представникам органів державного управління, бізнесу, науковцям та іншим стейкхолдерами галузі як інструмент аналізу та моніторингу стану розвитку інноваційної екосистеми у регіональному розрізі.

Довідково:

Індустриальні парки – це ключовий елемент інноваційної інфраструктури. Їх метою є забезпечення підприємств-учасників спільною розвиненою інфраструктурою та здійснення контролю над виробництвом і його впливом на [довкілля](#).

Станом на зараз до реєстру включено 92 індустриальні парки, з яких протягом 2024 року створено 24.

В основній масі (75%) українські індустриальні парки мають універсальну спеціалізацію. А пільги, якими здебільшого користуються ІП, стосуються податку на землю та орендної плати.

([вгору](#))

Додаток 44

11.10.2024

Що заважає українському бізнесу підвищити інноваційну спроможність, – опитування National IP&I Hub

Зокрема, до основних внутрішніх бар'єрів для інноваційної діяльності підприємства респонденти переважно віднесли:

- нестача кваліфікованої робочої сили (45%);

- застарілі засоби виробництва (37%);
- витрати на матеріали, комплектуючі (27%);
- відсутність програм управління змінами, неналагоджені комунікації між відділами (17%);
- недостатня підтримка від топ-менеджменту (12%);
- страх перед ризиком і невдачами (12%);
- вартість робочої сили (8%);
- витрати на електроенергію (8%) [\(ІР офіс\)](#).

При цьому основними **правовими бар'єрами** для **інноваційної діяльності підприємств**, які найбільше обмежують розвиток інновацій, респонденти назвали:

- відсутність спеціалізованого законодавства (29%);
- висока вартість ліцензування (23%);
- складність отримання патентів (12%);
- недостатність захисту інтелектуальної власності (13%).

При цьому **32%** респондентів визначили, що **правові бар'єри** щодо розвитку інноваційної діяльності **відсутні**.

Детальна аналітика за результатами опитування доступна [за посиланням](#).

***Уточнення:**

Узагальнення бар'єрів за кількістю відповідей є більше, ніж число опитаних, оскільки можна було обрати декілька варіантів відповідей.

Довідково: про опитування

National IP&I Hub проводив опитування суб'єктів українського бізнесу, державних та комунальних підприємств щодо аналізу поточного стану їх інноваційної спроможності. Опитування проводилось у квітні-травні 2024 року. Загальна кількість опитаних суб'єктів бізнесу – 75, серед них переважно великі державні підприємства, зокрема АТ “Укрпошта”, Державна служба України з питань безпеки на транспорті, Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України та інші.

Читайте також:

[Більшість бізнесів адаптують інновації під свої потреби, – опитування National IP&I Hub](#)

[Як український бізнес інвестує в інноваційні розробки, – опитування National IP&I Hub](#)

([вгору](#))

Додаток 45

01.10.2024

ГЛОБАЛЬНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ІНДЕКС 2024: ЯК УКРАЇНА ЗБЕРІГАЄ ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В УМОВАХ ВІЙНИ

[\(Український інститут інтелектуальної власності\).](#)

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) опублікувала **Глобальний інноваційний індекс 2024 (GII)**, який ранжує світові економіки за їхнім інноваційним потенціалом. Це щорічний рейтинг, який детально аналізує понад **130 країн світу** за близько **80 індикаторами**, серед яких, зокрема:

- інституції;
- людський капітал;
- інфраструктура;
- розвиненість ринку;
- складність бізнесу;
- знання та технологічні результати;
- творчі результати та ін.

Цьогоріч **Україна** посіла у рейтингу **60-те місце**, опустившись на п'ять позицій у порівнянні з минулорічним звітом ВОІВ. При цьому наша країна посідає **4-те місце** серед країн групи доходів “нижче середнього”.

І все ж, незважаючи на агресивну війну росії проти України, Глобальний інноваційний індекс 2024 показує і **позитивні тенденції** розвитку інновацій в нашій країні. Зокрема:

- **Україна виробляє більше інноваційної продукції порівняно з рівнем інвестицій в інновації, відносно свого ВВП.**

Наша країна традиційно демонструє кращі позиції в рейтингу інноваційних результатів, аніж у рейтингу внеску в інновації. Укладачі Глобального інноваційного індексу порівнюють результати у сфері інновацій з рівнем економічного розвитку країни, вимірюючи останній обсягом ВВП на душу населення. У відповідному рейтингу 2024 року Україна посіла високе **6-е місце**.

- **Україна належить до економік, інноваційний розвиток яких здійснюється випереджальними щодо економічного розвитку темпами**, причому така характеристика стосується тривалого періоду - 2014–2024 років.
- Також Україна змогла дещо **стабілізувати** негативний стан такого компоненту як **складність ринку** (85 місце у порівнянні зі 104-м у 2023-му). Схожу тенденцію бачимо і щодо показника **складності бізнесу** (45-та позиція, тоді як минулоріч була 48-ма).
- Рух вгору критерія **онлайн-творчості** (39 місце проти 44 минулого року).
- Україна залишається лідером у субіндексі **корисних моделей за походженням** (1 місце, як і у 2023-му).
- **Зайнятість жінок з вищою освітою** (2 місце).
- **Витрати на програмне забезпечення** (4 місце).

Негативні тенденції перш за все пов'язані з триваючою агресивною війною росії проти України. Зокрема, серед них:

- падіння показників, пов'язаних з інституціями, людським капіталом і науковими дослідженнями;
- зниження показників охоплення вищою освітою та тривалості навчання в школі;
- зменшення припливу прямих іноземних інвестицій;
- песимізація розвитку інфраструктури.

З повним рейтингом Глобального інноваційного індексу 2024 можна ознайомитися [за посиланням](#).

([вгору](#))

Додаток 46

07.10.2024

АСАМБЛЕЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФРАСТРУКТУР

Очікується, що це дозволить суттєво зміцнити їх позиції та підтримати подальший розвиток електронних інфраструктур ЄС задля розвитку європейських досліджень, стимулювання інновацій і просування наукових відкриттів. Учасники Асамблеї мають гарний досвід надання передових послуг через центри обробки даних, репозитарії, мережеве підключення університетів і наукових центрів, об'єднання обчислювальних ресурсів та експертну підтримку. Ключові цілі Асамблеї полягають у спільній адвокації е-інфраструктур серед політиків, фінансових інституцій та інших зацікавлених сторін; підвищенні суспільної обізнаності та видимості е-інфраструктур; узгодженні дій у сферах, що становлять спільний інтерес (зокрема – спільний пошук фінансування); підтримка інновацій; просування принципів і практик відкритої науки; покращення зв'язків із дослідницькими спільнотами та сприяння діалогу для кращого розуміння їхніх потреб; розвиток цифровізації у галузі європейських досліджень та освіти ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Детальніше: www.prace-ri.eu, <http://surl.li/ejfykj>

([вгору](#))

Додаток 47

23.10.2024

Україна та Чехія об'єднують зусилля для збереження культурного надбання в галузі бібліотечної справи

У церемонії взяли участь Посол України в Чеській Республіці Василь Зварич та Міністр культури Чеської Республіки Мартін Бакса ([Міністерство культури та стратегічних комунікацій України](#)).

«Так звана ідеологія “руського міра” є ідеологією сучасного нацизму та шовінізму. Українська культурна спадщина є невід'ємною частиною всієї європейської та світової цивілізації, надбанням Європи та світу. За всі

злочини проти українського народу росія буде однозначно покарана, щоб такий геноцид ніколи в майбутньому не повторився», — сказав **Василь Зварич**.

«росія прагне не тільки захопити українські землі, а бажає знищити українську ідентичність, націю як таку. Саме тому її удари спрямовані, в першу чергу, на університети, школи, архіви, музеї і бібліотеки. Більше 700 бібліотек було пошкоджено унаслідок російської агресії. Близько 200 із них знищені і не підлягають відновленню. Ще близько 300 бібліотек повністю позбавлені своїх фондів, а це майже 3 млн екземплярів», — прокоментував **Олег Сербін**.

Крім того, між українською та чеською книгозбірнями було підписано Договір дарування двох мобільних станцій для порятунку та збереження бібліотечних документів. Перша мобільна станція ARCH 1 зі спеціальним обладнанням та матеріалами для консервації пошкоджених бібліотечних документів надійде в Україну вже в грудні цього року.

«Від самого початку російської агресії Міністерство культури Чехії робить конкретні кроки для підтримки України. Сьогоднішнє підписання Договору дарування та Меморандуму про співпрацю з українськими партнерами є одним із яскравих моментів нашої багаторічної роботи зі збереження української культурної спадщини», — зазначив **Мартін Бакса**.

Нагадаємо, в Україні проєкт Archa координує Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України.

([вгору](#))

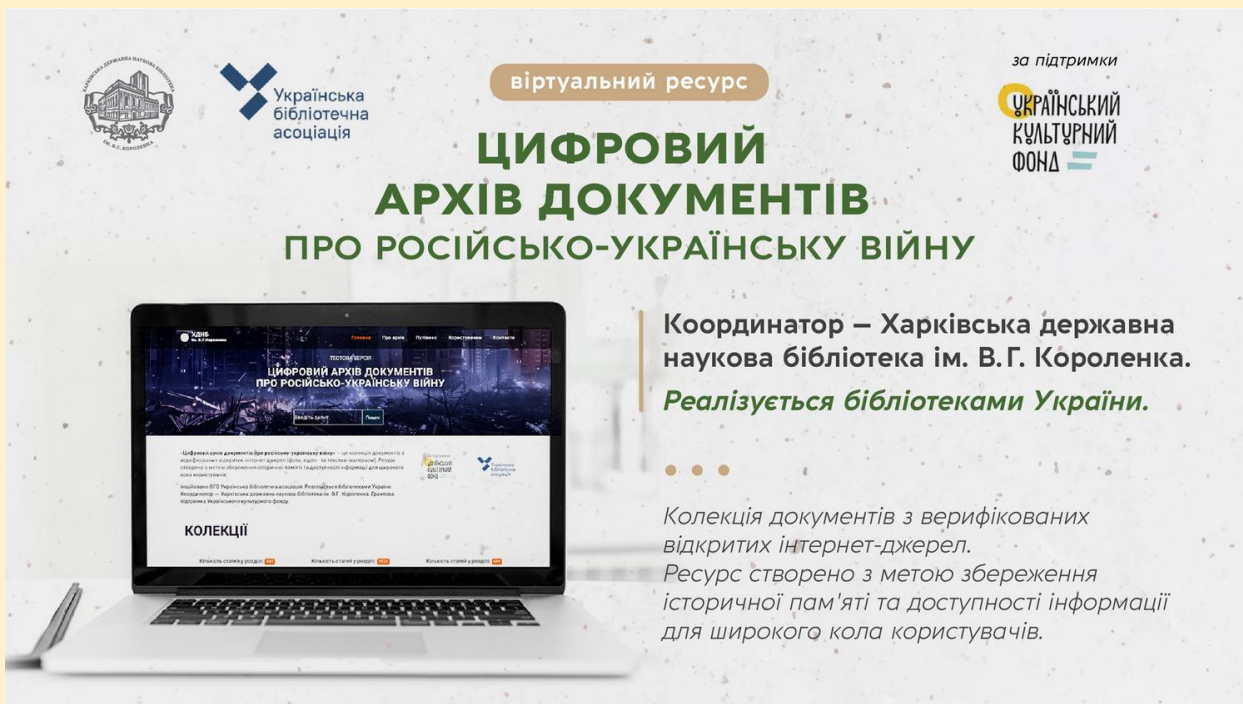
Додаток 48

06.10.2024

Сайт Цифрового архіву документів про російсько-українську війну доступний для перегляду

Створено сайт «Цифровий архів документів про російсько-українську війну», що доступний за посиланням:

<http://digitalarchivewar.korolenko.kharkov.com/> ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Джерело: <https://ula.org.ua/>

Віртуальний ресурс є результатом проєкту «Формування цифрового архіву документів (публікацій, фото, відео) про російсько-українську війну», реалізованого фахівцями Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка за підтримки Українського культурного фонду.

Архів, який постійно поповнюється, містить колекцію електронних документів (фото, відео- та текстові матеріали) з відкритих верифікованих інтернет-джерел: офіційних сайтів обласних і міських військових адміністрацій, а також вебпредставництв регіональних ЗМІ Київської, Дніпропетровської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Харківської, Чернігівської та інших областей України. Наразі заархівовано понад 4000 документів, розподілених за тематичними колекціями «Державна політика», «Докази російської агресії», «Докази українського спротиву», «Волонтерський рух в Україні», «Міжнародна підтримка», «Культура під час війни» ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Документи архіву є важливим джерелом для досліджень подій російсько-української війни та життя українців у воєнний час, розуміння контексту та наслідків цих подій. Зручний пошуковий апарат дозволяє швидко знаходити потрібну інформацію.

Платформа працює у тестовому режимі. Будемо вдячні за ваші відгуки та коментарі, які можна залишити у формі зворотного зв'язку (<http://digitalarchivewar.korolenko.kharkov.com/site/contact>) або надіслати на електронну пошту warinukrainearchive2022@gmail.com.

Базою цифрового архіву є документи, заархівовані фахівцями бібліотек України протягом 2022–2024 років у рамках проєкту Української

бібліотечної асоціації «Архівування документів про війну» (<https://library.korolenko.kharkov.com/arkhivuvannja-dokumentiv-pro-vijnu/>).

Контакти:

Катерина Вірютіна, керівник проєкту, заступник директора з бібліотечної роботи ХДНБ ім. В. Г. Короленка

Тел.: +38(099)20-14-999

E-mail: warinukrainearchive2022@gmail.com

([вгору](#))

Додаток 49

11.10.2024

Брисбенська декларація IFLA, Австралія, 2 жовтня 2024 року

Брисбенська декларація

*Видана як підсумок дискусій на Саміті інформаційного майбутнього,
2 жовтня 2024 року*

([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Доступ до інформації є невід'ємною умовою сильних, інклюзивних та сталих спільнот ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

У серпні 2014 року Ліонська Декларація про доступ до інформації та розвитку об'єднала голоси бібліотечних та інформаційних працівників понад 600 організацій та установ з усіх континентів, а також зацікавлених сторін у суміжних сферах доступу до інформації, медіа та цифрових прав. Разом вони підтвердили цю тезу в контексті обговорення Порядку денного Організації Об'єднаних Націй до 2030 року. Це стало орієнтиром і дороговказом для подальшої роботи IFLA, яка спрямована на підвищення розуміння і підтримку ролі інформації в забезпеченні сталого розвитку.

Зустрівшись на Саміті IFLA з питань інформаційного майбутнього в Брисбені, Австралія, 10 років потому, ми підбили підсумки того, як розвивається середовище знань та інформації, а також які перспективи його чекають у майбутньому. Ми, зокрема, обговорили можливості, якими ми можемо скористатися, а також ризики і виклики, які ми повинні подолати, і дослідили, як ми можемо формувати майбутнє на благо спільнот, яким ми служимо, приділяючи особливу увагу технологічним змінам, соціальній справедливості та безбар'єрному доступу.

Ця Декларація спирається на Звіт про тренди 2024, Пакт ООН про майбутнє, основні доповіді та дискусійні сесії в Брисбені, а також на внесок бібліотечних та інформаційних працівників та їхніх союзників з усього світу. Вона ґрунтується і розвиває Ліонську декларацію, реагуючи на зміни, які ми спостерігали впродовж останнього десятиліття.

Отже, ми заявляємо наступне:

1. Ми підтримуємо Ліонську декларацію та її прагнення до забезпечення кожної людини можливістю доступу, розуміння, використання, створення та обміну знаннями та інформацією з метою сприяння сталому розвитку, демократичним суспільствам та реалізації прав людини, включаючи культурні права. Ми також підтримуємо Кейптаунську декларацію 2015 року. Так само ми підтримуємо Декларацію Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів (ДООНПКН), прийняту Генеральною Асамблеєю у четвер, 13 вересня 2007 року. Ця Декларація є найбільш всеосяжним міжнародним документом про права корінних народів. Вона встановлює універсальні рамки мінімальних стандартів для виживання, гідності та добробуту корінних народів світу і деталізує існуючі стандарти прав людини та основоположних свобод, що стосуються корінних народів.
2. Ми схвалюємо твердження в “Пакті про майбутнє” ООН про те, що знання, коли вони створюються, поширюються і застосовуються справедливо й етично, є важливим внеском у розвиток більш справедливого, екологічно чистого, здорового, сильного і рівноправного суспільства. Ми рішуче схвалюємо роль бібліотек у забезпеченні цього. Ми також схвалюємо те, що ООН наголошує на важливості цілісності інформації й підкреслюємо, що це потребує зосередженості як на просуванні комплексних, людиноорієнтованих дій для доступу до інформації, так і на вирішенні питань інформаційних порушень.
3. У ширшому сенсі, ми визнаємо, що практика роботи з інформацією та знаннями змінюється, і що наш обов'язок - керувати цими змінами та формувати їх на краще. Ми усвідомлюємо свою роль як центрів справедливої відкритої науки, освіти та інновацій, що сприяють співпраці між дисциплінами та поза межами кордонів. Ми схвалюємо нові можливості для творчості та залученості й будемо працювати над тим, щоб ними могли користуватися всі. Ми також повинні бути уважними до практик і бізнес-моделей, які зневажають та позбавляють прав і можливостей, визнаючи владу, яку дають інформація й дані про людей. У зв'язку з цим, ми будемо працювати над підвищенням обізнаності про такі практики та будемо їм протидіяти, зокрема, сприяючи розвитку інфраструктур, що належать спільнотам, де це доречно. Ми визнаємо наслідки минулої та теперішньої несправедливості, зокрема щодо перших націй, а також позитивний потенціал корінного населення. Ми визнаємо, шануємо та підтверджуємо самотність систем знань корінних народів, гарантуючи, що наші власні методи та запозичені методи корінних народів використовуються чесно, прозоро та з урахуванням культурних особливостей. Ми прагнемо підтримувати автентичність і багатство

- корінних народів, поважаючи голоси та взаємозв'язки, що є основою пізнання, буття та діяльності корінних народів.
4. Ми вважаємо, що технологічний прогрес має потенціал для формування ширших, більш значущих і справедливих можливостей доступу, створення і залучення до інформації та знань. Ми реалістично оцінюємо ризики, які він несе, і будемо працювати в нашій власній сфері, а також з нашими партнерами та для адвокації, щоб максимально збільшити його чисті переваги.
 5. Ми віримо, що впевненість і навички є ключовими для того, щоб кожен міг реалізувати потенціал доступу до інформації та знань. Ми повинні розвивати допитливість і критичне мислення, щоб впоратися з потенційним інформаційним перевантаженням, підтримувати творчість і розвиток актуального місцевого контенту, а також забезпечувати простір і можливості для кожного, щоб оновити і зміцнити свої навички. Ми усвідомлюємо, що впевненість у нас і довіру треба заслужити, тому будемо прозорими та відповідальними у своїй роботі, і закликаємо уряди та інших робити те ж саме.
 6. Ми приєднуємося до зобов'язання Порядку денного ООН до 2030 року "Нікого не залишити осторонь" і підкреслюємо, що це повною мірою стосується і середовища знань та інформації. Ми підкреслюємо, що рішення, які стосуються знань та інформації, повинні враховувати принципи справедливості, і той факт, що ми повинні прагнути до світу, в якому ніхто не стикається з інформаційною бідністю або ізоляцією. З цією метою ми підтримуємо Глобальний цифровий договір ООН і його акцент на повноцінній цифровій інклюзії.
 7. Ми визнаємо свою роль у зміні клімату, як джерел викидів, так і прикладів, просторів і фасилітаторів дій щодо зміни клімату та формування стійкості, в тому числі шляхом полегшення доступу до інформації про довкілля. Ми будемо враховувати екологічні засади у процесі планування, намагаючись досягти максимального позитивного впливу на довкілля, і закликаємо спільноти та осіб, які приймають рішення, робити те ж саме.
 8. Ми визнаємо потенціал бібліотек у розбудові спільнот шляхом забезпечення доступу до знань та інформації, їхнього використання і створення. Ми підтверджуємо важливість інклюзивних й активних спільнот, як географічних, так і інших, у сприянні забезпеченню сталого розвитку та прав людини. Ми вважаємо, що спільноти, партнерства та мережі мають важливе значення для розбудови стійкості, оскільки вони виходять за межі того, що може зробити кожен окремий суб'єкт під час кризи чи змін.
 9. Ми підкреслюємо роль бібліотек усіх типів у реалізації цих принципів. Ми будемо продовжувати розвивати і впроваджувати лідерські навички та мислення в нашій галузі, а також нашу готовність до

партнерства і реалізовувати наш потенціал для підтримки позитивних суспільних змін. Ми закликаємо уряди визнати бібліотеки ключовими партнерами, які мають унікальні сильні сторони, і відповідно підтримувати нашу професійну діяльність, спираючись на існуючі ресурси.

10. Нарешті, ми закликаємо, щоб ця підтримка бібліотек відбувалася в рамках цілісної системи проактивного сприяння змістовному та інклюзивному доступу до інформації як основи для сталого розвитку та дотримання прав людини. Ми підкреслюємо, що такі засади мають важливе значення для підвищення стійкості до викликів, що стоять перед нашими суспільствами, зокрема перед обличчям швидких технологічних, екологічних та інших змін, а також для досягнення сталого майбутнього для всіх.

Брисбен, Австралія, 2 жовтня 2024 року

Джерело: <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/3541>

Документ українською знаходиться у розділі [Ресурси/Документи IFLA \(вгору\)](#)

Додаток 50

10.10.2024

IFLA. Звіт про тренди 2024. Впевнено дивіться у майбутнє інформації

Розвиваючи рефлексію та здатність інтегрувати майбутнє в наше планування сьогодні, бібліотеки можуть бути більш стійкими, а отже, більш сталими. Це, в свою чергу, приносить користь спільнотам, яким служать бібліотеки: чи то населенню місцевої громади або студентам і викладачам університету, чи то країні в цілому, у випадку національних бібліотек ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Основна увага приділяється майбутньому середовища знань та інформації й тому, як воно впливає на зміни в інших сферах, таких як громадянське життя, довкілля тощо, а також як зазнає впливу від них. Це ширше, ніж розгляд лише бібліотек і технологій, але вужче, ніж загальне дослідження макротенденцій. В обох цих випадках вже існує широкий спектр публікацій.

Звіт складається з двох основних елементів: набору трендів, визначених на основі всебічного огляду літератури, та набору сценаріїв, які досліджують різні види майбутнього, з якими ми можемо зіткнутися.

Кожен з наведених нижче **трендів** включає низку підтенденцій, ідеї щодо позитивніших і негативніших аспектів, а також деякі питання для подальших роздумів.

1. **Практики знань змінюються** - майбутнє містить як можливості, так і виклики для покращення справедливості в системах знань. Це

стосується питань про те, що ми вважаємо знанням, пошуку різноманітніших голосів та підвищення обізнаності про дезінформацію.

2. **ІІІ та інші технології трансформують суспільство** - Генеративний ІІІ та нові технології змінюють те, як ми створюємо, обмінюємося та використовуємо інформацію. У цьому звіті досліджуються наслідки ІІІ й технологій глибоких фейків, а також потенціал технологій у створенні нових способів взаємодії з інформацією та її захисту.
3. **Довіра до нас переосмислюється** - відновлення довіри до уряду та медіа є ключовим для процвітання наших суспільств. Перш ніж перейти до розгляду питань, пов'язаних з приватним життям, тут розглядаються тенденції щодо довіри до інституцій, а також до журналістики та відкритого руху.
4. **Навички та вміння стають складнішими** - для процвітання людям потрібні практичні, критичні та цифрові навички. Це підкреслює зростаючий попит на навички та дивіденди, які може принести більш інформаційно грамотне суспільство, але також і ризики для тих, хто має нижчий рівень навичок.
5. **Цифрові технології розподілені нерівномірно** - цифрова інклюзія збільшить рівність. Це підкреслює зростаючий цифровий розрив, а також проблеми, пов'язані з переходом послуг лише в онлайн. Водночас, це також передбачає потенціал для інклюзивнішого інформаційного середовища в сфері культури.
6. **Інформаційні системи використовують більше ресурсів** - наші інформаційні потреби впливають на планету. Це підкреслює необхідність приєднання до «зеленої» економіки, пошуку шляхів вирішення як екологічних проблем, так і проблем справедливості. Зростання електронних відходів та використання ресурсів є пріоритетами.
7. **Люди шукають зв'язків у спільнотах** - створення місць для спільного використання простору та ресурсів є ключовим для побудови справедливого суспільства.

Це включає тренди, пов'язані як з ізоляцією, так і з інтенсифікацією місцевих ініціатив, що розбудовують спільноти. Також йдеться про нові способи зв'язку, переваги онлайн-спільнот і вплив більш гнучкого графіку роботи.

У свою чергу, сценарії ілюструють багато різних напрямів, куди ці тренди разом можуть нас повести:

ІІІ-скальпери - що відбувається, коли доступ до послуг залежить від здатності експлуатувати системи на основі штучного інтелекту?

Проблема нечітких записів - що станеться, коли ми більше не зможемо довіряти автентичності того, що читаємо, зважаючи на редагування та цензуру записів?

Кімната 1701 - що відбувається, коли глибокі фейки починають вирішально впливати на хід демократичних виборів?

Мій голос, мій суверенітет - що відбувається, коли реалізується потенціал інтернету для створення місцевого контенту? Але як поважати бажання корінних спільнот - не ділитися всім?

Відмова - що відбувається, коли посилюється тиск на вибір між захистом персональних даних і доступом до послуг?

Додаткові сценарії охоплюють:

Розлад, спричинений штучним інтелектом - Супрія Кулкарні досліджує, що відбувається, коли штучний інтелект стає все поширенішим у нашому житті, але рівень довіри продовжує відставати.

Все це може бути хімічним дощем, який впаде на вас - Бет Патін розглядає, що трапляється, коли дезінформація набуває загрозливих масштабів, і як бібліотекам, можливо, доведеться відновлювати довіру знизу догори.

Ніщо не відрізняється, але все змінилося - Девід Ланкес запитує, що відбувається у світі, де вся інформація є підозрілою, і що це означає для роботи бібліотек з окремими особами та спільнотами.

Щось зіпсувалося у стані наших архівів - Майкл Огіа запитує, що відбувається, коли на незмінність інформації більше не можна розраховувати.

Бібліотеки як LIFEHub - Мей Лін Фунг запитує, як виглядатиме день у житті бібліотекаря, коли можливості технологій поєднуються із суспільною роллю бібліотек.

Весь світ - це сцена - Даніель Нваезе запитує, що може статися, якщо традиційні медіа, соціальні мережі та штучний інтелект замість того, щоб конкурувати, стануть доповнювати одне одного для підтримки здорових дебатів.

Наприкінці, у звіті представлено низку ідей щодо того, як працювати з трендами і сценаріями, зокрема, доповнюючи їх прикладами, а також застосовуючи різні підходи до вивчення перетинів і розмірковуючи над тим, як планувати майбутнє в умовах невизначеності.

([вгору](#))

Додаток 51

14.10.2024

ЯК ПОСИЛИТИ МАРКЕТИНГ ЦИФРОВИХ ЖУРНАЛІВ

Навіть якщо відвідувачі бібліотеки знають багато про можливості свого доступу до різноманітних ресурсів, у т.ч. цифрових журнальних колекцій, вони можуть мати обмежене уявлення про різноманітність цифрових журналів, їх підбір. Отже, бібліотеки щоб збільшити використання колекцій цифрових журналів (як безпосередньо у приміщеннях бібліотек, так і в

інтернеті) мають працювати над рекламою. По-перше, необхідно стимулювати інтерес через розповсюдження друкованих рекламних матеріалів (це працює навіть у сучасному технологічному світі, коли переважна частина маркетингових зусиль зосереджена у мережі). По-друге, необхідне інформування та розголос через соціальні мережі. По-третє, обізнаність читачів необхідно підтримувати через вебсайт бібліотеки, який насправді є ідеальним місцем для реклами та допомоги користувачам у пошуку корисних джерел інформації. По-четверте, слід експериментувати з інформаційними бюлетенями та розсилкою на електронні скриньки читачів (маркетинг е-поштою може бути чудовим способом залучити відвідувачів і нагадати їм про можливості доступу до контенту). Щомісячний інформаційний бюлетень – один із все ще працюючих інструментів повідомлення про появу нових цифрових журналів, які було додано до колекції ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Детальніше: <http://surl.li/sjlohi>
([вгору](#))

Додаток 52

18.10.2024

МОН уклало ліцензійну угоду з Cabells Predatory Reports для перевірки наукових видань за ознаками «хижацьких»

Цю співпрацю спрямовано на підтримку академічної доброчесності та запобігання публікаціям у так званих «хижацьких» наукових виданнях ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Cabells Predatory Reports — один із провідних міжнародних ресурсів, що допомагає виявляти наукові журнали, які не відповідають етичним стандартам публікаційної діяльності. Ресурс містить дані про більш ніж 35000 видань, з яких 18 000+ мають ознаки «хижацьких», цей перелік постійно оновлюється. У межах підписаної угоди міністерство отримує можливість користуватися інструментом для оцінювання якості журналів. Це дасть змогу підвищити якість наукових проєктів, що подаються на національні конкурси, через позначення публікацій у сумнівних або «хижацьких» виданнях, які можуть негативно вплинути на репутацію науковців і наукових установ.

Платформа «Cabells» охоплює два основні сервіси: Journalytics (білий список рекомендованих журналів) та Predatory Reports (чорний список). Останній надає інформацію про журнали, які мають ознаки хижацтва, оцінюючи їх за більш ніж 60 критеріями.

Ця угода є важливим кроком у зміцненні позицій України на міжнародній науковій арені та підвищенні якості наукової діяльності в Україні, академічної доброчесності та інтеграції з провідними міжнародними ресурсами оцінювання якості наукових досліджень.

Дані платформи будуть використані вже зараз у відкритих конкурсах МОН на фінансування досліджень та розробок — ця практика буде поширюватись й надалі, зокрема і під час проведення атестації ЗВО/НУ, яка повинна початись найближчим часом.

([вгору](#))

Додаток 53

28.10.2024

КОНСУЛЬТАЦІЇ ЩОДО МОНІТОРИНГУ ВІДКРИТОЇ НАУКИ

([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Прийняття рекомендацій ЮНЕСКО щодо відкритої науки три роки тому означало, що країни-підписанти взяли на себе зобов'язання забезпечувати прозорість, інклюзивність та розвивати співпрацю у просуванні відкритої науки в усьому світі, а також регулярно відстежувати та оцінювати вплив політики, механізмів, ініціатив і стимулів у сфері відкритої науки, використовуючи комбінацію кількісних і якісних підходів. Крім того, країни мають розробляти власні стратегії моніторингу ефективності відкритої науки. Усі розуміють, що відкрита наука є не самоціллю, а засобом, інструментом створення справедливих та інклюзивних дослідницьких систем у світі. Тому важливо контролювати ступінь відкритості не лише наукових статей чи даних, але й усіх стовпів відкритої науки та всіх етапів наукового циклу. Для системи моніторингу відкритої науки необхідно забезпечити поєднання відкритих якісних і кількісних оцінок, а також коректного оцінювання інновацій. Тому для забезпечення більш відкритого, прозорого і рівноправного доступу до наукових досліджень і їхніх результатів, і максимально повного отримання вигод від наукової діяльності, надзвичайно важливо спиратися на спільні принципи моніторингу відкритої науки. Проект принципів моніторингу відкритої науки є відправною точкою для всесвітніх консультацій, розгляду різноманітних точок зору та формування глобального бачення. Зауваження та пропозиції можна подати до 30 листопада 2024 року.

Детальніше: <http://surl.li/qsmjzw>, <http://surl.li/oygtcz>

([вгору](#))

Додаток 54

11.10.2024

DOAJ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДНИЦЬКИХ ДАНИХ

Він вважає, що DOAJ є чудовим ресурсом для пошуку цікавих журналів, які доцільно обрати для регулярного ознайомлення, але також унікальне джерело дослідницьких даних для тих, хто власне проводить дослідження публікаційної екосистеми. Мікаель наводить приклад своєї участі у дослідницьких проектах, які базувалися на даних DOAJ для визначення

частки статей наукових журналів, доступних у відкритому доступі. Завдяки тому, що кожне видання свій унікальний ідентифікатор (ISSN/E-ISSN), науковець може відстежувати багато завдяки DOAJ, сайтам журналів та іншим джерелам інформації. Справжня сила DOAJ виявляється в тому, наскільки прозорими є критерії включення для журналів. Публікація журналів у відкритому доступі та доступні дані для опису публікацій пройшли довгий шлях з 2009 року і тепер все більше журналів надають метадані для своїх окремих опублікованих статей, які можна запитувати через DOAJ API. Публікації у відкритому доступі продовжують зростати, їх цінність збільшується, відповідно користь від DOAJ буде також підвищуватись – для читачів, авторів і дослідників, які вивчають екосистему [\(Національний репозитарій академічних текстів\)](#).

Детальніше: <http://surl.li/vbgpsa>, <http://surl.li/vhggic>, <https://doaj.org/apply/guide/>, <https://doaj.org/api/v4/docs>
(вгору)

Додаток 55

30.10.2024

ДОСЛІДЖЕННЯ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У документі наголошується на суттєвій доданій цінності, яку Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій надає Європі. Експерти пропонують в числі рекомендацій, спрямованих на максимізацію впливу програми у майбутньому, наступні: обміркувати запровадження двох рад – Ради з промислової конкурентоспроможності та технологій і Ради з соціальних викликів (щоб не підірвати дух співпраці, який є важливим для вирішення складних суспільних проблем і підвищення конкурентоспроможності Європи); збільшити бюджет наступної Рамкової програми ЄС з наукових досліджень та інновацій (FP10) до 220 млрд євро; збільшити національні витрати на науково-дослідницьку діяльність, щоб досягти цільового показника у 3% ВВП; посилити структуру, систему управління та бюджет Європейської дослідницької ради (ERC), заходів Марії Склодовської-Кюрі (MSCA) та Європейської інноваційної ради (EIC); підвищити роль соціальних і гуманітарних наук для вирішення суспільних проблем; сприяти привабливій та інклюзивній екосистемі досліджень та інновацій; забезпечити спрощення процедур, підвищення гнучкості та покращення орієнтації на користувача, проактивний стратегічний підхід до міжнародного співробітництва [\(Національний репозитарій академічних текстів\)](#).

Детальніше: <http://surl.li/chhdzc>, <http://surl.li/gxkhtml>
(вгору)

11.10.2024

Чому Україна виграє цю війну?

Інтерв'ю газеті «Світ» Надзвичайного і Повноважного Посла Японії в Україні **МАЦУДИ КУНІНОРІ** ⁴.

Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Мацуда Кунінорі завершує своє перебування в нашій країні. Пана Мацуду добре знають у політичних, культурних, освітянських і наукових колах, зокрема університетах і наукових установах України. Він представляє країну, яка з перших днів Незалежності твердо і послідовно підтримує нашу державу. Особливо зросла співпраця наших країн з початком повномасштабної агресії Росії проти України. З перших днів війни Надзвичайний і Повноважний Посол Японії й під його керівництвом Посольство Японії чимало зробили для допомоги Україні, зміцнення наших партнерських відносин, взаємодії та взаємозбагачення наших культур.

Незадовго до завершення своєї дипломатичної місії Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Мацуда Кунінорі відповів на запитання газети «Світ».

<...>

«Тріумвірат» для розвитку: освіта-наука-технології

— Хотілося б зупинитися на співпраці наших країн у питаннях розвитку освіти, науки й технологій, що надзвичайно важливо для майбутнього України, як і свого часу для Японії. Як побудована в Японії освітньо-наукова діяльність? Де найбільше зосереджені наукові дослідження — в університетах, наукових, науково-дослідних інститутах? Як фінансується наука в Японії?

— Я цілковито погоджуюсь з тим, що розвиток науки, освіти й технологій дуже важливий і для України, і для Японії, та й для кожної іншої країни, яка прагне розвиватися і досягти успіху. Це ключовий момент.

У Японії існує гарний баланс між державним і приватним секторами. І є два основних джерела фінансування наукових досліджень: уряд і приватні інституції. Бюджетні гроші більше зосереджені на фундаментальних дослідженнях, а приватний сектор — на практичному застосуванні. І це дуже добре для університетів — як державних, так і приватних, які можуть отримувати бюджетні гроші — на фундаментальні, а від приватних структур — на прикладні дослідження.

Приватний сектор у цьому процесі важливий, оскільки кожна велика компанія і навіть компанія середнього розміру має приєднаний до неї

⁴ У жовтні 2024 року Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Мацуда Кунінорі завершив свою дипломатичну місію в Україні. Він обіймав посаду посла в Україні з жовтня 2021 року.

науково-дослідний інститут чи іншу дослідницьку установу, яка підпорядковується цій компанії.

Якщо брати такий показник як частка ВВП на наукові дослідження, то в Японії він становить 1,72 % і є одним з найбільших у світі.

Одна з великих проблем, яка поки що залишається нерозв'язаною, полягає в тому, що переважна більшість дослідників є чоловіками, і ми маємо здійснити більше зусиль, щоб долучати жінок до наукових і технологічних спеціальностей. Моя мама, яка була вчителькою математики у старшій школі, завжди казала своїм студентам: ідіть на технологічні, а не на гуманітарні спеціальності. Це те, що завжди потрібно. Вона мала рацію (усміхається, — авт.), єдина проблема, що я — її син — не прислухався до її порад.

— Чи є в Японії «пріоритетні напрями» — як орієнтири для дослідників, чи доручає уряд університетам або науковим інститутам розробляти важливі для країни наукові дослідження?

— У приватних університетів є повна свобода. Державні — також насолоджуються свободою у межах того, яких предметів і як саме навчати студентів. Єдине, що вони дістають вказівки від Міністерства освіти, науки й технологій щодо адміністративних питань. Але не щодо освіти.

Однак існує довготермінова політика держави щодо університетів. До прикладу, перед Другою світовою війною Японія була великою мілітарною силою, і держава змушувала університети зосереджуватися на дослідженнях у військовій сфері. Після нашої поразки країна лежала в руїнах. Для її відбудови уряд вирішив перенести на задній план військову сферу і зосередитись на розвитку науки й технологій, які б дали змогу відбудувати країну. І я вважаю, що ми з цим більш-менш упоралися.

Якщо ж ви подивитесь, чого навчають на наукових та інженерних спеціальностях в університетах, на кафедрах сьогодні, то побачите, що навіть назви кафедр відповідають важливим промисловим секторам усередині країни. Наприклад, ми бачимо кафедри кораблебудування, робототехніки, радіотехнологій тощо.

Однак, з огляду на російсько-українську війну, Японія знову має зосередитись і на військових дослідженнях.

Учителі — рушії прогресу

— Незабаром перед Україною постане питання відбудови й трансформації в державі. Як, на вашу думку, підняти роль освіти й науки у цих процесах?

— Я не можу давати якихось порад чи настанов, але, на мою думку, має бути виділено більше бюджетних грошей на освіту, а також більше молоді необхідно заохочувати, щоб вони ставали вчителями.

— Так, нам відомо, наскільки сильно поважають в Японії професію вчителя, викладача, науковця. І те, що ця повага належним чином відбивається на зарплатах і пенсіях... Але чому саме вчителі?

— Гадаю, що, на відміну від інших країн, в Японії вчителі справді мають високий соціальний статус. І я кажу не про професорів університету, а саме про шкільних учителів, й особливо про вчителів молодшої школи. Моя мама, як я вже згадував, була вчителькою старшої школи, а потім перейшла в молодшу. Як вона це пояснювала: в Японії діти йдуть до школи в 6 років, і в цьому віці вони — як біла дошка, на якій ще нічого немає. І те, що ти закладеш у них за наступні 6 років (стільки навчаються в молодшій школі в Японії — **авт.**), і буде їхньою основою для подальшого навчання і взагалі — життя. Якщо ж цей період виявиться провальним, учневі буде важко відновитися у середній і старшій школі. Тому молодша школа є тим важливим місцем, де закладаються важливі підвалини на все життя. І тому вчителі молодшої школи отримують доволі високі зарплати, що заохочує студентів обирати цей фах.

— *А як тоді заохочують університети?*

— З університетами — інша справа. Державні університети викладачам платять мало, тому небагато випускників залишаються в них працювати. Приватні виші платять багато, і тому змагаються з державними, переманюють працівників на більшу зарплату. А отже, державна політика щодо викладання у вищій освіті доволі прагматична. Якщо викладачі державних університетів хочуть отримувати більше грошей, чому б їм не співпрацювати з приватним сектором як науковці-дослідники?

В Японії — 26 Нобелівських лауреатів

— *Досягнення науки в Японії вражають. Ми нарахували 26 японських науковців, які отримали Нобелівську премію за період після Другої світової війни. З них 11 фізиків. Що слід робити, щоб досягти таких результатів? Чого Україна може навчитися в Японії в цьому плані?*

— У мене дуже практична порада: щоб отримати Нобелівську премію, недостатньо мати гарні дослідження й бути гарним дослідником, треба ще якимось чином знати про себе Нобелівському комітету. Перше, що має зробити держава — і так робиться в Японії: держава заохочує викладачів, дослідників університетів, щоб вони публікували свої дослідження англійською в закордонних наукових англомовних виданнях. І надає для цього субсидії.

Друге, що робиться в Японії, — до країни запрошують членів Нобелівського комітету, знайомлять їх з науковцями, з конкретними дослідженнями, які вони здійснюють, щоб показати, в яких наукових сферах Японія сильніша.

І нарешті третє. Ми ж бачимо: у світі існує певна кількість міжнародних університетів, у яких працює не один Нобелівський лауреат — це університети США, Великобританії, Німеччини, інших країн. Необхідно налагоджувати співпрацю з цими університетами.

Раніше, до того, як ми стали отримувати Нобелівські премії, ми теж думали, що коли якийсь японський геній вигідає якийсь хімічний метод, або

ще щось особливе, про це всі дізнаються, і ми отримаємо премію. Але насправді в житті не все так просто. Тож ми змінили свою політику в цьому сенсі: заохочення публікацій в англомовних виданнях, запрошення членів Нобелівського комітету до країни на ознайомлення з нашими дослідженнями, кооперація з сильними університетами, які вже не раз одержували Нобелівські премії, — це все дало змогу показати світу і Нобелівському комітету наукові досягнення японської науки.

Реальність і перспективи

— З якими навчальними та науковими установами України Посольство Японії найбільше співпрацює?

— Ми переконані, що потужний розвиток науки й освіти може бути досягнутий саме завдяки міжнародній співпраці, у поєднанні таланту й інтелекту представників різних країн. З цією думкою посольство доклало чимало зусиль, щоб зміцнити співпрацю з ключовими університетами в Україні. Одним із таких вишів є Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Дуже важливими партнерами є Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка — особливо у вивченні японської мови й літератури (його представники роблять дуже багато для поширення японістики в Україні). Також важливим для вивчення японської мови, знайомства з культурою Японії є Львівський національний університет імені Івана Франка.

Важливим партнером для посольства є й Києво-Могилянська бізнес-школа при Києво-Могилянській академії. Мене персонально запрошували туди прочитати чотири лекції про зовнішню політику Японії, про російсько-японську війну та її уроки для України.

На жаль, після початку повномасштабної війни ми змушені були призупинити нашу співпрацю з декількома університетами, зокрема — у Харкові та Дніпрі. Можу сказати, що, наприклад, у Харкові дуже багато хороших інженерних університетів.

— Нещодавно Україну відвідав міністр освіти, культури, спорту, науки й технологій Японії пан Моріяма Масахіто, відбулося перше засідання Українсько-японської спільної комісії з питань співробітництва. Якими були результати цього візиту?

— У лютому цього року, коли прем'єр-міністр України пан Денис Шмигаль відвідав Японію, було укладено меморандум про взаєморозуміння і співпрацю між нашими урядами. І в межах цього меморандуму міністр Моріяма приїхав в Україну, зустрівся з міністром Оксеном Лісовим. І вони провели засідання Українсько-японської спільної комісії. Серед її результатів я відзначив би домовленості щодо обміну студентами та обміну викладачами наших університетів, надання від японського уряду стипендій українським студентам. Передбачено, зокрема, що 5 українських дослідників-постдоків зможуть поїхати до Японії максимум на 2 роки, 100 студентів університетів

— поїхати вивчати японську мову і культуру на рік, і 10 учнів старших класів зможуть відвідати Японію на строк до 10 днів.

Гадаю, що багатьох науковців зацікавить також інформація про те, що Японська агенція науки і технології (JST) фінансуватиме спільні дослідження українських і японських науковців.

<...>

Розпитувала Лариса ОСТРОЛУЦЬКА

[Повний текст](#)

([вгору](#))

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101

Упорядник Натаров Олег Олександрович

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7871 від 28.06.2023 р.